

Henryk Kubiak

**ANEKS NR 15
DO UMOWY NR
IXF/32/FE/16, 00006-6933-UM0610006/15
z dnia 12 maja 2016 r.**

zawarty w dniu r. w Krakowie.
pomiędzy:

Województwem Małopolskim z siedzibą w Krakowie, ul. Basztowa 22, 31-156 Kraków,
reprezentowanym przez Zarząd Województwa, w imieniu którego działa:

1) Pan Roman Weisło – Z-ca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich
zwanym dalej „Zarządem Województwa”,

a

Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Ziemia Limanowska”
z siedzibą w Limanowej ul. Józefa Piłsudskiego 20, 34-600 Limanowa
NIP¹⁾ 7372138017
REGON¹⁾ 120839095
KRS¹⁾ 0000251264
Zwanym(-ą) dalej „LGD”
reprezentowanym(-ą) przez:

- 1) STANISŁAW PIEGZA - PREZES ZARZĄDU
2) JAN WIECEK - SKARBNIK

Na podstawie umowy nr IXF/32/FE/16, 00006-6933-UM0610006/15 z dnia 12 maja 2016 roku oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 -2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 217, 300 i 695), Strony postanawiają, co następuje:

§ 1

W powołanej na wstępie Umowie wprowadza się następującą zmianę:

Załącznik nr 1 do umowy LSR wraz z załącznikami w wersji papierowej otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszego Aneksu

§ 2

Pozostałe warunki Umowy nie ulegają zmianie.

¹ Niepotrzebne skreślić

§ 3

Aneks został sporządzony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym egzemplarzu dla każdej ze stron.¹

§ 4

Aneks obowiązuje od dnia jego podpisania.

Podmiot wdrażający

Zastępca Dyrektora
Departamentu Funduszy Europejskich
Roman Wcisło

LGD

SKARBNIK
Stowarzyszenia LGD
„Przyjazna Ziemia Limanowska”
Jan Pięćek

PREZES ZARZĄDU
Stowarzyszenie LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”
Stanisław Piegza

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania
„Przyjazna Ziemia Limanowska”
ul. Piłsudskiego 20, 34-600 Limanowa
KRS 0000251254, NIP 7372138017

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

objęta
Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2014–2020

**Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania
„Przyjazna Ziemia Limanowska”**

SKARBNIK
Stowarzyszenia LGD
„Przyjazna Ziemia Limanowska”
Jan Więcek

Zastępca Dyrektora
Departamentu Funduszy Europejskich
Roman Weisło

PREZES ZARZĄDU
Stowarzyszenia LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”
Stanisław Pięga

Spis treści

Rozdział I Charakterystyka LGD	4
1.1 Nazwa i forma prawna LGD.....	4
1.2 Zwięzły opis obszaru LGD	4
1.3 Mapa obszaru objętego LSR.....	5
1.4 Opis procesu tworzenia partnerstwa oraz doświadczenia LGD we wdrażaniu podejścia LEADER.....	5
1.5 Opis struktury LGD	7
1.6 Opis składu organu decyzyjnego LGD	7
1.7 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	8
1.8 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.....	8
Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR	9
2.1 Opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR i jej realizacji.....	9
2.2 Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR	9
2.3 Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR.....	10
2.4 Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji	12
2.5 Wyniki badań własnych i ewaluacja.....	12
2.6 Proces opracowania LSR	13
Rozdział III Diagnoza – opis obszaru i ludności	13
3.1 Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji	13
3.2 Charakterystyka gospodarki, przedsiębiorczości (w tym społecznej) oraz branż z potencjałem rozwojowym..	14
3.3 Opis rynku pracy – zatrudnienie i bezrobocie, charakterystyka grup pozostających poza rynkiem pracy.....	16
3.4 Przedstawienie działalności sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego ..	17
3.5 Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk	17
3.6 Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR (innej niż spójność przestrzenna).	18
Rozdział IV Analiza SWOT	20
Rozdział V Cele i wskaźniki.....	23
5.1 Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć wraz z uzasadnieniem	23
5.2 Wykazanie zgodności celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR	24
5.3 Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.	25
5.4 Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem.....	25
5.5 Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych z uzasadnieniem.....	25
5.6 Źródła pozyskania danych do pomiaru.	25
5.7 Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych	25
5.8 Stan początkowy wskaźnika oraz wyjaśnienie sposobu jego ustalenia	25
5.9 Stan docelowy wskaźnika oraz wyjaśnienie dotyczące sposobu jego ustalenia.....	26
5.10 Opis projektów współpracy z innymi Lokalnymi Grupami Działania	26
Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	52
6.1 Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych	52
6.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami.	52
6.3 Wskazanie w jaki sposób w kryteriach wyboru operacji została uwzględniona innowacyjność, jej definicja zasady oceny	53
6.4 Informacja o realizacji projektów grantowych i operacji własnych.....	53

6.5	Podstawowe zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR.....	54
	Rozdział VII Plan działania.....	55
	Rozdział VIII Budżet	56
8.1	Ogólna charakterystyka budżetu	56
8.2	Krótki opis powiązania budżetu z celami LSR.....	56
	Rozdział IX Plan komunikacji	58
	Rozdział X Zintegrowanie.....	58
10.1	Opis zgodności i komplementarności z innymi dokumentami planistycznymi/strategiami.....	58
10.2	Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej	60
	Rozdział XI Monitoring i ewaluacja.....	62
	Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	62
12.1	Informacja o przeprowadzeniu analizy LSR i o wynikach tej analizy	63
12.2	Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	64
	Spis rysunków	64
	Spis tabel	64
	Spis wykresów.....	65
	Bibliografia.....	

Rozdział I Charakterystyka LGD

1.1 Nazwa i forma prawna LGD

Nazwa: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Ziemia Limanowska”

Nazwa skrócona: LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”

Data wpisu do KRS: 17.02.2006 r., numer KRS 0000251264

Status prawny: Stowarzyszenie działa w oparciu o zapisy:

- Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1393 z późn. zm.); Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2015 r. poz. 378);
 - Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 349).
 - Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013);
 - Statutu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Ziemia Limanowska” (tekst jednolity z dnia 17.12.2015).
- Stowarzyszenie funkcjonuje jako stowarzyszenie posiadające osobowość prawną, w którym obok osób fizycznych członkami mogą być również osoby prawne – w tym jednostki samorządu terytorialnego, z wyłączeniem województw.
- Nadzór nad działalnością LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” sprawuje Marszałek Województwa Małopolskiego.

1.2 Zwięzły opis obszaru LGD

Gminy, na terenie których działa Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Ziemia Limanowska” położone są w granicach administracyjnych powiatu limanowskiego w województwie małopolskim i są ze sobą związane przestrzennie. Łączna powierzchnia obszaru objętego Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (zwaną dalej LSR) wynosi 940 km², na dzień 31.12.2013 r. obszar LGD zamieszkiwało 96 159 osób. Tereny wiejskie obszaru LSR (z wyłączeniem miasta Limanowa) zajmują 921 km². Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Ziemia Limanowska” jest partnerstwem, w skład którego wchodzi przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców z terenu dziewięciu gmin województwa małopolskiego, z powiatu limanowskiego. Są to gminy wiejskie: **Dobra, Jodłownik, Kamienica, Limanowa, Laskowa, Łukowica, Słupnice i Tymbark** oraz gmina miejska – **Miasto Limanowa**. Obszar LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” jest spójny pod względem przestrzennym. Wszystkie gminy pozostają w bezpośrednim lub dalszym sąsiedztwie, tworząc obszar znajdujący się w jednym obrysie. Siedzibą LGD jest stolica powiatu – **Miasto Limanowa**. Szczegółowe dane na temat gmin wchodzących w skład LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” wraz z ich powierzchnią i liczbą ludności na dzień 31.12.2013 r. przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Podstawowe dane na temat gmin tworzących LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”

Nazwa gminy	Typ gminy	Identyfikator gminy	Powierzchnia (km ²)	Liczba ludności (osoby)
Dobra	wiejska	120703 2	110	9 796
Jodłownik	wiejska	120704 2	72	8 408
Kamienica	wiejska	120705 2	95	7 750
Limanowa	wiejska	120707 2	152	24 405
Limanowa	miejska	120701 1	19	15 133
Laskowa	wiejska	120706 2	72	7 940
Łukowica	wiejska	120708 2	70	9 785
Słupnice	wiejska	120711 2	57	6 453
Tymbark	wiejska	120712 2	33	6 489
Razem LGD			940	96 159

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W okresie programowania 2007-2013 na obszar działania LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” składało się 7 gmin powiatu limanowskiego. Wejście do struktur LGD gminy Laskowa oraz Miasta Limanowa, które odbyło się w roku 2015, zainicjowało proces rozszerzenia się obszaru działania Stowarzyszenia. Zwiększenie zasięgu działania LGD oraz wzrost liczby mieszkańców zamieszkujących ten nowy, rozszerzony obszar znacznie zwiększył potencjał

i możliwości oddziaływania LGD w perspektywie finansowej 2014-2020, zachowując w dalszym ciągu spójność terytorialną obszaru, a także - co bardzo istotne – jego spójność przyrodniczą oraz historyczno – kulturową.

1.3 Mapa obszaru objętego LSR

Rysunek 1 Mapy obszaru objętego LSR LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”

Źródło: Opracowanie własne

1.4 Opis procesu tworzenia partnerstwa oraz doświadczenia LGD we wdrażaniu podejścia LEADER

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Ziemia Limanowska” powstało jako **oddolna inicjatywa mieszkańców chcących aktywnie działać na rzecz społeczności lokalnej**. Zostało utworzone przez 27 osób – członków założycieli, w dniu 21 grudnia 2005 roku w Mszanie Dolnej. Na spotkaniu założycielskim przyjęto Statut Stowarzyszenia, jak również wybrano jego władze: Zarząd oraz Komisję Rewizyjną. Na początku 2006 roku została podpisana przez 9 gmin wiejskich powiatu limanowskiego deklaracja współpracy w sprawie złożenia wniosku o dofinansowanie projektu w Schemacie I Pilotażowego Programu Leader+. W pierwszej fazie sieć współpracy powstawała na poziomie gmin tworzących obszar objęty Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW), a docelowo miała rozszerzyć się na poziom sołectw. Niestety, ówczesna działalność Stowarzyszenia LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” zakończyła się wraz z opracowaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW). Dopiero rok 2008 przyniósł ponowne zainteresowanie działalnością Lokalnej Grupy Działania.

W dniu 7 kwietnia 2008 roku Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Ziemia Limanowska” dokonała wyboru nowego Zarządu LGD oraz nowej Komisji Rewizyjnej. Wprowadzono również przewidziane prawem zmiany do Statutu. Obszar działania Stowarzyszenia objął **7 gmin powiatu limanowskiego: Dobra, Jodłownik, Łukowica, Kamienica, Limanowa, Słupnice i Tymbark** o łącznej powierzchni 589km². Wśród celów Stowarzyszenia określono m.in.: działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich; aktywizowanie ludności wiejskiej; realizację lokalnej strategii rozwoju opracowanej przez LGD; upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywnością LGD; promocję obszarów wiejskich objętych działaniem LGD.

W marcu 2010 r. dokonano otwarcia Biura LGD z siedzibą w Limanowej i zatrudniono pracowników. Dzięki temu **w latach 2010 – 2015 r. LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” efektywnie wdrażała Lokalną Strategię Rozwoju (LSR)** na obszarze 7 gmin powiatu Limanowskiego w ramach osi 4 LEADER PROW 2007 –2013 oraz wspierała mieszkańców obszaru LSR w zakresie pozyskiwania środków i realizacji projektów pobudzających rozwój obszarów wiejskich.

Stowarzyszenie jest organizacją, która wychodzi naprzeciw oczekiwaniom społeczności lokalnej, a kontynuacja jej działalności w nowym okresie programowania jest bardzo potrzebna. Uzasadnienie tej tezy argumentuje **doświadczenie LGD jako instytucji**, zdobyte w okresie 2010- 2015, w tym w szczególności:

- Budżet LGD w okresie programowania 2007 – 2013 wyniósł 8 080 444,00 zł, z czego wartość środków zrealizowanych przez beneficjentów stanowiła 85% i była równa kwocie 6 838 393,30 zł.** Świadczy to o wysokiej efektywności działalności LGD.
- Za pośrednictwem LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” w latach 2010 – 2014 prowadzone były **nabory wniosków** w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” z zakresu:
 - Małe projekty** (zrealizowano 122 projektów o łącznej wartości 2 610 355,23 zł)
 - Odnowa i rozwój wsi** (zrealizowano 23 projekty o łącznej o wartości 4 161 179,66 zł)
 - Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw** (zrealizowano 1 projekt o wartości 66 863,50 zł)

- c) Dodatkowo prowadzono działania z zakresu „Funkcjonowania lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” oraz zrealizowano **5 projektów współpracy**.
- d) Za pośrednictwem LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” z dofinansowania w ramach osi 4 Leader PROW 2007–2013 skorzystały **organizacje pozarządowe, instytucje kultury, przedsiębiorcy, osoby fizyczne, a także parafie i samorządy**. Stworzenie trójsektorowej współpracy oraz partnerskie podejście do rozwoju obszarów wiejskich były cechami charakterystycznymi dla przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR.
- e) W celu promowania dziedzictwa kulturowego i kulinarnego organizowano liczne **konkursy, warsztaty i festiwale**, jak również wydano szereg **ciekawych publikacji**. Działania te przyczyniły się do budowania kapitału społecznego na obszarze LSR.
- f) LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” realizowała także **projekty współpracy**, zarówno w województwie małopolskim jak i województwie mazowieckim. Dzięki staraniom LGD zostały wytyczone nowe szlaki rowerowe, piesze, czy ścieżki historyczne.

22 lipca 2015 roku do LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” **przystąpiły dwie gminy powiatu limanowskiego: Gmina Laskowa oraz Miasto Limanowa**, powiększając tym samym obszar działania LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”, przy zachowaniu spójności terytorialnej, przyrodniczej i historyczno – kulturowej.

Doświadczenie i potencjał ludzki:

Od początku funkcjonowania LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” brała czynny udział w życiu społecznym regionu poprzez realizację licznych projektów na obszarze swojego działania. Zarówno Zarząd LGD jak i pracownicy oraz członkowie Stowarzyszenia uczestniczyli w szkoleniach, poszerzając swoją wiedzę i nawiązując nowe kontakty. W trakcie poszczególnych etapów budowania partnerstwa LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” cały czas przeprowadzano akcje mające na celu promocję i rozpowszechnianie wiedzy na temat działalności Stowarzyszenia oraz zachęcano lokalną społeczność do uczestnictwa w podejmowanych inicjatywach, realizacji projektów, włączania się do wspólnego działania na rzecz regionu.

Biuro LGD prowadzi bieżącą obsługę działalności Stowarzyszenia. Pracownicy stanowią osoby wykwalifikowane głównie pod kątem zarządzania projektami, posiadają niezbędną wiedzę dot. podejścia LEADER i doświadczenie służące prawidłowej realizacji LSR, zarówno pod kątem realizacji projektów jak i animacji społeczności lokalnej. Posiadają także niezbędną wiedzę i kwalifikacje umożliwiające prowadzenie bieżącego monitoringu procesu wdrażania LSR oraz jej aktualizacji. Zarówno członkowie, jak również kadra LGD posiadają **niezbędne doświadczenie oraz wiedzę w zakresie zarządzania oraz realizacji operacji w ramach LSR. Kompetencje jakie są wymagane na konkretnych stanowiskach**, zarówno w organie decyzyjnym, jak i w Biurze LGD zostały wskazane w poszczególnych regulaminach, tj. Regulaminie Rady oraz Regulaminie Biura.

Dyrektor Biura LGD jest zatrudniony na tym stanowisku od roku 2010, w związku w tym uczestniczył w realizacji LSR w ubiegłym okresie. Uczestnictwo w licznych szkoleniach pozwoliło mu na zdobycie doświadczenia w zakresie: realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, przekazywania informacji na temat tworzenia nowych miejsc pracy w kontekście projektów PROW 2007–2013, aktywizacji lokalnej społeczności oraz metodyki kontroli LGD wraz z oceną realizacji LSR. Ponadto w latach 2010–2014 był ekspertem ds. oceny wniosków w LGD „Dolina Raby”.

Pracownik ds. pozyskiwania funduszy zewnętrznych oraz doradztwa – pozostaje nieprzerwanie zatrudniony od roku 2010. Praca na tym stanowisku polega głównie na przygotowywaniu projektów, ich realizacji oraz rozliczeniu, jak również doradztwie dla beneficjentów. Pracownik podnosił swoje kwalifikacje, dzięki udziałowi w licznych szkoleniach m.in. z zakresu przygotowywania, zarządzania i realizacji projektów oraz aspektów księgowych projektów współfinansowanych z EFS. Pracownik ukończył także szkolenie z zakresu „Zarządzania projektami” zgodnie z metodyką International Project Management Association (IPMA). Z dniem 1 stycznia 2016 r. nastąpiła zmiana stanowiska pracy dla osoby zatrudnionej na w/w stanowisku na stanowisko „SPECJALISTA DS. WDRAŻANIA LSR”.

Wysokie kwalifikacje ww. osób przełożą się na realizację oraz kontrolę nad wdrażaniem opracowanej Strategii. Szczegółowe informacje na temat **wykształcenia oraz doświadczenia pracowników** wraz z listą dokumentów potwierdzających zdobytą wiedzę zamieszczono w **załączniku 16 do wniosku o wybór LSR**. Kompetencje pracowników Biura są wystarczające by zapewnić właściwą obsługę procesu wdrażania Strategii, w tym realizację operacji własnych i projektów współpracy. Tym samym spełniony jest warunek, że co najmniej 50% pracowników zatrudnionych w biurze LGD posiada doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym/regionalnym.

W celu dalszego rozwoju osób pełniących kluczowe funkcje w LGD wymagane jest przeprowadzenie szkoleń dla członków organu decyzyjnego oraz pracowników Biura. Dla pracowników Biura oraz organu decyzyjnego jakim jest Rada LGD na lata 2016–2023 określony został **Plan szkoleń, który stanowi załącznik nr 14 do wniosku o wybór LSR**. W Planie szkoleń uwzględniono zagadnienia niezbędne do prawidłowej realizacji LSR, takie jak przygotowanie do wdrażania LSR, procedury wyboru oraz oceny wniosków, czy ewaluacji i monitorowania. Ponadto w Planie zaplanowane zostały szkolenia dla pracowników podnoszące ich wiedzę i umiejętności w zakresie sprawnego wdrażania LSR, zwłaszcza podnoszenia kompetencji do obsługi potencjalnych wnioskodawców/beneficjentów i udzielania doradztwa.

Efektywność udzielonego przez pracowników doradztwa będzie analizowana za pośrednictwem ankiety badającej satysfakcję w sytuacji doradztwa bezpośredniego, w trakcie spotkań otwartych, czy też doradztwa udzielanego w Biurze LGD. Doradztwo udzielane będzie także drogą elektroniczną (np. za pośrednictwem e-mail) oraz telefoniczną. Każda usługa doradztwa będzie zapisywana w prowadzonej ewidencji usług doradczych, zawierającej m.in. identyfikację rozmówcy, zakres oczekiwanego i udzielonego doradztwa, termin i osobę udzielającą informacji.

1.5 Opis struktury LGD

Członkami LGD są zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne zamieszkujące lub mające siedzibę na obszarze gmin wchodzących w skład LGD, zgodnie z art. 32 ust. 2 lit. b rozporządzenia 1303/2013 który określa, że w skład LGD wchodzi przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne

Na dzień 17.12.2015 r. Stowarzyszenie liczyło 74 członków, z czego sektor społeczny reprezentuje 12 członków co stanowi 16%, sektor gospodarczy to 11 członków (15%), natomiast sektor publiczny reprezentowany jest przez 10 członków (14%), a mieszkańcy stanowią 55% wszystkich członków Stowarzyszenia (41). Liczna reprezentacja członków z różnych sektorów w strukturach Stowarzyszenia zapewnia jego obiektywne działanie na wielu płaszczyznach i przyczynia się do angażowania coraz większego grona mieszkańców obszaru objętego LSR.

Strukturę Stowarzyszenia LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” tworzą:

- a) Walne Zebranie Członków,
- b) Zarząd,
- c) Rada,
- d) Komisja Rewizyjna
- e) Biuro Stowarzyszenia.

Walne Zebranie Członków stanowi najwyższą władzę Stowarzyszenia. Odpowiedzialne jest głównie za uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia, wybór i odwołanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady oraz podejmowanie pozostałych decyzji przewidzianych w Statucie.

Zarząd LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” składa się z 6 członków, wybieranych i odwoływanych spośród osób fizycznych będących członkami Stowarzyszenia. Zarząd kierując działalnością Stowarzyszenia pełni funkcję administracyjno-zarządczą.

Rada LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” to organ decyzyjny, do którego kompetencji należy głównie dokonywanie oceny projektów oraz wybór operacji, planowanych do realizacji w ramach LSR.

Komisja Rewizyjna LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” jest organem, do którego podstawowych kompetencji należy kontrolowanie działalności Stowarzyszenia, ze szczególnym uwzględnieniem działalności finansowej, a także dokonywanie oceny pracy Zarządu.

Biuro LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” jest jednostką administracyjną Stowarzyszenia, która zapewnia pełną obsługę w zakresie spraw administracyjnych, finansowych i organizacyjnych oraz prowadzi bieżące sprawy LGD.

1.6 Opis składu organu decyzyjnego LGD

Organem decyzyjnym Lokalnej Grupy Działania „Przyjazna Ziemia Limanowska” jest Rada LGD. Składa się ona z 14 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków, spośród członków Stowarzyszenia.

W skład Rady wchodzi przedstawiciele następujących sektorów:

- a) Sektor publiczny – 4 osoby (29% składu Rady),
 - b) Sektor społeczny – 3 osoby (21% składu Rady),
 - c) Sektor gospodarczy – 3 osoby (21% składu Rady),
- oraz przedstawiciele mieszkańców – 4 osoby (29% składu Rady).

Do wyłącznych kompetencji Rady należy wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia 1303/2013, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia. W myśl art. 32 ust. 2 lit. b wspomnianego rozporządzenia, w składzie Rady podczas podejmowania decyzji ani władze publiczne – określone zgodnie z przepisami krajowymi – ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu, co zostało zagwarantowane

uregulowaniami zawartymi w Regulaminie Rady oraz w Statucie. Ponadto zgodnie z art. 34 ust. 3 lit. b, co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi. Podstawowym narzędziem służącym weryfikacji parytetów podczas wyboru operacji jest deklaracja bezstronności. Dane wszystkich członków organu decyzyjnego przedstawia załącznik nr 4 do wniosku o wybór LSR.

1.7 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

W procesie decyzyjnym dokonywanie oceny przez Radę przebiegać będzie zgodnie z przyjętą **Procedurą wyboru i oceny operacji w ramach LSR** oraz **Procedurą wyboru i oceny grantobiorców stanowiących załącznik nr 9 i nr 10 do wniosku o wybór LSR**. Głównym założeniem jest przestrzeganie zachowania parytetów niezbędnych do niedyskryminującej oraz obiektywnej oceny oraz sposób udostępniania procedur i protokołów z posiedzeń do wiadomości publicznej. **Tryb głosowania określa procedury wyboru i oceny** – decyzje podejmowane są poprzez wypełnienie karty oceny operacji.

Wyłączenia z oceny wniosków osób powiązanych z wnioskodawcami poprzez więzi rodzinne, sektorowe czy też biznesowe, przeprowadzane będzie każdorazowo poprzez wypełnienie **deklaracji bezstronności** przez członków organu decyzyjnego. **Wykluczenie z oceny** osób stronnictw, zagwarantuje obiektywność oceny poprzez wpisywanie się członków Rady, każdorazowo przed wyborem operacji w ramach danego konkursu – do przygotowanego uprzednio rejestru interesów. **Zarówno deklaracja jak i rejestr stanowią załączniki do Procedur wyboru i oceny.**

Ocena operacji przez Radę dokonywana będzie w dwóch etapach. Pierwszy etap pozwoli określić czy operacja wpisuje się w cele LSR oraz czy spełnia kryteria dostępu, natomiast w drugim etapie wnioskowi zostaną przyznane punkty na Kartach oceny.

Warunkiem koniecznym dla prawidłowości przeprowadzenia procesu decyzyjnego jest zagwarantowanie przedstawicielstwa każdego z sektorów (społecznego, gospodarczego i publicznego). W decyzjach dotyczących wyboru operacji w celu udzielenia wsparcia, o którym mowa w art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenie 1303/2013 **żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49 % praw głosu**. W tym celu LGD będzie prowadzić **Rejestr Interesów Członków Rady LGD**. Dodatkowo **ograniczono udział przedstawicieli władz publicznych w organie decyzyjnym, który nie może przekroczyć poziomu 30 % składu**.

W celu zapewnienia wysokiej jakości pracy Rady wymaga się, aby członkowie Rady posiadali wiedzę z zakresu projektów UE, a także wiedzę dot. specyfiki podejścia LEADER i RLKS. Zaplanowano także okresowe szkolenia dla członków Rady. Szczegółowy tryb pracy Rady, oceny i wyboru operacji opisano w **Regulaminie Rady** oraz **procedurach wyboru i oceny**, w ramach poszczególnych typów operacji. W Regulaminie Rady wprowadzono także zapisy dotyczące **działań dyscyplinujących wobec członków Rady**, które odnoszą się do członków, którzy nie braliby udziału w posiedzeniach Rady lub którzy stosowaliby sposób oceny niezgodny z lokalnymi kryteriami wyboru operacji. Szczegółowy opis działań dyscyplinujących został opisany w §7 oraz §14 Regulaminu Rady.

1.8 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Najważniejszym dokumentem regulującym funkcjonowanie Stowarzyszenia jest Statut. **Rozwiązania formalno-prawne Stowarzyszenia regulowane są w pierwszej kolejności zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia, następnie zaś aktami niższego rzędu przedstawionymi w tabeli 2.** Dokumenty te służą przejrzystości prowadzonych działań w Stowarzyszeniu, a ich aktualizacja/zmiana wymaga akceptacji odpowiednio do tego uprawnionego organu Stowarzyszenia.

Tabela 2 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”

Nazwa dokumentu	Sposób uchwalania i aktualizacji		Najważniejsze elementy dokumentu
	Organ uchwalający	Organ aktualizujący	
Statut Stowarzyszenia	Walne Zebranie Członków	Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> - cele i zasady działania Stowarzyszenia wraz z określeniem organu nadzoru, - prawa i obowiązki członka, zasady nabywania i utraty członkostwa w Stowarzyszeniu i organach - opis organów stowarzyszenia oraz ich zadań, kompetencji i zasad reprezentatywności; - zasady zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji; - majątek i gospodarka finansowa LGD
Regulamin Rady	Walne Zebranie Członków	Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> - zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady - zasady wynagradzania członków Rady, - zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji,

			- zasady protokołowania posiedzeń Rady.
Regulamin Biura	Zarząd Stowarzyszenia	Zarząd Stowarzyszenia	- zasady funkcjonowania biura LGD, - zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników wraz ze wskazaniem uprawnień Dyrektora Biura, - zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniających zasady bezpieczeństwa informacji przetwarzania danych osobowych, - opis metody oceny efektywności doradztwa świadczonego przez pracowników LGD.
Regulamin Komisji Rewizyjnej	Walne Zebranie Członków	Walne Zebranie Członków	- zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji Rewizyjnej; - kompetencje Komisji Rewizyjnej i zasady działań kontrolnych; - zasady protokołowania posiedzeń Komisji Rewizyjnej.
Regulamin Zarządu	Walne Zebranie Członków	Walne Zebranie Członków	- opis kompetencji i zasad reprezentatywności Zarządu wraz ze wskazaniem podziału zadań pomiędzy członków, - zasady zwoływania posiedzeń Zarządu, - sposób podejmowania decyzji/uchwał, - zasady protokołowania posiedzeń Zarządu.

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR

2.1 Opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR i jej realizacji

Partycypacyjny charakter LSR jest kluczową jej cechą, w myśl założeń Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS), który ma być gwarantem rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego. Jednym z głównych założeń poczynionych przez LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” jeszcze przed rozpoczęciem przygotowań do opracowywania LSR było możliwe szerokie, **oddolne włączenie mieszkańców do prac nad strategią, na każdym kluczowym etapie jej tworzenia**, poczynając od diagnozy obszaru, poprzez wyznaczenie celów, przedsięwzięć i wskaźników, planu działania, a skończywszy na działaniach dotyczących wypracowania tzw. Planu komunikacji. Szczegółowy opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR został przedstawiony poniżej.

2.2 Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR

Istotnym elementem procesu tworzenia strategicznej części LSR były spotkania otwarte z mieszkańcami poszczególnych gmin, na których wypracowano wstępną diagnozę, analizę SWOT oraz proponowane kierunki działań/celów. Mieszkańcy mogli prowadzić swobodną dyskusję, nanosić swoje uwagi i propozycje uzupełnień na matrycach problemów i SWOT, a także zdecydować, które z przedstawionych czynników są dla nich szczególnie istotne (stworzono ranking problemów i czynników analizy SWOT), a które uwzględniono przy tworzeniu ostatecznej postaci części strategicznej dokumentu LSR. Ponadto przy opracowaniu LSR uwzględniono m.in. następujące dane pozyskane od przedstawicieli społeczności lokalnych:

- **Dane z spotkań gminnych** - tj. uwagi, uzupełnienia, komentarze dot. diagnozy problemów, analizy SWOT oraz wstępnych propozycji kierunków i celów, a także informacje dot. istotności konsultowanych elementów dla uczestników ww. spotkań zebrano w raporcie zbiorczym które przeanalizowano i uwzględniono w LSR.
- **Dane z wywiadów grupowych** – tj. rodzaje przedsięwzięć oraz przybliżone kwoty na poszczególne rodzaje przedsięwzięć wyznaczone przez poszczególne sektory zostały uwzględnione przy opracowaniu LSR.
- **Dane z badań ankietowych** - do opracowania LSR wykorzystano m.in.: informacje dot. możliwych kierunków przyszłych zmian oraz rekomendacje dot. przyszłej LSR, a także, informacje dot. propozycji grup defaworyzowanych oraz docelowych.
- **Dane z tzw. „Fiszek projektowych”** – otrzymano informacje które zostały wykorzystane do opracowywania zakresów tematycznych przedsięwzięć oraz szacowania ich budżetu.

2.3 Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) na lata 2016–2023 powstawała przy czynnym udziale lokalnej społeczności. Podczas prac nad tworzeniem tego dokumentu przeprowadzono szeroką partycypację przedstawicieli sektorów: gospodarczego, publicznego, społecznego oraz mieszkańców. Zastosowano **7 różnych metod partycypacji na 5 najważniejszych etapach prac nad Strategią**. Nad uporządkowaniem wszystkich zebranych materiałów pracowali **członkowie 20 osobowego zespołu ds. LSR**, który został powołany na początku września 2015 roku. Swoje kandydatury na członków grupy roboczej mogli składać przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego oraz mieszkańcy z obszaru objętego działaniem LGD. Opracowanie LSR przebiegało w pięciu etapach:

- **etap I** – diagnoza i analiza SWOT,
- **etap II** – określenie celów i wskaźników oraz opracowanie planu działania,
- **etap III** – opracowanie zasad wyboru operacji i ustalenia kryteriów wyboru,
- **etap IV** – opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji,
- **etap V** – przygotowanie planu komunikacji.

Rodzaje zastosowanych 7 metod partycypacji na poszczególnych etapach tworzenia Strategii przedstawia tabela 3.

Tabela 3 Zastosowane metody partycypacji w zależności od etapu opracowywania LSR

Etap/zakres <i>(X- oznacza, zastosowanie jednej z metod partycypacji)</i>	Otwarte spotkania gminne	Wywiad grupowy	Badanie ankietowe	Dyżur pracownika online	Formularz zgłaszania uwag	Fiszka projektowa + konsultacja z autorami	Spacer badawczy
Etap I Diagnoza i analiza SWOT	x	x	x	x	x	x	
Etap II Określenie celów i wskaźników oraz opracowanie planu działania	x	x	x	x	x	x	
Etap III Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalenia kryteriów		x		x	x		x
Etap IV Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji		x		x	x		x
Etap V Przygotowanie planu komunikacji		x	x	x	x		

Źródło: Opracowanie własne

Informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji LSR:

Otwarte spotkania gminne (Etap I i II)

W ramach tej metody partycypacji zorganizowano 10 spotkań we wszystkich gminach wchodzących w skład LGD. **W spotkaniach uczestniczyło łącznie 204 osoby**. Podczas spotkań społeczność została zapoznana z założeniami programu Leader oraz – w trakcie części warsztatowej – wypracowywano analizę SWOT, czyli określano mocne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia, a także skupiono się na określeniu problemów i wyznaczeniu celów i przedsięwzięć, które mogłyby je rozwiązać.

Terminy i miejsce spotkań: 09.09.2015 r. (Dobra, Tymbark), 10.09.2015 r. (Kamienica, Łukowica), 11.09.2015r. (Laskowa, Słupnice), 21.09.2015 r. (Jodłownik), 22.09.2015 r. (Gmina Limanowa, Miasto Limanowa). Ponadto zorganizowano dodatkowe spotkanie dla mieszkańców Miasta Limanowa w dniu 23.10.2015 r.

Wywiady grupowe (Etap I, II, III, IV, V)

Dla zapewnienia oddolnego charakteru LSR zagwarantowano udział społeczności lokalnej w procesie tworzenia Strategii i jej realizacji poprzez przeprowadzenie **wywiadów grupowych**, które miały miejsce od sierpnia do listopada 2015 roku. Wywiady z **sektorem społecznym** przeprowadzono w dniach 27.09.2015 oraz 23.10.2015, w których łącznie wzięło udział 29 osób. W spotkaniach z **sektorem gospodarczym** uczestniczyło 21 osób – spotkania odbyły się w dniach 21.09.2015 oraz 23.10.2015. Ostatnim sektorem, z którym przeprowadzono wywiady grupowe w dniu 27.09.2015 oraz 20.11.2015 był **sektor publiczny** – w spotkaniu wzięło udział 18 osób. Tematyka poszczególnych spotkań była uzależniona od aktualnie opracowywanych części LSR oraz od grup, z którymi wywiady były przeprowadzane.

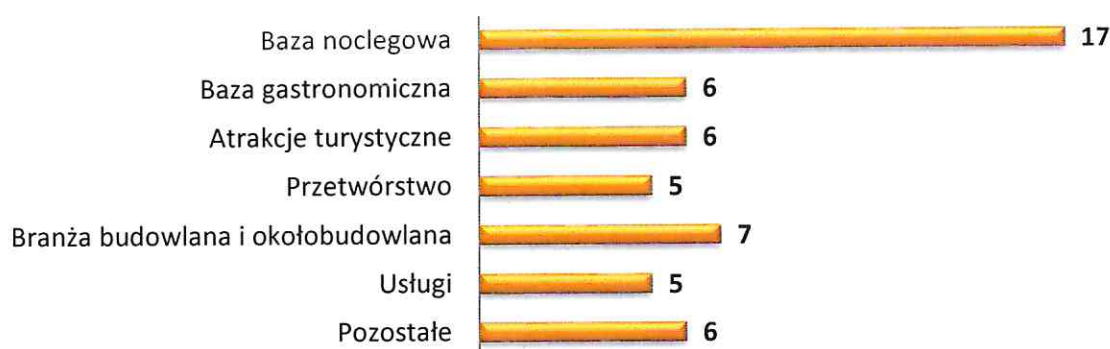
Badania ankietowe (Etap I, II, V)

Przeprowadzono również wśród mieszkańców trzy rodzaje **badan ankietowych**. Badanie dotyczące etapu I odnosiło się do zagadnień służących opracowaniu analizy SWOT. Mieszkańcy wskazywali potencjał obszaru oraz słabe strony, a także szanse i zagrożenia. Według respondentów badania ankietowego największym potencjałem obszaru są walory turystyczne – 32%, jako główny problem najwięcej osób ankietowanych wskazało sytuację na rynku pracy (brak miejsc pracy, wysokie bezrobocie) – 25%. Największą wskazaną przez mieszkańców szansą dla rozwoju obszaru LGD są zewnętrzne środki finansowe na rozwój (np. dofinansowanie z UE) – 23%, natomiast zagrożeniem depopulacja mieszkańców regionu – 23%. W drugim badaniu zapytano mieszkańców o efekty jakie powinno przynieść wdrażanie LSR oraz rezultaty planowanych działań – II etap tworzenia Strategii. Ostatnie badanie ankietowe dotyczyło prac związanych z V etapem tworzenia dokumentu, podczas którego pytaliśmy mieszkańców o najlepsze sposoby komunikacji między Biurem LGD, a lokalną społecznością oraz w jaki sposób powinna być dostarczana informacja zwrotna od mieszkańców. Wyniki badań ankietowych dotyczących II i V etapu również zostały uwzględnione w ostatecznej wersji LSR. Badania ankietowe prowadzone były elektronicznie poprzez stronę internetową www.lgdlimanowa.eu oraz w formie papierowej za pośrednictwem Biura LGD. Łączna liczba uczestników badań ankietowych wyniosła 210 osób.

Fiszka Projektowa (Etap I i II)

W I i II etapie prac nad LSR, społeczność lokalna miała możliwość zgłaszania swoich pomysłów na projekty planowane do realizacji na obszarze LSR. Fiszki projektowe, które były rozdawane podczas spotkań konsultacyjnych oraz dostępne były w Biurze LGD i na stronie internetowej www.lgdlimanowa.eu, można było składać do 30.10.2015 r. **łącznie złożono 174 fiszki projektowe**. Tematyka przedstawionych w nich projektów jest bardzo różnorodna. Wykres 1 oraz wykres nr 2 obrazują najczęściej przywoływane pomysły przez potencjalnych beneficjentów.

Wykres 1 Liczba fiszek projektowych złożonych przez potencjalnych beneficjentów z podziałem na zakres tematyczny w ramach przedsiębiorczości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie złożonych w LGD fiszek projektowych

Wykres 2 Liczba fiszek projektowych złożonych przez potencjalnych beneficjentów z podziałem na zakres tematyczny w ramach pozostałych projektów (innych niż z zakresu przedsiębiorczości)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie złożonych w LGD fiszek projektowych

Przedstawiane propozycje projektów mogły być realizowane zarówno przez osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców jak i przedstawicieli administracji publicznej.

Dyżur pracownika on-line (Etap I, II, III, IV, V)

Podczas każdego etapu prac nad Strategią, społeczność miała możliwość **konsultacji online** z pracownikiem Biura LGD za pośrednictwem komunikatora społecznościowego Facebook – pracownik odpowiadał na pytania mieszkańców od poniedziałku do środy w godzinach od 9 do 14. Ponadto wszystkie elementy Strategii, opracowane przez Zespół ds. LSR na podstawie konsultacji społecznych, zostały opublikowane na stronie internetowej LGD.

Formularz zgłaszania uwag (Etap I, II, III, IV, V)

Podczas wszystkich etapów prac nad LSR, wszyscy zainteresowani mogli wnosić swoje spostrzeżenia do powstającego dokumentu za pomocą formularza uwag, dostępnego w Biurze LGD oraz na stronie internetowej LGD.

Spacer badawczy (Etap III i IV)

W III i IV etapie prac nad LSR, pracownicy Biura LGD udali się na tzw. spacer badawczy po obszarze objętym LSR, który odbył się w dniu 13.11.2015 roku na terenie poszczególnych gmin. Podczas spaceru badawczego zbierano opinie dotyczące zasad i kryteriów wyboru operacji oraz zasad ewaluacji i monitorowania, odpowiadano na wszystkie pytania ze strony społeczności. Łączna liczba uczestników tzw. spacerów badawczych wyniosła 50 osób.

Oddolny udział mieszkańców w opracowaniu Strategii nie kończy się na tym etapie. W sytuacji, gdy zajdą istotne okoliczności – możliwa jest aktualizacja dokumentu w trakcie wdrażania LSR. Dodatkowo zaplanowano informowanie lokalnej społeczności o każdej zmianie za pomocą strony internetowej www.lgdlimanowa.eu oraz poddawanie propozycji zmian do konsultacji społecznych. Działania te będą miały na celu dostosowanie do potrzeb wskazywanych przez mieszkańców. W zależności od rodzaju i ważności zmiany, konsultacje będą przeprowadzane poprzez formularz zgłaszania uwag lub otwarte spotkania. Sugestie mieszkańców, tak jak podczas tworzenia LSR, poddawane będą analizie. Uwzględniane będą te uznane za zasadne i istotne. Zmiana LSR będzie przeprowadzana zgodnie z Procedurą zmiany LSR stanowiącą załącznik nr 1 do LSR.

2.4 Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

Dokonano analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji. Pierwsze konsultacje diagnozy i analizy SWOT zostały przeprowadzone w formie konsultacji elektronicznych wśród społeczności lokalnej po 9. otwartych spotkaniach gminnych. Kilkanaście zgłoszonych tą drogą propozycji zostało uwzględnionych w kolejnej wersji diagnozy i analizy SWOT, którą następnie prezentowano podczas wywiadów grupowych. W wyniku przeprowadzonej analizy przez Zespół ds. LSR uwzględniono m.in.: **słabe strony** – niedostateczne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych; a także **mocne strony** – np. aktywność społeczna. Ww. sugestie zostały uznane za najbardziej istotne w związku z czym zostały uwzględnione w końcowej wersji LSR. Analogicznie nie uwzględniono czynników, których istotność nie została potwierdzona wskazaniami uczestników i konsultacjami z zespołem roboczym ds. LSR. Powyższa analiza jest jedynie przykładem postępowania LGD z wnioskami z konsultacji w obszarze społeczno-gospodarczym. Na takiej samej zasadzie uwzględniano/odrzucało wnioski dot. turystyki i przedsiębiorczości, których w tym miejscu szczegółowo nie opisano ze względu na ograniczoną objętość LSR.

Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji społecznych są następujące:

1. odbiorcami działań w ramach wdrażania LSR powinny być przede wszystkim osoby młode (grupa defaworyzowana), które napotykają wiele barier wchodząc na rynek pracy;
2. jednym z największych problemów na obszarze LGD jest słabo wykorzystany potencjał turystyczny regionu oraz niewystarczająca promocja i brak inicjatyw oddolnych mieszkańców;
3. niska przedsiębiorczość mieszkańców wskazuje na konieczność wspierania działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości na obszarze LGD;
4. oczekiwany przez mieszkańców rezultatem działań jest spadek bezrobocia oraz wzrost liczby turystów na obszarze LGD;
5. według mieszkańców największą szansą rozwoju regionu jest moda na zdrową i aktywną turystykę oraz promocja regionu i lokalnych produktów ekologicznych.

2.5 Wyniki badań własnych i ewaluacja

Oprócz wykorzystania materiałów z szeroko prowadzonych konsultacji ze społecznością lokalną, wzięto również pod uwagę raport ewaluacyjny, wykonany w czerwcu 2015 roku. Informacje zawarte w raporcie wyraźnie wskazują na nieprecyzyjne oszacowanie wskaźników operacji, które były realizowane w poprzednim okresie. Podczas tworzenia obecnej Strategii wskaźniki te poddano weryfikacji. W zapisach obecnej Strategii znalazły się również elementy z raportu ewaluacyjnego. Jak wynika z raportu ze względu na znaczny procent niewykorzystanych środków w zakresie przedsiębiorczości (*Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* w wysokości 100 000,00 tj. 100%, *Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw* w wysokości 622 976,00 tj. 88%), zaproponowano zastosowanie procedur mających na celu maksymalne wykorzystanie środków w nowym okresie programowania m.in. poprzez przeprowadzenie naborów na zadania inwestycyjne w pierwszych latach realizacji LSR. Na podstawie raportu ewaluacyjnego zastosowano premiowanie podmiotów, które korzystają z doradztwa ze strony pracowników LGD (większe prawdopodobieństwo prawidłowego przygotowania dokumentacji konkursowej) oraz podmiotów, które wykazują gotowość realizacji operacji (bardzo wiele projektów niezrealizowanych w poprzedniej perspektywie ze względu na brak dokumentacji niezbędnej do zrealizowania projektu). Analiza dotycząca sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru – wykonana na zlecenie LGD – została wykorzystana do sporządzenia części diagnostycznej LSR, a także do określenia mocnych i słabych stron obszaru oraz szans i zagrożeń.

2.6 Proces opracowania LSR

Opracowanie projektu LSR i innych dokumentów niezbędnych do realizacji LSR należy do kompetencji 20. osobowego Zespołu ds. LSR powołanego przez Zarząd LGD. Za organizację całości procesu przygotowania LSR w tym w szczególności identyfikacja celów i przedsięwzięć, opracowanie harmonogramu działań, konsultacje ze społecznością lokalną, formułowanie ostatecznej treści poszczególnych rozdziałów LSR, przygotowanie projektów procedur i kryteriów oceny odpowiadał Zespół ds. LSR. Dążąc do zapewniania wysokiej jakości LSR w trakcie procesu jej przygotowania Stowarzyszenie korzystało z pomocy ekspertów polegającej m.in. na: moderowaniu otwartych spotkań gminnych, przygotowaniu badań społecznych oraz wstępnej diagnozy obszaru LGD na podstawie danych pochodzących ze statystyki publicznej, oraz analizy eksperckiej dotyczącej sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru. Ponadto *Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016-2023* przygotowana została w pełnej partycypacji z mieszkańcami, których zaangażowanie przewidziane zostało nie tylko na etapie formułowania treści dokumentu, ale także jest istotnym elementem prawidłowej realizacji jego zapisów.

Do opracowania dokumentu LSR przyczyniło się 204 uczestników spotkań gminnych, 210 respondentów badania ankietowego, 174 złożonych fiszek „projektowych”, 68 uczestników wywiadów grupowych oraz internauci i zainteresowani mieszkańcy, którzy zgłaszali swoje spostrzeżenia za pomocą formularzy zgłaszania uwag, konsultacji online oraz podczas spacerów badawczych pracownika LGD w poszczególnych gminach. **Strategia nie została tym samym przygotowana przez podmiot zewnętrzny, a wszystkie zawarte w niej propozycje i rozwiązania, a także cele i przedsięwzięcia wynikają wyłącznie ze wspólnej pracy przedstawicieli organów LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”, pracowników Biura LGD oraz przedstawicieli społeczności lokalnej, w tym przede wszystkim grup docelowych strategii.** W celu wypracowania najlepszych rozwiązań, pracownicy Biura LGD czynnie uczestniczyli w konsultacjach i szkoleniach prowadzonych przez Departament Funduszy Europejskich UMWM w zakresie opracowania LSR i przepisów dotyczących jej wdrażania. Ponadto współpracowali z innymi LGD w celu wypracowania wspólnego stanowiska w zakresie poszczególnych elementów Strategii.

Rozdział III Diagnoza – opis obszaru i ludności

3.1 Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji

Diagnoza obszaru wypracowana na podstawie danych statystycznych oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych, pozwoliła na poprawne zdiagnozowanie grup docelowych oraz grupy defaworyzowanej, a także obszarów podlegających szczególnej interwencji.

Pierwszą grupę docelową stanowią **mieszkańcy**, ponieważ to oni w szczególności powinni odczuwać działania realizowane w ramach LSR. Drugą grupą są **przedsiębiorcy**, wybrani ze względu na złą sytuację ekonomiczną i niedostateczny rozwój gospodarczy obszaru oraz panujące wysokie bezrobocie. Wsparcie przedsiębiorców wpłynie na wzrost zatrudnienia, a co za tym idzie – poniesie się jakość życia lokalnej społeczności. Kolejną grupą, do której kierowane będą działania LSR są **turyści**, wskazani ze względu na istniejące walory turystyczne, które mogą przyczynić się do rozwoju regionu. Ostatnią grupę stanowią **członkowie organizacji społecznych**, których dobrowolna i bezpłatna praca wpływa na jakość życia poszczególnych mieszkańców. W ramach przyszłych inicjatyw LGD skierowanych do organizacji pozarządowych, powinno się mieć na uwadze poszerzanie współpracy między samorządami, mieszkańcami i organizacjami społecznymi. Poprzez dobrze dobrane inicjatywy wzmacniane będą więzi zaufania i współpracy. Wspólną pracą można również przeciwdziałać podziałom społecznym i zanikaniu więzi wśród mieszkańców.

Grupą wymagającą szczególnego wsparcia, określoną jako **grupa defaworyzowana**, są **osoby do 29. roku życia**. Młodzi ludzie poszukujący pracy napotykają się na wiele barier związanych z brakiem doświadczenia, umiejętności, a także oczekiwaniami i wymaganiami pracodawców. Wchodząc na rynek pracy, nie są też przez szkoły odpowiednio przygotowani do oceniania swoich możliwości na rynku pracy. Warto inwestować w młodych ludzi, organizować szkolenia i warsztaty podnoszące wiedzę w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków na rozwój, zarządzania projektami czy prowadzenia działalności gospodarczej. Wpłynie to na pewno pozytywnie na rozwój integracji społecznej, a także przyczyni się do spadku migracji młodych ludzi do większych aglomeracji. Obok grup docelowych z analizy obszaru zostały wyłonione **trzy obszary interwencji**, definiowane jako branże gospodarcze wg sekcji i działu PKD, które wymagają szczególnego wsparcia oraz dalszego rozwijania.

Pierwszą wyróżnioną branżą jest sklasyfikowane według sekcji C – **przetwórstwo przemysłowe**. Ta branża posiada bardzo duży udział w strukturze lokalnej gospodarki. Wspieranie tej branży wynika ze specyfiki obszaru, występującego tu drobnego rolnictwa, mody na żywność ekologiczną i produkty naturalne. **Produkty lokalne** występujące na obszarze powinny zostać rozwinięte i wypromowane poza obszarem LGD. Dodatkowo wytworzenie nowych produktów powinno przyczynić się do rozwoju obszaru. Jest to bowiem część gospodarki, która będzie mogła mieć pozytywny wpływ na rozwój turystyki na obszarze LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”. Produkty lokalne będą miały szansę zyskać popularność wśród turystów.

Obszar LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” posiada duży potencjał do rozwoju turystyki, jest to związane z atrakcyjnym położeniem, bogactwem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Mimo to zauważalny jest niewielki

udział podmiotów gospodarczych w branży **działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi** (sekcji I). Dlatego należy wspierać rozwój turystyki i powiązanej z nią branży związanej z **kulturą, rozrywką i rekreacją** (sekcja R). Zwiększenie bazy noclegowej i gastronomicznej znacząco wpłynie na ruch turystyczny, czego następstwem będzie spadek bezrobocia. W odniesieniu do wyżej wymienionych branż zaplanowano przeprowadzenie przedsięwzięcia, które ma na celu integrację i uświadomienie znaczenia przedsiębiorczości i współpracy między podmiotami gospodarczymi istotnymi dla rozwoju obszaru. W ramach kryteriów oceny dodatkowo premiovane również będzie przynależność do wymienionych branż, co przyczyni się do ich rozwoju.

3.2 Charakterystyka gospodarki, przedsiębiorczości (w tym społecznej) oraz branż z potencjałem rozwojowym

Na terenie LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2009–2014 utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z niewielką tendencją wzrostową. Wynik ten był znacznie niższy niż wskaźnik dla Polski i województwa małopolskiego (tabela 4). Najwyższy wskaźnik w 2014 r. odnotowano w Mieście Limanowa (1 158), najniższy zaś w Gminie Łukowica (501).

Tabela 4 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Polsce, województwie małopolskim, powiecie limanowskim oraz średnia dla LGD w latach 2009–2014

Nazwa	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	981	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071
województwo małopolskie	952	993	991	1 024	1 044	1 059
powiat limanowski	642	681	677	686	696	724
średnia LGD	633	669	666	677	686	713

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2009–2014 na terenie LGD wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności podlegał wahaniom. Wskaźnik ten był niższy niż średnia dla Polski i województwa małopolskiego (tabela 5). W 2014 r. najwięcej jednostek zarejestrowano w Mieście Limanowa (94), najmniej w Gminie Jodłownik i w Gminie Łukowica (66).

Tabela 5 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Polsce, województwie małopolskim, powiecie limanowskim oraz średnia dla LGD w latach 2009–2014

Nazwa	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. Ludności					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	92	104	90	93	95	93
województwo małopolskie	95	109	91	96	93	95
powiat limanowski	93	104	71	78	73	91
średnia LGD	94	100	72	80	74	91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba podmiotów na 1 000 ludności w wieku produkcyjnym w 2014 r. na obszarze LGD wynosiła 116, i była niższa niż w Polsce (170), województwie małopolskim (169) i powiecie limanowskim (118). W 2009 r. wskaźnik ten wynosił 105, w latach 2009–2014 widoczna była tendencja wzrostowa – wzrost o prawie 11% (tabela 6).

Tabela 6 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 000 ludności w Polsce, województwie małopolskim, powiecie limanowskim oraz średnia dla LGD w latach 2009–2014

Nazwa	Liczba podmiotów na 1 000 ludności					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	152	158	156	162	167	170
województwo małopolskie	150	156	156	162	166	169
powiat limanowski	107	112	111	112	114	118
średnia LGD	105	110	109	111	112	116

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 ludności (tabela 7) w latach 2009–2014 utrzymywała się na obszarze LGD na zbliżonym poziomie, osiągając w 2014 r. wynik 59, który był niższy niż w Polsce (77), województwie małopolskim (78) i powiecie limanowskim (60).

Tabela 7 Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 ludności w Polsce, województwie małopolskim, powiecie limanowskim oraz średnia dla LGD w latach 2009–2014

Nazwa	Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 ludności					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014

Polska	74	76	75	76	77	77
województwo małopolskie	73	76	75	77	78	78
powiat limanowski	54	57	57	57	58	60
średnia LGD	53	56	55	56	55	59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

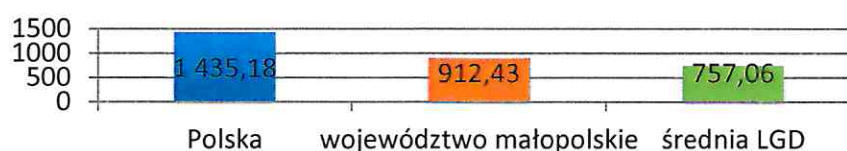
Niska przedsiębiorczość mieszkańców znajduje potwierdzenie nie tylko we wskaźnikach statystycznych, ale również, jak wynika z konsultacji społecznych oraz przeprowadzonych badań ankietowych, mieszkańcy odczuwają niskie zaangażowanie regionu w rozwój przedsiębiorczości. Pytani o to jakie działania należy najpilniej podjąć na obszarze LGD, wskazywali na „**rynek pracy i przedsiębiorczość**”. Wysokie bezrobocie, brak miejsc pracy oraz niski poziom wynagrodzenia jest znacznym problemem w opinii badanych. W konsekwencji pojawia się zagrożenie, jakim jest **depopulacja mieszkańców regionu** w poszukiwaniu lepszych warunków życia.

Zdaniem lokalnej społeczności, na poprawę sytuacji ekonomicznej obszaru LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” wpłynie pozytywnie **rozwój infrastruktury turystycznej, promowanie regionu oraz zwiększenie aktywności i kreatywności lokalnej społeczności**. Należy również **podnosić kwalifikacje mieszkańców**, w szczególności młodzieży, poprzez organizację warsztatów czy szkoleń. Dzięki tym działaniom nastąpi wzrost przedsiębiorczości oraz stworzenie perspektyw dla młodych ludzi, czego następstwem będzie zmniejszenie poziomu bezrobocia i spadek emigracji. Niskiej przedsiębiorczości wśród mieszkańców można również przeciwdziałać poprzez **wykorzystanie dostępnych zewnętrznych środków finansowych na rozwój istniejących przedsiębiorstw oraz promowanie zakładania własnej działalności gospodarczej**.

Przedsiębiorczość społeczna - specyficznym rodzajem przedsiębiorczości jest przedsiębiorczość społeczna, która ma na celu walkę z wykluczeniem społecznym poprzez łączenie ekonomii i działań społecznych. Na obszarze LGD działa 10 przedsiębiorstw społecznych (ekonomii społecznej), które działają zgodnie ze swoim statutem. Jedno z przedsiębiorstw działające na terenie LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” *Okno na świat Spółdzielnia Socjalna* w Słopicach otrzymała w czerwcu 2015 r. wyróżnienie w konkursie dla przedsiębiorstw społecznych pn. „**Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej**”.

Parametrami obrazującymi jakość gospodarki obszaru są m.in. dochody własne oraz dochody podatkowe gmin. **Dochód podatkowy w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyliczony jako średnia arytmetyczna wskaźników G dla gmin tworzących obszar LGD w 2013 r. wynosił 757,06 zł.** Był to wynik ponad dwukrotnie niższy niż w Polsce – 1 435,18 zł, a także niższy niż w województwie małopolskim – 912,34 zł (wykres 3). Dochód podatkowy na 1 mieszkańca dla danego województwa został policzony jako średnia arytmetyczna wskaźników G dla wszystkich gmin tego województwa. Przedstawione dane za 2013 r. zostały podane przez Ministerstwo Finansów jako wskaźnik dochodów podatkowych dla poszczególnych gmin na 2015 rok. Najlepszą sytuację odnotowano w Gminie Tymbark (1 085,47 zł) oraz w Mieście Limanowa (1 552,02 zł), najgorszą zaś w Gminie Łukowica (377,45 zł).

Wykres 3 Dochód podatkowy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Polsce, województwie małopolskim oraz na obszarze LGD w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średnia dochodów gmin wchodzących w skład LGD w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 r. wynosiła 1 129 zł, kwota ta była niższa niż średnia dla Polski (2 199 zł) i województwa małopolskiego (1 941 zł). Udział procentowy dochodu własnego gmin wchodzących w skład LGD w dochodach ogółem w 2014 r. wyniósł 31,77% i był znacznie niższy niż w Polsce (55,37%) i województwie małopolskim (51,92%) oraz nieznacznie wyższy niż w powiecie limanowskim (30,09%). Udział podatku od osób fizycznych w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 r. wynosił 412,73 zł i był niższy niż w Polsce (783,51 zł) i województwie małopolskim (718,75 zł). Udział podatku od osób prawnych w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 r. wynosił 8,20 zł i był ponad siedmiokrotnie niższy niż w Polsce (54,36 zł) oraz niższy niż w województwie małopolskim (43,73 zł).

Niemniej jednak należy zwrócić uwagę na fakt, iż podczas konsultacji społecznych mieszkańcy poproszeni o wskazanie słabych stron obszaru LGD, blisko połowa z nich wskazała na **małe zaangażowanie lokalnej społeczności** (niskie zaangażowanie społeczeństwa w inicjatywy oddolne). W opinii badanych potencjał lokalnych stowarzyszeń jest w dużej mierze niewykorzystany. Problemem jest brak inicjatywy ze strony mieszkańców i samorządów w podejmowaniu działań na rzecz rozwoju obszaru oraz niewystarczająca współpraca samorządów gminnych ze społecznością lokalną. Należy podjąć działania, które zwiększą udział mieszkańców, szczególnie młodych osób,

w działania organizacji pozarządowych. Jako zagrożenie dla obszaru wskazano niezrozumiałe i skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych oraz brak środków własnych na rozwój.

Istotną branżą gospodarki na terenach LGD jest **działalność rolnicza**. Uwarunkowana jest zarówno czynnikami przyrodniczymi (ukształtowanie terenu, klimat, jakość gleb), jak i kulturowymi (tradycyjne uprawy, struktura agrarna uwarunkowana historycznie). W 2014 r. użytki rolne stanowiły 55,5% obszaru LGD, tj. 37 745 ha. Średnia wielkość gospodarstwa wynosiła 3,40 ha, co świadczy o agrarnej strukturze rolnictwa. Dominującą rolę – 59,3% użytków rolnych stanowiły grunty orne, 26,6% łąki i pastwiska, 9,1% sady. Aczkolwiek podczas spotkań warsztatowych mieszkańcy jako zagrożenia wskazywali pogłębiającą się likwidację oraz rozdrobnienie gospodarstw rolnych, co związane jest z niskim dochodem z produkowanych dóbr oraz dużą konkurencyjnością sąsiednich obszarów. Innym zagrożeniem w opinii badanych są częste anomalie pogodowe i związane z tym straty materialne oraz rolne. Na omawianym obszarze najwięcej podmiotów gospodarczych w 2014 r. zarejestrowanych było w sekcjach PKD związanych z **budownictwem**, **kolejną ważną grupę stanowiły branże handlowe oraz przetwórstwo**. Badania prowadzone przez GUS potwierdzają, iż rozwój budownictwa na obszarze LGD utrzymuje stałą tendencję wzrostową. Jest to bardzo widoczne w liczbie oddanych do użytkowania budynków, która na przełomie lat 2009–2014 sukcesywnie rosła i znacznie przewyższała wyniki dla kraju. Zdaniem mieszkańców branża budowlana i okołobudowlana jest taką dziedziną gospodarczą, która powinna wpływać na wzrost zatrudnienia. W omawianej branży występuje efekt „mnożnikowy” – poprzez rozwój branży budowlanej i okołobudowlanej generowane są też miejsca pracy w innych sektorach. Na obszarze LGD, który posiada duży **potencjał do rozwoju turystyki** związany z atrakcyjnym położeniem, bogactwem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w 2014 r. działały zaledwie 143 podmioty gospodarcze w sekcji I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (w sekcji PKD 2007), co stanowiło tylko 2% wszystkich podmiotów. Najwięcej podmiotów działało w Mieście Limanowa (36) oraz w Gminie Limanowa (31), zaś najmniej w Gminie Słupnice (4). W opinii lokalnej społeczności należy podjąć działania w dziedzinie turystyki. Zwiększenie bazy noclegowej i gastronomicznej znacząco wpłynęłoby na ruch turystyczny, czego następstwem byłby wzrost zatrudnienia.

3.3 Opis rynku pracy – zatrudnienie i bezrobocie, charakterystyka grup pozostających poza rynkiem pracy

Na przestrzeni lat 2009–2014 sytuacja osób zatrudnionych nie ulegała znaczącym zmianom i utrzymywała się na podobnym poziomie. **Średnia liczba osób pracujących w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców (wskaźnik zatrudnienia) na terenie LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” w 2014 r. wynosiła 133.** Wynik ten był prawie dwukrotnie niższy niż w Polsce (230) oraz województwie małopolskim (220). Najwyższy wskaźnik zatrudnienia osiągnęły Miasto Limanowa (457) oraz Gmina Tymbark (220), co jest ściśle powiązane z faktem, iż Limanowa jest miastem powiatowym, natomiast w Gminie Tymbark działają zakłady produkcyjne firmy Tymbark S.A. – lidera na rynku soków, nektarów i napojów. Najniższy wskaźnik odnotowały Gmina Łukowica (41) oraz Gmina Limanowa (45). W roku 2009 liczba osób zatrudnionych na 1 000 ludności wynosiła 126 i był to wynik najmniejszy w omawianym okresie – największy osiągnięto w 2014 r. Przeciętne wynagrodzenie brutto w 2014 r. w powiecie limanowskim wyniosło 3 115,85 zł. Był to wynik dalece odbiegający od przeciętnego wynagrodzenia w kraju (4 003,99 zł) oraz w województwie małopolskim (3 700,06 zł). W 2014 r. stopa bezrobocia na obszarze LGD wynosiła 16%. Bezrobocie w powiecie było znacznie wyższe niż w województwie małopolskim (9,9%) oraz w Polsce (11,5%). Obszar objęty działaniem LGD również charakteryzuje wysoki wskaźnik bezrobocia. **Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym wyliczona jako średnia arytmetyczna na terenie LGD na dzień 31.12.2013 r. wynosiła 0,137 (tabela 8).** Wskaźnik ten był znacznie wyższy niż wynik w Polsce (0,088) oraz w województwie małopolskim (0,078). Najwyższy wynik odnotowano w Gminie Kamienica (0,163), najniższy zaś w Gminie Laskowa (0,111). Na przestrzeni lat liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym ulegała wahaniom. W 2009 r. wskaźnik ten wyniósł 0,122 a w 2014 w roku – 0,112.

Tabela 8 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym w latach 2009–2014 – porównanie średniej dla Polski, województwa małopolskiego, powiatu limanowskiego oraz obszaru LGD

Jednostka terytorialna	Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	0,077	0,079	0,080	0,087	0,088	0,075
woj.małopolskie	0,062	0,067	0,068	0,076	0,078	0,066
powiat limanowski	0,119	0,124	0,131	0,133	0,134	0,111
średnia LGD	0,122	0,125	0,133	0,137	0,137	0,112
Jednostka terytorialna	% udział osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5
woj.małopolskie	6,2	6,7	6,8	7,6	7,8	6,6
powiat limanowski	11,9	12,4	13,1	13,3	13,4	11,1

średnia LGD	12,2	12,5	13,3	13,7	13,7	11,2
-------------	------	------	------	------	-------------	------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród 6 659 osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2014 r. na obszarze LGD było 2 916 mężczyzn oraz 3 743 kobiety. W latach 2009–2013 widoczna była tendencja wzrostowa osób zarejestrowanych jako bezrobotne, zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn. Na terenie powiatu limanowskiego w 2013 r. zarejestrowanych jako bezrobotne było 8 815 osób. Wśród nich największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (32,46%), kolejną – osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (26,12%), dalej z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (18,46%) oraz z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (13,45%), najmniejszą zaś grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (9,50%). Mieszkańcy niejednokrotnie wskazywali w badaniach ankietowych i konsultacjach społecznych na **problem bezrobocia** występujący na obszarze LGD. Zapytani jakie powinny być efekty wdrażania LSR, wskazywali najczęściej – powstanie nowych miejsc pracy. Za najbardziej pożądane i potrzebne rezultaty wdrażania LSR mieszkańcy uznali z kolei spadek bezrobocia. Również projekty tworzące nowe miejsca pracy powinny być wspierane dodatkowymi punktami. Efektem pośrednim wzrostu zatrudnienia będzie zwiększenie poziomu dochodów mieszkańców, co przełoży się na wydatkowanie pieniędzy w obiegu lokalnym, przynosząc tym samym korzyści dla całego obszaru. Ponadto jako możliwość zmniejszenia bezrobocia w regionie wskazywano zwiększoną mobilność wśród mieszkańców, co będzie się wiązało z możliwością zatrudnienia poza miejscem zamieszkania.

3.4 Przedstawienie działalności sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego, określany jako aktywność i świadomość obywateli w zakresie samoorganizacji i osiągania wyznaczonych celów, to jeden z istotnych elementów, które charakteryzują obszar. Społeczeństwo obywatelskie jest świadome potrzeb odnoszących się do wspólnoty oraz dążenia do celów służących ich zaspokojeniu. Na obszarze LGD w 2014 r. działało 234 fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne. Oceniając efektywność działania sektora społecznego można zauważyć, iż ilość tego rodzaju podmiotów od roku 2009 stale wzrastała, co świadczy o coraz większym zaangażowaniu lokalnej społeczności. Średnia dla LGD liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w 2014 r. wynosiła 24. Wynik ten był niższy niż w Polsce (33) i województwie małopolskim (33) oraz wyższy niż w powiecie limanowskim (23). Istotną daną związaną ze świadomością społeczeństwa obywatelskiego jest także **frekwencja w wyborach samorządowych** w 2014 roku. Na obszarze LGD średnia frekwencja wyniosła 56,2%. Wynik ten był wyższy niż w Polsce (47,4%), województwie małopolskim (48,45%) oraz powiecie limanowskim (55,25%), co również świadczy o wysokiej świadomości społeczeństwa obywatelskiego na obszarze LGD.

3.5 Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk

W każdej z gmin powołana jest wyspecjalizowana jednostka – Ośrodek Pomocy Społecznej, zajmująca się pomocą społeczną, czyli świadczeniem usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób starszych i chorych oraz pomocą finansową, rzeczową i organizacyjną dla osób w trudnej sytuacji życiowej. W ten sposób podejmowana jest **walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym** grup, które szczególnie narażonych na wykluczenie. Obszar LGD odznaczał się dużą liczbą ludności korzystającej ze świadczeń opieki społecznej. W latach 2009–2012 wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 ludności spadał. W roku 2013 nastąpił niewielki jego wzrost (141) w stosunku do roku poprzedniego, niemniej jednak był znacznie wyższy niż średnia w Polsce (83) i w województwie małopolskim (67), w powiecie limanowskim wynosił 130. W latach 2009–2013 zauważalna jest tendencja spadkowa udziału procentowego liczby dzieci do 17 lat, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – w 2013 r. wynosił 49,3% i był mniejszy niż w roku 2009 o 13,1%. W Polsce w 2013 r. wskaźnik ten wynosił 30,4%, w województwie małopolskim 32,8%, a w powiecie limanowskim 50,3%. Pomimo, iż widoczny był spadek wskaźnika w badanym okresie to przewyższał on znacznie wskaźniki w Polsce i województwie małopolskim. W latach 2009–2013 na obszarze LGD liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej ulegała nieznacznym wahaniom. Najniższy wynik odnotowano w 2011 r. (3 333), najwyższy zaś w 2013 r. (3 507). W 2013 r. wydatki gmin wchodzących w skład LGD na pomoc społeczną w wydatkach ogółem stanowiły 17,03%, był to wynik wyższy niż w Polsce (13,87%) i województwie małopolskim (13,24%). Dane dotyczące pomocy społecznej nie są korzystne w porównaniu do Polski oraz województwa małopolskiego, co może oddziaływać na **zjawiska związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym**. Problemy te jednak nie występują w dużej skali. Na obszarze LGD w 2013 r. działało 40 publicznych i prywatnych przychodni. Wskaźnik przychodni na 10 tys. mieszkańców wyniósł 4, co było wynikiem niższym niż w Polsce i województwie małopolskim, gdzie wskaźnik ten wynosił 5. Z konsultacji społecznych wynika, iż poziom zadowolenia mieszkańców ze świadczonej opieki zdrowotnej jest niski. **Blisko połowa badanych oceniła działanie ochrony zdrowia jako „ani dobrze, ani źle”, znaczna część osób potwierdziła swoje niezadowolenie w tej dziedzinie.**

Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat na obszarze LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” w 2013 r. wynosiła 593. Wynik ten był niższy od wskaźników w Polsce (741) i województwie małopolskim (734) oraz równy wskaźnikowi w powiecie limanowskim (593). Należy zauważyć również

tendencję wzrostową wskaźnika w latach 2009–2013 – w 2009 roku wynik był niższy o 188. Wzrost liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego świadczy o sile młodego kapitału społecznego. W latach 2009–2013 na obszarze widoczny był spadek liczby uczniów szkół podstawowych na 1 000 mieszkańców. W 2009 r. liczba uczniów szkół podstawowych na 1 000 mieszkańców wynosiła 103, a w 2013 r. – 76. Wynik ten był jednak wyższy niż w Polsce (56) i województwie małopolskim (59). Parametrami obrazującymi jakość kształcenia są wyniki osiągnięte przez uczniów w sprawdzianach i egzaminach końcowych. W 2013 roku średni wynik ze sprawdzianu w szkole podstawowej wynosił 23,66 i był niższy niż średnia dla Polski (24,03), województwa małopolskiego (25,13) i powiatu limanowskiego (23,70). Biorąc pod uwagę wyniki egzaminie kończących gimnazjum w 2013 roku, średnie wyniki dla LGD wynosiły 58 i były równe średnim wynikom w Polsce i powiecie limanowskim oraz nieznacznie niższe od wyników dla województwa małopolskiego (58)¹. W 2013 r. udział wydatków gmin wchodzących w skład LGD na **kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego** stanowił 2,4% wydatków ogółem. Był to wynik niższy niż w Polsce (4,0%) i województwie małopolskim (4,5%). Dostępność **obiektów rozpowszechniania kultury** na terenie działania LGD dla mieszkańców obszaru jest bardzo niska. W obrębie LGD w 2013 r. działało zaledwie 5 ośrodków kultury, 26 bibliotek, 1 kino oraz 2 muzea. Najwięcej w Mieście Limanowa (po 1 z każdego rodzaju obiektów), najmniej w gminach Tymbark i Łopnice (po 1 bibliotecę). W przeprowadzonych konsultacjach społecznych mieszkańcy zaznaczyli, iż mała ilość ośrodków kultury i organizowanych w nich zajęć, powoduje **niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego**.

3.6 Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR (inne niż spójność przestrzenna).

Obszar LGD to charakterystyczna przestrzeń w wymiarze społeczno-kulturowym, historycznym, ekonomicznym i środowiskowym. Świadectwem spójności jest szereg cech upodabniających do siebie gminy należące do LGD oraz cechy mimo, że różniące gminy ale przy okazji budujące możliwości komplementarnego rozwoju. Obszar LGD cechuje wysoki stopień spójności, którą należy rozpatrywać jako:

Spójność geograficzna – cały obszar LGD ma jednolity charakter ziem górskich, w zdecydowanej części leży w Beskidzie Wyspowym, wyjątek stanowi gmina Kamienica, która leży w części Górców.

Spójność przyrodnicza – przedmiotowe tereny wiejskie łączy podobieństwo ukształtowania terenu, którego charakterystycznymi cechami są m.in. wysokości bezwzględne szczytów w przedziale 800–1310 m.n.p.m., duże (do 500m) wysokości względne, strome stoki, głęboko wcięte doliny oraz lesistość. Również warunki klimatyczne są bardzo zbliżone, a ponadto region cechują zjawiska klimatyczne (np. wiatr halny). Warto wspomnieć także o podobnym składzie gatunkowym lasów oraz podobieństwach świata roślinnego i zwierzęcego;

Spójność kulturowa – jednolitość kulturowa obszaru LGD przejawia się m.in. w kultywowaniu podobnych tradycji, zwyczajów, obrzędów, a także w przenikaniu się kultury grup etnicznych i wzajemnym czerpaniu z dorobku sąsiadów: Łachów, Górali Gorczańskich. Ważnym elementem spójności kulturowej są wspólne doświadczenia historyczne.

Spójność demograficzna – ludność obszaru LGD cechuje wysoki przyrost naturalny oraz podobna struktura wiekowa przejawiająca się wysokim odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym, zaś niskim – w wieku poprodukcyjnym.

Spójność gospodarcza – cały obszar LGD leży w strefie, w której programowo nie rozwija się przemysł produkcyjny i nie ma zanieczyszczeń pochodzenia przemysłowego. Gospodarka jest oparta na działalności rolniczej oraz agroturystycznej.

Spójność turystyczna – jednolitość walorów turystycznych uwarunkowanych walorami geograficznymi i przyrodniczymi decyduje o spójności walorów turystycznych Ziemi Limanowskiej.

Charakterystyka demograficzna – na dzień 31 grudnia 2013 roku, zgodnie z danymi opublikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny (GUS)², obszar objęty działaniem Lokalnej Grupy Działania „Przyjazna Ziemia Limanowska” (LGD) zamieszkiwało **96 159 osób**. Charakterystyczna dla obszaru jest rosnąca liczba ludności – w 2009 r. tereny te zamieszkiwało 92 926 osób, a w roku 2014 – 96 594 osoby. Największy udział w liczbie ludności wśród kobiet miały osoby w wieku 20–24 lat, a wśród mężczyzn – w wieku 20–29 lat. Cechą wyróżniającą obszar LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” był wyższy niż w Polsce i województwie małopolskim udział procentowy osób w wieku przedprodukcyjnym oraz niższy niż w Polsce i województwie małopolskim udział procentowy osób w wieku poprodukcyjnym w 2014 r. Wskaźniki dla obszaru LGD i powiatu limanowskiego były do siebie bardzo zbliżone. W latach 2009–2014 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym malała, a w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym rosła. W 2009 r. udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił 26,1%, w wieku produkcyjnym 60,3%, a w wieku poprodukcyjnym 13,6%. **Na tak układającą się strukturę ludności wpływ miał wysoki przyrost naturalny, który w latach 2009–2014 ulegał nieznacznym wahaniom, cały czas utrzymując jednak wynik dodatni na poziomie powyżej 5. W 2014 r. wskaźnik ten na obszarze LGD wynosił 5,2 i był znacznie wyższy niż średnia w Polsce (0,0) i województwie małopolskim (1,4).** Podobnie jak na obszarze Polski, obserwuje się **wydłużającą się przeciętną długość życia** społeczności lokalnej obszaru LSR. Na obszarze LGD widoczny był również stosunkowo niski udział osób w wieku produkcyjnym, na który wpłynęło ujemne saldo migracji – w przeliczeniu na 1 000 ludności w 2014 r. osiągnęło wynik -0,5, który był niższy niż w powiecie limanowskim

¹ Strona internetowa Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, www.oke.krakow.pl.

² Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

(-0,7) oraz wyższy niż w Polsce (-0,4) i województwie małopolskim (0,9). W latach 2009–2014 średni wynik wskaźnika migracji wynosił -0,6.

Krótki opis dziedzictwa kulturowego/zabytków:

Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze jest bezpośrednio powiązane z turystyką oraz generuje ilość turystów odwiedzających dany region. Element ten świadczy również o spójności całego obszaru LSR. Do najważniejszych zabytków na terenie LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” należą: kościół parafialny pw. św. Szymona i Judy w Dobrej, kościół parafialny pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Jurkowie, kościół parafialny pw. św. Mikołaja w Skrzydlnej, zespół dworski w Skrzydlnej, kościół parafialny pw. Narodzenia NMP w Jodłowniku, park dworski w Mstowie, park dworski w Słupi, zespół klasztoru cystersów w Szczyrzycu, kościół parafialny pw. św. Barbary i Stanisława Biskupa w Szyku, Zespół pałacu, dworu i zabytkowego parku w Kamienicy, zespół dworski w Laskowej, dom drewniany w Piszczowej, Dwór Marsów w Limanowej oraz wiele przydrożnych kapliczek, cmentarzy wojennych, kaplic i zespołów dworskich³. Dodatkowo szczególnie ważnym obiektem sakralnym dla turystyki na obszarze LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” jest Bazylika Matki Boskiej Bolesnej w Limanowej. Cechą wyróżniającą region, a zarazem jego wielkie bogactwo jest kultura, w tym **kultura ludowa** – pielęgnowana, kultywowana i reprezentowana przez dziesiątki indywidualnych artystów, rzeźbiarzy, kowali, gawędziarzy, śpiewaków ludowych, grupy kolędnicze, amatorskie zespoły muzyczne, kapele ludowe czy hafciarki. Na obszarze LGD działają: **zespoły regionalne, Koła Gospodyń Wiejskich, wiele grup i kapel**. Na uwagę zasługują bogato zdobione stroje ludowe.

Krótką charakterystyką obszarów atrakcyjnych turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki

Podczas przeprowadzonych badań ankietowych i spotkań konsultacyjnych mieszkańcy zwrócili uwagę na fakt, iż krajobraz oraz zasoby przyrodniczo-środowiskowe są największym atutem obszaru LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”. Czyste środowisko naturalne jest szansą dla rozwoju gmin wchodzących w skład LGD oraz wzrostu aktywności społecznej i ekonomicznej, a także świadomości ekologicznej lokalnej społeczności. Do walorów turystycznych tego obszaru zaliczone zostały również **lokalne produkty ekologiczne, tradycja regionalna oraz dziedzictwo kulturowe**. Wyjątkowy klimat obszaru LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” tworzy ukształtowanie powierzchni oraz duże zalesienie terenu (39,7% powierzchni zajmują grunty leśne i zadrzewione), bogactwo fauny i flory oraz liczne zabytki architektury sakralnej i dziedzictwa kulturowego. Na układ przestrzenny obszaru LGD wpływ ma ukształtowanie terenu wynikające z położenia w obrębie **Beskidu Wyspowego**, którego charakterystyczną cechą są m.in. brak długich pasm górskich, występowanie odosobnionych szczytów o wysokościach bezwzględnych do 1 170 m. n.p.m., duże wysokości względne, strome stoki, głęboko wcięte doliny, różnorodność flory i fauny oraz lesistość⁴. O **bogactwie fauny i flory** decyduje liczna ilość rezerwatów, borów i lasów beskidzkich, występowanie jaskiń oraz źródeł wód mineralnych: szczaw, alkaliczno-słonych i siarczkowych. Wśród nich najważniejsze z punktu widzenia rozwoju turystyki są⁵: Rezerwat przyrody „Mogielić”, Rezerwat przyrody „Śnieżnica”, Rezerwat przyrody „Kostrza”, Jaskinia Zbójcka na Łopieniu, czy torfowisko „Bagna Łopieńskie”, które wykorzystać można w celu m.in.: stworzenia tematycznych szlaków turystycznych, platform widokowych, czy w przypadku jaskiń – miejsc przyciągających poszukiwaczy przygód i grotolazów. **Obszary prawnie chronione na terenie LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” zajmują 45 343 ha**, co stanowi 66,69% całkowitej powierzchni. Fakt ten ma wpływ na bogactwo występującej na tych terenach fauny i flory, która stanowi potencjał obszaru oraz jest kolejnym elementem świadczącym o **spójności przyrodniczej obszaru**, która ma wpływ na jego atrakcyjność turystyczną i jest istotnym elementem rozwoju regionu. Na terenach LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” leżą także **obszary specjalnej ochrony Natura 2000**. Topografia terenu, zasoby przyrodnicze oraz posiadane zasoby dziedzictwa kulturowego stwarzają warunki do rozwoju nowej infrastruktury turystycznej – **szlaków pieszych i rowerowych** (zwykłych oraz kwalifikowanych), a także **szlaków tematycznych**, oraz do zmodernizowania tych już istniejących (wykonanie dojazdów, miejsc parkingowych, zatoczek, platform widokowych). Szansą dla regionu jest pełniejsze niż dotychczas **wykorzystanie zasobów źródeł wód mineralnych**. Do promocji regionu wykorzystać można: walory przyrodnicze takie jak górski klimat, istniejące warunki do uprawiania turystyki aktywnej, ludowe obrzędy i związane z nimi imprezy kulturalne, które wskazują na aktywność społeczną mieszkańców. Na obszarze LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” w Gminie Jodłownik, we wsiach Kostrza i Sadek działa **miejsce tematyczne** nawiązujące nazwą do istniejących warunków krajobrazowych. **„Kostrza-Sadek. Kraina pod Zielonym Wielorybem”** to miejsce, które różnym grupom odbiorców oferuje wycieczki edukacyjne oparte o lokalne zasoby przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe. Niemniej jednak mieszkańcy podczas spotkań warsztatowych wskazywali jako **problem niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę turystyczną, a także słabą promocję regionu oraz brak inicjatyw ze strony mieszkańców i samorządów w podejmowaniu działań na rzecz rozwoju obszaru**. Utrudnieniem dla mieszkańców jest również brak

³ Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa, www.nid.pl

⁴ Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.

⁵ Strona internetowa Starostwa Powiatu Limanowskiego, www.powiat.limanowa.pl.

odpowiedniego połączenia komunikacyjnego gmin znajdujących się w obszarze LGD, co powoduje utrudniony dostęp do występujących na tym terenie walorów przyrodniczych. Należy zwrócić uwagę na możliwości rozwoju jakie daje moda na zdrowy styl życia oraz na aktywny wypoczynek na łonie natury. **Obszar LGD posiada potencjał do rozwoju turystyki**, który w chwili obecnej nie jest w pełni wykorzystany po mimo zwiększającej się ilości osób podróżujących po Polsce. Warto skorzystać z możliwości jakie dają zewnętrzne źródła finansowania na realizację inwestycji, m.in. w celu stworzenia odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego do rozwoju działalności turystycznych.

Opis produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych podkreślających specyfikę danego obszaru

Ważną rolę dla rozwoju regionu pełnią produkty tradycyjne – ich znajomość oraz promocja. Do najważniejszych produktów tradycyjnych na terenie LGD należą:

- **Łukowicka śliwka suszona** – pochodzi z istniejących na terenie LGD sadów śliwkowych, w których rosną śliwki węgierki od dawna wykorzystywane do różnych przetworów. Od ponad 100 lat w okolicach Łukowicy wykorzystuje się je również do suszenia.
- **Jodłownicki kołacz z serem** – pieczony dawniej tradycyjnie na wesela, znany był od kilku wieków. To okrągły, niewielki placek z ciasta drożdżowego, w którym rozłożony jest równomiernie miąższ z sera. Najważniejszym jego składnikiem jest ser, przygotowany z twarogu wysokiej jakości, dobrze odcisniętego z serwatki.
- **Chleb męciński** – do wyrobu którego używana jest mąka razowa i zakwas z dodatkiem kwaśnego mleka. Tradycyjnie pieczony jest w piecu opalanym drewnem jodłowym z domieszką bukowego.
- **Sery twarogowe niedojrzewające** – produkowane metodą tradycyjną, praktycznie niezmienioną od czasów wojennych. Surowcem do wyrobu serów jest mleko surowe pozyskiwane z gospodarstw wiejskich od krów wypasanych na łąkach górskich i podgórszych porośniętych ziołami.
- **Suska sechłońska** to podsuszona i podwędzona śliwka (drylowana lub z pestką). W miejscowej gwarze „suska” znaczy tyle co suszona, a „sechłońska” pochodzi od nazwy miejscowości Sechna, leżącej w gminie Laskowa, z której wywodzi się tradycja suszenia śliwek. Suska sechłońska jako produkt ze znakiem Chronione Oznaczenie Geograficzne została zarejestrowana w Komisji Europejskiej 9 października 2010 r.

Zagospodarowanie przestrzenne, gospodarka komunalna, ochrona środowiska

Obszar działania LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” obejmuje obszar 67 989 ha. Największą część zajmują użytki rolne – 55,5% oraz grunty leśne i zadrzewione – 39,7%. Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 3,9% całkowitej powierzchni obszaru. W 2014 r. na obszarze LGD oddano do użytkowania 46 nowych budynków ogółem w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – był to wynik wyższy niż w Polsce (25) i województwie małopolskim (28). Ilość nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania na 10 tys. ludności w tym samym roku wynosiła 35, i również była wyższa niż w Polsce (19) i województwie małopolskim (23). W latach 2009–2014 zarówno wśród budynków oddanych do użytkowania ogółem, jak i budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców widoczny był trend wzrostowy, wyższy niż w Polsce i województwie małopolskim. Można zatem uznać, iż obszar LGD jest postrzegany jako atrakcyjne miejsce do zamieszkania.

Udział procentowy osób korzystających z wodociągu w 2013 r. na obszarze LGD stanowił 46,1% ludności ogółem i był ponad dwukrotnie niższy niż w Polsce (88%) i województwie małopolskim (76,4%). Udział procentowy osób korzystających z kanalizacji na obszarze LGD wynosił 27,9% i był niższy niż w Polsce (65,1%) i województwie małopolskim (56%). W latach 2009–2013 udział procentowy osób korzystających z sieci kanalizacyjnej systematycznie wzrastał (od 20,8% w 2009 r.). W 2014 r. **wydatki gmin wchodzących w skład LGD na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną** stanowiły 11,7% wydatków ogółem – był to wynik wyższy niż w województwie małopolskim (9,4%) i Polsce (8,1%). Średnia wydatków gmin wchodzących w skład LGD na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną w latach 2009–2014 stanowiła 8,1% i była wyższa niż w Polsce (7,1%) i województwie małopolskim (7,4%). Na obszarze LGD w 2013 r. działało 40 publicznych i prywatnych przychodni. Wskaźnik przychodni na 10 tys. mieszkańców wyniósł 4, co było wynikiem niższym niż w Polsce i województwie małopolskim, gdzie wskaźnik ten wynosił 5. Z konsultacji społecznych wynika, iż poziom zadowolenia mieszkańców ze świadczonej opieki zdrowotnej jest niski. Blisko połowa badanych oceniła działanie ochrony zdrowia jako „ani dobrze, ani źle”, znaczna część osób potwierdziła swoje niezadowolenie w tej dziedzinie.

Rozdział IV Analiza SWOT

Sporządzona analiza SWOT (tabela 9) została opracowana na podstawie szerokich badań – zarówno danych ilościowych (statystycznych) jak i jakościowych (opinii mieszkańców obszaru LGD), poprzez przeprowadzenie **ankiet i warsztatów społecznych**. Przeprowadzona analiza SWOT pozwoliła zidentyfikować i zaprezentować pozytywne i negatywne czynniki wewnętrzne i zewnętrzne istotne z punktu widzenia rozwoju obszaru. Stało się to podstawą do wysunięcia wniosków dotyczących terenu LGD. W tabeli 9 znalazły się czynniki wyselekcjonowane w opisanym procesie badawczym wraz z odniesieniem do diagnozy obszaru.

Tabela 9 Analiza SWOT

Mocne strony	Odniesienie do diagnozy	Słabe strony	Odniesienie do diagnozy
Występujące na obszarze tereny cenne przyrodniczo i korzystne dla rozwoju turystyki.	Rozdział 3.6	Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okółoturystyczna.	Rozdział 3.6
Bogata oferta lokalnych produktów ekologicznych.	Rozdział 3.6	Słaba promocja regionu.	Rozdział 3.6
Bogaty zasób dziedzictwa historycznego i kulturowego.	Rozdział 3.6	Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego (dziedzictwa kulturowego i naturalnego).	Rozdział 3.6
Dobry stan środowiska naturalnego.	Rozdział 3.6	Brak odpowiedniego połączenia komunikacyjnego gmin znajdujących się w obszarze LGD.	Rozdział 3.6
Rozwinięta sieć turystyczna w postaci szlaków turystycznych.	Rozdział 3.6	Niska świadomość mieszkańców obszaru LGD w zakresie ekologii i ochrony środowiska.	Rozdział 3.6
Działające na obszarze LGD miejscowości tematyczne, które oferują różnym grupom odbiorców wycieczki oparte o lokalne zasoby przyrodnicze i dziedzictwo	Rozdział 3.6	Odptyw ludzi młodych i wykształconych do większych aglomeracji widoczny w ujemnym saldzie migracji.	Rozdział 3.3 Rozdział 3.6
„Młode społeczeństwo” przejawiające się dodatnim przyrostem naturalnym	Rozdział 3.6	Niski dochód podatkowy gmin wchodzących w skład LGD na 1 mieszk.	Rozdział 3.2
Rosnąca liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	Rozdział 3.5	Udział podatku od osób fizycznych i prawnych w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa dużo niższe niż w Polsce i woj. małopolskim.	Rozdział 3.2
Wyższy udział procentowy osób w wieku przedprodukcyjnym, a niższy w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem.	Rozdział 3.6	Udział dochodów własnych gmin LGD w dochodach ogółem niższy niż w Polsce i woj. małopolskim.	Rozdział 3.2
Duża liczba nowych budynków (ogółem i mieszkalnych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.	Rozdział 3.4	Niewielkie wydatki gmin wchodzących w skład LGD ogółem na 1 mieszkańca.	Rozdział 3.2
Wysokie wydatki gmin wchodzących w skład LGD na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną.	Rozdział 3.6	Niska przedsiębiorczość wśród mieszkańców.	Rozdział 3.2
Aktywność społeczna poparta wzrostem liczby organizacji pozarządowych.	Rozdział 3.4	Niska świadomość w zakresie pozyskiwania środków na rozwój.	Rozdział 3.2
–	–	Mała liczba jednostek wpisanych do rejestru REGON oraz nowo zarejestrowanych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.	Rozdział 3.2
–	–	Niska liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.	Rozdział 3.2
–	–	Niska liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1 000 ludności.	Rozdział 3.2
–	–	Niska liczba osób pracujących w przeliczeniu na 1 000 ludności.	Rozdział 3.3
–	–	Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym znacznie wyższa niż średnia dla Polski, województwa i powiatu	Rozdział 3.3
–	–	Udział procentowy kobiet zarejestrowanych jako bezrobotne	Rozdział 3.3

		w liczbie osób zarejestrowanych ogółem wyższy niż w Polsce.	
-	-	Wyższa niż w Polsce i województwie małopolskim liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne.	Rozdział 3.3
-	-	Niewystarczająca liczba ofert pracy.	Rozdział 3.3
-	-	Rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.	Rozdział 3.5
-	-	Udział wydatków gmin LGD w wydatkach ogółem na pomoc społeczną wyższy niż w Polsce i woj. małopolskim.	Rozdział 3.5
-	-	Niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych.	Rozdział 3.3
-	-	Brak ofert spędzania wolnego czasu.	Rozdział 3.5
-	-	Brak inicjatywy ze strony mieszkańców i samorządów w podejmowaniu działań na rzecz rozwoju obszaru.	Rozdział 3.2
-	-	Niewystarczająca współpraca samorządów gminnych ze społecznością lokalną.	Rozdział 3.2
-	-	Udział wydatków gmin LGD w wydatkach ogółem na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego niższy niż w Polsce i województwie małopolskim.	Rozdział 3.5
-	-	Słabo rozwinięta baza noclegowa.	Rozdział 3.2
Szanse	Odniesienie do diagnozy	Zagrożenia	Odniesienie do diagnozy
Warunki do rozwoju przedsiębiorczości.	Rozdział 3.2	Atrakcyjność turystyczna sąsiednich obszarów.	Rozdział 3.2
Popularność inicjatyw oddolnych i odpowiedzialności społecznej.	Rozdział 3.2	Zanikanie więzi społecznych i tożsamości regionalnej.	Rozdział 3.6
Pozyskiwanie zewnętrznych funduszy na rozwój.	Rozdział 3.6	Niekorzystne zmiany klimatyczne.	Rozdział 3.2
Moda na zdrową żywność i aktywną turystykę.	Rozdział 3.6	Kłęski żywiołowe.	Rozdział 3.2
Wykorzystanie i promocja regionu oraz produktów lokalnych i ekologicznych.	Rozdział 3.6	Niezrozumiałe i skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych oraz brak środków własnych na rozwój.	Rozdział 3.2
Rosnąca mobilność ludzi.	Rozdział 3.3	Depopulacja mieszkańców.	Rozdział 3.2
Wydłużająca się przeciętna długość życia.	Rozdział 3.6	Likwidacja i rozdrobnienie gospodarstw rolnych.	Rozdział 3.2
Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, głównie młodzieży.	Rozdział 3.2	Brak zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy oddolne.	Rozdział 3.2
Rozwój infrastruktury turystycznej.	Rozdział 3.6	-	-
Wzrost liczby osób podróżujących po Polsce.	Rozdział 3.6	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski z Analizy SWOT

Za główne atuty obszaru LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” uznano atrakcyjne walory turystyczno-krajobrazowe regionu, bogatą ofertę lokalnych produktów spożywczych, dziedzictwo kulturowe, jak również dobry

stan środowiska naturalnego. Fakt ten wskazywali również uczestnicy konsultacji społecznych odbywających się podczas tworzenia Strategii, uznając go za jeden z największych potencjałów rozwoju gospodarczego tego regionu. Dodatkowo, **rozwinęta sieć turystyczna** w postaci szlaków turystycznych, a także **gościnność i otwartość mieszkańców** potęgują mocne strony przyrodniczego i kulturowego charakteru obszaru LGD. W diagnozie wskazane zostały **szanse** dla obszaru LGD związane z panującą modą na zdrową żywność i aktywną turystykę. Wykorzystanie potencjałów pozwoli dostosować się do obecnych trendów, a co za tym idzie, do rozwoju gospodarczego regionu. Pomoc w tym ma kolejna wskazana szansa – **promocja produktów turystycznych.** Pozwoli ona na poznanie walorów obszaru LGD większej ilości odbiorców poszukujących aktywnego wypoczynku, zdrowej i ekologicznej żywności oraz obcowania z naturą. Uczestnicy konsultacji społecznych wskazywali jednak na **problemy** związane z **niewystarczającą promocją regionu i jej produktów lokalnych**, jak również **niedostatecznym rozwinieniem infrastruktury turystycznej.** W tym kontekście zwrócono uwagę na możliwe zagrożenie ze strony sąsiednich obszarów o wysokiej atrakcyjności turystycznej, które może mieć negatywny wpływ na rozwój turystyki na obszarze LGD, z drugiej zaś strony – może stać się motorem do większego działania. **Znaczącym problemem obszaru LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” jest zła sytuacja ekonomiczna oraz bezrobocie** powodowane niewystarczającą liczbą ofert pracy. Fakt ten potwierdza się niekorzystnymi wartościami wskaźników dotyczących przedsiębiorczości, które kształtują się na dużo niższym poziomie niż średnie dla Polski i woj. małopolskiego. Szansą dla obszaru może stać się **stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości**, poprzez między innymi umiejętne wykorzystanie zewnętrznych środków finansowania przedsięwzięć. Należy przy tym wziąć pod uwagę zagrożenia jakie mogą wynikać z niezrozumiałości pozyskiwania funduszy, dlatego ważną rolę odgrywać będą wszelkie formy doradcze w tym zakresie. Duże znaczenie ma również **wzmocnienie sektora rolnego**, gdzie obecnie niepokoi rosnąca likwidacja i rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz brak możliwości przetwarzania i wytwarzania produktów lokalnych, charakterystycznych dla obszaru Beskidu Wyspowego. Podmiotami gospodarczymi na terenie LGD objętymi szczególnym wsparciem powinny być **jednostki prowadzące działalność w branżach: turystycznych, handlu lokalnymi produktami i przetwórstwem spożywczym** – co podkreślano w trakcie spotkań konsultacyjnych. Należy położyć nacisk na ich wzmocnienie i integrację, aby wspólnie przyczyniły się do rozwoju obszaru zapewniając zwiększenie potencjału oraz atrakcyjności turystycznej regionu, a co za tym idzie – wygenerują nowe miejsca pracy i przyczynią się do spadku bezrobocia. Odzwierciedleniem niedostatecznego rozwoju gospodarczego regionu jest **wysokie bezrobocie** odnotowywane na terenie LGD. Najbardziej znaczącym problemem jest zbyt mała ilość ofert zatrudnienia oraz niedostosowane wykształcenie i kwalifikacje bezrobotnych do potrzeb rynku pracy. Grupą wymagającą szczególnego wsparcia są osoby do 29. roku życia. Warto inwestować w młodych ludzi, organizować szkolenia i warsztaty podnoszące wiedzę w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków na rozwój, zarządzania projektami czy prowadzenia działalności gospodarczej. Wpłynie to na pewno pozytywnie na rozwój integracji społecznej, a także przyczyni się do spadku migracji młodych ludzi, którzy są najbardziej mobilną grupą wiekową. Należy nadmienić również, iż bezrobocie jest jedną z najczęstszych przyczyn ubożenia społeczeństwa, które prowadzi do konieczności korzystania z pomocy społecznej. Pozytywnym zjawiskiem terenu LGD w sferze demografii, stanowiącym jego mocną stronę, jest mimo wszystko **duża liczba młodych ludzi.** Proporcja pomiędzy osobami w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym jest korzystna i wyróżnia się na tle Polski i województwa małopolskiego. Jednocześnie dodatnią wartością przyjmuje wskaźnik przyrostu naturalnego, który jest jednym z aspektów wpływających na liczbę mieszkańców terenu LGD. Słabą stroną sfery demograficznej jest **ujemne saldo migracji**, na co uwagę zwrócili mieszkańcy podczas konsultacji społecznych. Zagrożeniem wskazanym w analizie jest depopulacja mieszkańców, która spotyka coraz więcej regionów oraz sytuacja ekonomiczno-polityczna na świecie. Jednym z najważniejszych czynników rozwoju regionalnego, który może zostać wykorzystany do pobudzenia lokalnej gospodarki jest **wzrost partycypacji społeczeństwa** oraz szeroko rozumianej **współpracy.** Należy więc podejmować działania integrujące mieszkańców, wzmacniające poczucie tożsamości lokalnej, uściślające więzi społeczne, wspierające lokalnych liderów oraz działaczy w organizacjach pozarządowych. Pomogą one pobudzić aktywność społeczną mieszkańców i nie tyle zwiększyć liczbę funkcjonujących organizacji, co polepszyć ich zdolność do działania na rzecz społeczności lokalnej. Działania będą odpowiedzią na wskazane przez mieszkańców słabe strony związane z brakiem zaangażowania społeczeństwa w rozwój obszaru oraz stojącym na niezadowalającym poziomie wsparciem JST, podmiotów gospodarczych i organizacji społecznych. Szansą dla LGD jest **popularność inicjatyw oddolnych i odpowiedzialności społecznej**, która może stanowić jeden z czynników pobudzenia gospodarczego oraz poprawy jakości życia.

Rozdział V Cele i wskaźniki

5.1 Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć wraz z uzasadnieniem

Wynikiem przeprowadzonej diagnozy oraz wniosków płynących z analizy SWOT opracowanych na pierwszym etapie prac nad LSR jest wyznaczenie **jednego celu ogólnego i dwóch celów szczegółowych.** Wskazane cele przyczynią się do ograniczenia słabych stron obszaru poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów. Efektem ich wdrożenia będzie zaś niwelowanie zdiagnozowanych przez analizę SWOT problemów.

Przyjęty do realizacji **cel główny Aktywny Beskid Wyspowy** wynika bezpośrednio ze specyfiki obszaru, został on podzielony na dwa cele szczegółowe, które bezpośrednio dotyczą zidentyfikowanych w diagnozie i opisanych w analizie SWOT problemów występujących na obszarze LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”.

Pierwszy z celów szczegółowych *Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszaru* odnosi się do przedsiębiorczości i turystyki obszaru LGD. Określenie celu wynika z przeprowadzonej pogłębionej analizy obszaru zarówno w wyniku badań statystycznych, jak i odbytych spotkań gminnych i przeprowadzonych warsztatów, zwłaszcza tych z sektorem gospodarczym. **Wskaźniki** dotyczące przedsiębiorczości i rynku pracy odzwierciedlają złą sytuację ekonomiczną, zwłaszcza obszarów wiejskich LGD (liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON i nowo rejestrowanych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, liczba podmiotów na 1 000 osób w wieku produkcyjnym, liczba osób bezrobotnych na 1 000 osób pracujących – niższe od średniej w Polsce i województwie małopolskim). W celu pierwszym skupione zostały dwie przeciwności, potencjał i słaba strona obszaru LGD. Największym **potencjałem** wskazanym przez mieszkańców **jest atrakcyjność turystyczna, bogate walory środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego obszaru LGD**. Jednak zdaniem mieszkańców potencjał ten jest w dalszym ciągu nieodpowiednio wykorzystywany. Oparcie realizacji pierwszego celu szczegółowego głównie na przedsięwzięciach związanych z rozwojem branż turystycznych i przeznaczeniem aż **1 312 500,00 euro na podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczych** jest podyktowane chęcią rozwiązania głównego problemu występującego na obszarze – braku odpowiednich miejsc pracy oraz ubożenia społeczeństwa. Na wszystkich spotkaniach **wskazywany był problem bezrobocia**, dlatego głównym priorytetem LSR jest generowanie zatrudnienia, w związku z czym – oprócz wymagań konkursowych, wskazane zostały kryteria punktowe mające na celu zachęcenie potencjalnego beneficjenta do zatrudniania większej liczby pracowników niż jest to wymagane. Dodatkowo wskazana została grupa defaworyzowana - osoby do 29. roku życia – wyodrębnienie tej grupy wiekowej podyktowane jest chęcią zatrzymania na obszarze ludzi młodych i mobilnych, zachęcenie ich do podjęcia własnej działalności gospodarczej. Wyznaczenie **drugiego celu szczegółowego *Kapitał społeczny podstawą rozwoju obszaru***, mającego za zadanie zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców, głównie poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego, jest odpowiedzią na potrzebę mieszkańców wynikającą z zapotrzebowania na zacieśnianie więzi międzyludzkich, poprawę warunków bytowych oraz potrzebę jednoczenia się we wspólnej sprawie. Zaangażowanie społeczne mierzone za pomocą liczby stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców jest niższe niż średnia w Polsce czy województwie małopolskim, dlatego też głównym zadaniem powinno być **wzmocnienie kapitału wewnętrznego organizacji do działania na rzecz społeczności lokalnej, szkolenie liderów lokalnych oraz aktywne promowanie nurtu społeczeństwa obywatelskiego**. Należy wykorzystać potencjał ludzki obszaru do jego promocji. Mieszkańcy zwracali szczególną uwagę na brak stosownych środków na aktywną działalność na obszarze LGD oraz niewystarczające zaangażowanie się społeczności w rozwój regionalny. Zdaniem lokalnej społeczności zaangażowanie w działalność społeczną jest zbyt niskie, a istniejącemu – brak jest szerszej współpracy pomiędzy podmiotami. Stąd też działania związane ze wzmacnianiem potencjału organizacji pozarządowych oraz z zachowaniem lokalnej tożsamości. Nieoderwalnym elementem tożsamości regionalnej są posiadane **zasoby dziedzictwa lokalnego**(kulturowego i naturalnego), w związku z czym w drugim celu szczegółowym również zostały wyodrębnione przedsięwzięcia bezpośrednio wynikające z dziedzictwa lokalnego oraz działania mające na celu jego szeroką promocję poza obszarem LGD. Ponadto w odpowiedzi na potrzebę mieszkańców, dotyczącą chęci aktywnego spędzania czasu wolnego oraz integracji różnych środowisk społecznych, przewidziano realizację przedsięwzięć mających na celu rozwój rekreacji na obszarze – ma to również bezpośrednie powiązanie z branżą wskazaną jako kluczowa dla rozwoju obszaru, wspierającą rozwój sektora turystycznego.

5.2 Wykazanie zgodności celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR

Należy podkreślić, iż opracowane cele realizowane będą zgodnie z wyznaczonym przez Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW). LSR przyczynia się do realizacji celu głównego PROW 2014 – 2020, **poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich** oraz celu szczegółowego 6B **Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich** w ramach priorytetu 6 **wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich** oraz celów przekrojowych PROW: innowacyjności, ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu. **Cele LSR** są również komplementarne z celem głównym RLKS (LEADER), jakim jest **promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich**. Zaplanowany w LSR cele szczegółowy: **Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszaru** wpisuje się w rekomendacje RLKS **Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy**. W kryteriach wyboru operacji uwzględniono najważniejsze elementy celów PROW i RLKS tj: innowacyjność, premiowanie grup defaworyzowanych, ochronę środowiska oraz tworzenie miejsc pracy.

5.3 Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.

Rysunek 2 przedstawia cele, które zaplanowano do realizacji w ramach Strategii. Ich osiągnięcie będzie służyć społeczności lokalnej i przyniesie korzystne efekty dla rozwoju społecznego i gospodarczego obszaru objętego LSR (szczegółowe przedstawienie celów zawarte jest w Tabeli nr 12 niniejszego rozdziału).

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja celów w ramach Strategii finansowana będzie ze środków EFFROW w ramach działania 19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER w ramach PROW 2014–2020.

5.4 Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem

W ramach wypracowanych celów szczegółowych i przedsięwzięć możliwe będą do realizacji operacje przedstawione w Tabeli 13. Uzasadnieniem dla wyboru zakresu tematycznego przedsięwzięć były ustalenia z rozmów z mieszkańcami i potencjalnymi beneficjentami podczas otwartych spotkań gminnych wywiadów grupowych, badań ankietowych, dyżurów pracownika on-line, spacerów badawczych, na podstawie formularzy zgłaszania uwag i propozycji w *Fiszkach projektowych* (zastosowane metody szczegółowo zostały opisane w Rozdziale II). Na podstawie prowadzonego naboru fiszek i późniejszych konsultacji z ich autorami określone zostały w LSR wskaźniki, które są adekwatne do zaplanowanych przedsięwzięć oraz są wynikiem oczekiwań społeczności lokalnej. W tabeli 13 zaprezentowano również sposób realizacji poszczególnych przedsięwzięć w podziale na operacje własne, projekty grantowe, konkursy, projekty współpracy.

5.5 Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych z uzasadnieniem

Osiąganie założonych celów: celu ogólnego, celów szczegółowych oraz przedsięwzięć określane będzie przy pomocy wskaźników, odpowiednio – oddziaływania, rezultatu i produktu. Do wszystkich opracowano jednostki miary w postaci sztuk lub procentów. Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć została przedstawiona w Tabeli 14.

5.6 Źródła pozyskania danych do pomiaru.

Źródła danych do pomiaru powinny być łatwo dostępne dla LGD, w związku z czym wskaźniki oddziaływania dobrano również pod ww. kątem, koncentrując się na danych dostępnych w: Banku Danych Lokalnych GUS. Z kolei mierzenie wskaźników rezultatu i produktu odbywać się będzie w oparciu o dane ze sprawozdań beneficjentów oraz dane własne LGD. Szczegółowe źródła pozyskiwania informacji przedstawiono przy każdym konkretnym wskaźniku w Tabeli 12.

5.7 Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych

Pomiar wskaźników będzie miał miejsce za pomocą dostępnych danych statystycznych GUS oraz sprawozdań beneficjentów i danych LGD. Beneficjenci działań zobowiązani będą do prowadzenia rejestrów w ramach realizacji operacji – w zależności od typu operacji będą nimi listy obecności lub ankiety monitorujące. Dokładny opis wskaźników, sposoby i częstotliwość obliczania oraz uzasadnienia wyboru przedstawiają tabele 12 i 14. Pomiar osiągania poszczególnych pułapów dla wskaźników produktu odbywać się będzie na bieżąco, po zakończeniu realizacji każdej operacji oraz w połowie okresu wdrażania LSR (2019 r.), na kiedy to zaplanowano badanie ewaluacyjne efektów wdrażania Strategii. Ramy czasowe osiągania wskaźników określa Plan działania stanowiący załącznik nr 3 do LSR. Wskaźniki oddziaływania, na które poza realizacją Strategii wpływ mają czynniki zewnętrzne, takie jak sytuacja ekonomiczna czy gospodarcza kraju, obliczone zostaną w ostatnim etapie realizacji Strategii, tj. na dzień 31 grudnia 2022

Sposób liczenia wskaźników produktu i rezultatu bazował będzie na dodawaniu do wartości początkowej konkretnych wartości wskaźników, osiąganych realizacją poszczególnych operacji, pochodzących ze sprawozdań i informacji przekazywanych przez Instytucję Wdrażającą, zweryfikowanych przynajmniej jednokrotnie przeprowadzoną zewnętrzną kontrolą (Samorządu Województwa lub LGD w przypadku projektów grantowych).

5.8 Stan początkowy wskaźnika oraz wyjaśnienie sposobu jego ustalenia

Stan początkowy wskaźników obliczono na podstawie danych statystycznych GUS, a w przypadku wskaźników produktu i rezultatu wartość bazowa wynosi 0, ze względu na fakt, iż wszystkie bezpośrednio są powiązane z planowanymi przedsięwzięciami dlatego pierwsze efekty zrealizowanych operacji, które można będzie przełożyć na

wskaźniki spodziewane są dopiero w 2017 r. Szczegółowe informacje dot. wartości początkowych poszczególnych wskaźników przedstawiono w Tabeli 12.

5.9 Stan docelowy wskaźnika oraz wyjaśnienie dotyczące sposobu jego ustalenia

Stany docelowe wskaźników oddziaływania dla obszaru LSR ustalono w oparciu o zakładany progres lub regres wartości z uwzględnieniem aktualnych trendów dla danego obszaru oraz przewidywanego oddziaływania realizacją operacji w ramach LSR. Dla przykładu biorąc pod uwagę przewidywane w LSR utworzenie kilkudziesięciu nowych działalności gospodarczych, a także utrzymujący się od kilku lat wzrostowy trend dot. ich liczby na obszarze LSR założono wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Podobnie postąpiono ze wskaźnikiem dot. liczby organizacji pozarządowych. Z kolei w obszarach dot. bezrobocia niewielki spadek wartości zważywszy, że LGD będzie w szczególności sposób wspierać podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczych. Ustalenie bardzo prawdopodobnych poziomów wskaźników oddziaływania nie jest jednak możliwe z uwagi na zbyt duże uzależnienie ww. kwestii od sytuacji makroekonomicznej kraju i regionu, trudnej do przewidzenia w dłuższym okresie czasu. Stany docelowe wskaźników produktu i rezultatu zostały ustalone w oparciu o szacunkową liczbę dofinansowanych operacji określoną na potrzeby konstruowania budżetów celów i przedsięwzięć, z uwzględnieniem dostępnych limitów wartości operacji oraz przewidywanej intensywności pomocy. Szczegółowe informacje przedstawiono w Tabeli 12.

5.10 Opis projektów współpracy z innymi Lokalnymi Grupami Działania

W ramach obydwóch celów będzie realizowane przedsięwzięcie z zakresu **współpracy z innymi Lokalnymi Grupami Działania** oraz działania ciągłe związane z aktywizacją społeczności lokalnej. W tabeli 10 przedstawione zostały zaplanowane do realizacji projekty współpracy.

Tabela 10 Opis planowanych do realizacji projektów współpracy

I PROJEKT WSPÓŁPRACY	
Typ projektu	Międzynarodowy
Tytuł projektu współpracy	<i>Polsko-fińskie działania promocyjne lokalnych produktów żywnościowych szansą rozwoju lokalnych producentów.</i>
Cel operacji	Rozwój gospodarczy obszarów 5 LGD, szczególnie w zakresie produkcji produktów spożywczych i napojów.
Cele szczegółowe LSR, których osiągnięciu będzie służyć realizacja projektu współpracy	Wypromowanie żywnościowych produktów lokalnych z obszaru 5 LGD, na obszarach tych LGD i poza nimi.
Wartość wskaźników, których osiągnięcie jest zakładane w wyniku realizacji operacji	Wskaźniki produktu: Liczba projektów współpracy, w tym międzynarodowych – 1, w tym 1 międzynarodowy. Liczba LGD uczestniczących w projekcie – 5 Wskaźnik rezultatu: Liczba projektów skierowanych do przedsiębiorców z co najmniej 3 branż (zintegrowanie co najmniej 3 branż) – 1; Liczba wypromowanych produktów z obszaru parterów, w tym zagranicą– 20
Zakres, w jakim będzie realizowana operacja	Rozwój rynków zbytu produktów i usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk objętych zakresem wsparcia w ramach działania, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW na lata 2014–2020; Promowanie obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w rozumieniu art. 2 pkt 19 rozporządzenia nr 1303/2013, zwaną dalej „LSR”, w tym produktów lub usług lokalnych oraz lokalnej przedsiębiorczości; Stworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR.
Termin i miejsce realizacji	2017 r., na terenie województwa małopolskiego i Finlandii
Główne działania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zidentyfikowanie oraz rozpowszechnienie informacji na temat żywnościowych produktów lokalnych na obszarach poszczególnych Partnerów m.in. poprzez wydanie wspólnej publikacji, ▪ Wypromowanie produktów lokalnych na wspólnych stoiskach w targach „Food Fair” i Food Night” w Kauhajoki i imprezie/ach promocyjnej/ych na obszarach partnerów krajowych.
Nazwa wszystkich LGD uczestniczących w realizacji operacji	LGD:Przyjazna Ziemia Limanowska(małopolskie),Dolina Raby(małopolskie), Zielony Wierzchołek Śląska(śląskie),Bursztynowy Pasaż (pomorskie),Suupohja (Finlandia).
Budżet projektu	Budżet dla LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” 14 750 euro.

II PROJEKT WSPÓŁPRACY	
Typ projektu	Krajowy
Tytuł projektu współpracy	<i>Turystyczny Beskid Wyspowy i Gorce</i>
Cel operacji	Promocja obszaru oraz rozwój produktów turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze Beskidu Wyspowego i Gorców.
Cele szczegółowe LSR, których osiągnięciu będzie służyć realizacja projektu współpracy	Cel szczegółowy 1: Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej, poprzez utworzenie i jego promocja. Cel szczegółowy 2: Podnoszenie wiedzy i kompetencji osób z branży turystycznej i okołoturystycznej, poprzez wymianę doświadczeń.
Wartość wskaźników, których osiągnięcie jest zakładane w wyniku realizacji operacji	Wskaźniki produktu: Liczba projektów współpracy –1, Liczba LGD uczestniczących w projekcie – 5, Ilość spotkań i warsztatów – , 5, Materiały informacyjno-promocyjne –2, wykonanie infrastruktury turystycznej - 5
Termin i miejsce realizacji	2021/2022 r., na terenie województwa małopolskiego.
Budżet projektu	Budżet dla LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” 150 000 euro
III PROJEKT WSPÓŁPRACY	
Typ projektu	Krajowy
Tytuł projektu współpracy	<i>Skarby Beskidzkiej Miedzy</i>
Cel operacji	Promocja obszaru oraz rozwój produktów turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe Beskidu Wyspowego.
Cele szczegółowe LSR, których osiągnięciu będzie służyć realizacja projektu współpracy	Cel szczegółowy 1: Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszaru Cel szczegółowy 2: Kapitał społeczny podstawą rozwoju obszaru
Wartość wskaźników, których osiągnięcie jest zakładane w wyniku realizacji operacji	Wskaźniki produktu: Liczba projektów współpracy –1, Liczba LGD uczestniczących w projekcie – 2,
Termin i miejsce realizacji	2021/2022 r., na terenie województwa małopolskiego.
Budżet projektu	Budżet dla LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” 95 000 euro

Źródło: Opracowanie własne

Efektem osiągnięcia celów ogólnych oraz przypisanych im celów szczegółowych, przedsięwzięć i wskaźników będzie zniwelowanie zidentyfikowanych problemów występujących na obszarze LGD. Aby dokładniej zrozumieć przyjęte w ramach LSR cele, w tabeli 11 przedstawione zostały ich powiązania z problemami, zidentyfikowanymi podczas procesu ich konstruowania. Tabela zawiera produkty, które będą bezpośrednim wynikiem planowanych w LSR przedsięwzięć, a ich osiągnięcie będzie wyznacznikiem realizacji przyjętych celów. Zidentyfikowane problemy oraz wyzwania społeczne zostały wskazane na podstawie przedstawionej w rozdziale 4 analizy SWOT oraz danych statystycznych i wyników konsultacji społecznych służących jej opracowaniu, zawartych w diagnozie obszaru.

Tabela 11 Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Niska przedsiębiorczość wśród mieszkańców; Niska świadomość w zakresie pozyskiwania środków na rozwój	1. Aktywny Beskid Wyspowy						
	1.1. Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszaru						
	Niedostateczne wykorzystanie turystycznych i kulturowych możliwości	1.1.2. Rozwój infrastruktury niekomercyjnej wspierającej atrakcyjność turystyczną obszaru LGD	1.1.1.1. Dobre praktyki w zakresie przedsiębiorczości – przykłady działań	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami z zakresu przedsiębiorczości	Liczba osób, które skorzystały z doradztwa z zakresu przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	Niezrozumiałe i skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, a także brak środków na wkład własny
				Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	Wzrost lub spadek liczby osób podróżujących po Polsce
Niska przedsiębiorczość wśród mieszkańców; Niewystarczająca liczba ofert pracy		1.1.3. Rozwój podmiotów gospodarczych ważnych dla rozwoju regionu		Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)		Niezrozumiałe i skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych oraz brak środków własnych na rozwój
				Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa z branży turystycznej i okołoturystycznej, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub zmianom klimatu i/lub	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)		Wzrost lub spadek liczby osób podróżujących po Polsce; Brak środków własnych na rozwój
Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna		1.1.4. Rozwój działalności turystycznych i okołoturystycznych w Beskidu Wyspowego, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub		Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa z branży turystycznej i okołoturystycznej, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub			

									działań na rzecz rozwoju obszaru
Niedostateczne rozwinięta infrastruktura turystyczna i okolo turystyczna	1.1.9. Rozwój niekomercyjnej infrastruktury turystycznej - rekreacyjnej	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej						Wzrost lub spadek liczby osób podróżujących po Polsce
Niewystarczająco wykorzystany potencjał turystyczny	1.1.10. Szlaki tematyczne Beskidu Wyspowego	Liczba utworzonych szlaków Beskidu Wyspowego	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej Liczba odbiorców działań promocyjnych z zakresu szlaków Beskidu Wyspowego						Wzrost lub spadek liczby osób podróżujących po Polsce
Niedostateczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa lokalnego;	1.1.11. Promocja i udostępnianie produktów lokalnych	Liczba wydarzeń z zakresu promocji i udostępniania produktów lokalnych	Liczba uczestników wydarzeń z zakresu promocji i udostępniania produktów lokalnych Liczba odbiorców działań promocyjnych z zakresu promocji i udostępniania produktów lokalnych						Brak chęci współpracy ze strony mieszkańców; Zanikanie więzi społecznych i tożsamości regionalnej
Niska przedsiębiorczość wśród mieszkańców; Niska świadomość w zakresie pozyskiwania środków na rozwój	1.1.12. Inkubator dotacji – udzielanie informacji i wsparcie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Liczba osób, które skorzystały z doradztwa						Niezrozumiałe i skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych oraz brak środków własnych na rozwój
Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego (dziedzictwa kulturowego)	1.1.13. Turystyczny Beskid Wyspowy i Gorce	Liczba zrealizowanych projektów współpracy z zakresu turystyki.	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej; Liczba uczestników						Wzrost lub spadek liczby osób podróżujących po Polsce

i naturalnego)				Liczba infrastruktury turystycznej	wydarzeń		
Brak inicjatywy ze strony mieszkańców i samorządów w podejmowaniu działań na rzecz rozwoju obszaru			1.1.14. Integracja branż mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru: zakwaterowanie i usługi gastronomiczne, kultura, rozrywka i rekreacja, przetwórstwo przemysłowe	Liczba wydarzeń integrujących branże mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru	Liczba uczestników wydarzeń integrujących branże mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru Liczba osób, które skorzystały z doradztwa		Brak zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy oddolne
Niska świadomość mieszkańców obszaru LGD w zakresie ekologii i ochrony środowiska; Zanikanie więzi społecznych i tożsamości regionalnej		1.2. Kapitał społeczny podstawą rozwoju obszaru	1.2.1. Edukacja najmłodszych mieszkańców obszaru LGD, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu	Liczba godzin warsztatowych skierowanych do najmłodszych mieszkańców obszaru LGD , w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu	Liczba uczestników wydarzeń i zajęć warsztatowych skierowanych do najmłodszych mieszkańców obszaru LGD		Brak inicjatywy ze strony mieszkańców i samorządów w podejmowaniu działań na rzecz rozwoju obszaru
Zanikanie więzi społecznych i tożsamości regionalnej; Brak inicjatywy ze strony mieszkańców i samorządów w podejmowaniu działań na rzecz rozwoju obszaru			1.2.2. Wydarzenie podsumowujące i nagradzające najaktywniejszych mieszkańców	Liczba wydarzeń podsumowujących i nagradzających najaktywniejszych mieszkańców	Liczba uczestników wydarzeń podsumowujących i nagradzających najaktywniejszych mieszkańców, Liczba odbiorców działań promocyjnych podsumowujących i nagradzających najaktywniejszych mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	Brak zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy oddolne
Niedostateczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa lokalnego			1.2.3. Kulturowanie dziedzictwa kulinarnego regionu	Liczba wydarzeń kulturowych dziedzictwo kulinarne regionu	Liczba odbiorców działań promocyjnych kulturowych dziedzictwo kulinarne regionu		Brak zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy oddolne

<p>Niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych; Niewystarczająca współpraca samorządów gminnych ze społecznością lokalną; Niezrozumiałość i skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych</p>	<p>1.2.9 Inkubator Organizacji Pozarządowych – wsparcie doradcze</p>	<p>Liczba Organizacji Pozarządowych, którym udzielono indywidualnego doradztwa</p>	<p>Liczba osób, które skorzystały z doradztwa</p>	<p>Liczba odbiorców działań promocyjnych z zakresu muzycznego dziedzictwa obszaru</p>		<p>Niezrozumiałość i skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych oraz brak środków własnych na rozwój</p>
<p>Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego (dziedzictwa kulturowego i naturalnego)</p>	<p>1.2.10 Polsko-fińskie działania promocyjne lokalnych produktów żywnościowych szansą rozwoju lokalnych producentów</p>	<p>Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej dotyczących produktów żywnościowych</p>	<p>Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne. Liczba odbiorców projektu wykorzystującego lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne</p>			<p>Wzrost lub spadek liczby osób podróżujących po Polsce</p>
<p>Zanikanie więzi społecznych i tożsamości regionalnej; Brak zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy oddolne</p>	<p>1.2.11 Integracja i aktywizacja mieszkańców</p>	<p>Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami</p>	<p>Liczba osób, które skorzystały z doradztwa</p>			<p>Depopulacja mieszkańców; Brak chęci współpracy ze strony mieszkańców</p>

Tabela 12 Cele i wskaźniki LSR

CEL OGÓLNY 1		Aktywny Beskid Wyspowy				
CELE SZCZEGÓŁOWE		Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszaru				
1.0		Kapitał społeczny podstawą rozwoju obszaru				
1.1		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
1.2						
W1.0	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców		szt.	713	800	Dane statystyczne GUS
	Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym		%	11,2	10,2	Dane statystyczne GUS
	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców		szt.	24	30	Dane statystyczne GUS
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych/sposób pomiaru	
W1.1	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej 450 450	szt.	0	1200	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) 47	szt.	0	47***	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
	Liczba uczestników wydarzeń 2000 2000	szt.	0	2 000	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
	Liczba osób, które skorzystały z doradztwa 450 450	szt.	0	500	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
	Liczba odbiorców działań promocyjnych 30 000	szt.	0	30 000	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
	Liczba odbiorców działań promocyjnych	szt.	0	50 000	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
	Liczba uczestników wydarzeń i zajęć warsztatowych	szt.	0	9 800	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
W1.2	Liczba osób, które skorzystały z doradztwa	szt.	0	500	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne	szt.	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
	Liczba odbiorców projektu wykorzystującego lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne	szt.	0	200	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	

		Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty				szt.	0	100	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Nazwa	Jednostka miary	Wskaźniki produktu		Źródło danych/sposób pomiaru			
						Wartość	Wartość				
									początkowa 2015 rok	kończąca 2022 rok	
1.1.1	Dobre praktyki w zakresie przedsiębiorczości – przykłady działań	Mieszkańcy	Aktywizacja	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami z zakresu przedsiębiorczości	szt.	0	5		Sprawozdania beneficjentów, dane LGD		
1.1.2	Rozwój infrastruktury niekomercyjnej wspierającej atrakcyjność turystyczną obszaru LGD	Mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	11 ¹		Sprawozdania beneficjentów, dane LGD		
1.1.3	Rozwój podmiotów gospodarczych ważnych dla rozwoju regionu*****	Przedsiębiorcy, mieszkańcy	Konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	0	7		Sprawozdania beneficjentów, dane LGD		
1.1.4	Rozwój działalności turystycznych i okoturystycznych Beskidu Wyspowego * w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje**	Przedsiębiorcy, mieszkańcy	Konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa z branży turystycznej i okoturystycznej , w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu (min. 4) działania ukierunkowane na innowacje (min. 1)	szt.	0	7		Sprawozdania beneficjentów, dane LGD		

1.1.5	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych z branży innej niż turystyczna i okołoturystyczna	Mieszkańcy	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa z branży innej niż turystyczna i okołoturystyczna	szt.	0	4	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.1.6	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych przez osoby do 29. roku życia****	Mieszkańcy – osoby do 29. roku życia	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby do 29. roku życia	szt.	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.1.7	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych branży turystycznej i okołoturystycznej* w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje**	Mieszkańcy	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa z branży turystycznej i okołoturystycznej, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu (min. 5) działania ukierunkowane na innowacje (min. 3)	szt.	0	16	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.1.8	Publikacje dotyczące obszaru LGD	Mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba wydanych publikacji dotyczących obszaru LGD	szt.	0	6 ¹	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.1.9	Rozwój niekomercyjnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	Działacze społeczni, mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	12	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.1.10	Szlaki tematyczne Beskidu Wyspowego	Działacze społeczni, mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba utworzonych szlaków Beskidu Wyspowego	szt.	0	6 ¹	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD

1.1.1.11	Promocja i udostępnianie produktów lokalnych	Działacze społeczni, mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba wydarzeń z zakresu promocji i udostępniania produktów lokalnych	szt.	0	7 ¹	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.1.1.12	Inkubator dotacji – udzielanie informacji i wsparcie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, członkowie organizacji pozarządowych	Operacja własna	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	0	200	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.1.1.13	Turystyczny Beskid Wyspowy i Gorce	Mieszkańcy, turyści	Projekt współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy z zakresu turystyki	szt.	0	2	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.1.1.14	Integracja branż mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru: zakwaterowanie i usługi gastronomiczne, kultura, rozrywka i rekreacja, przetwórstwo przemysłowe	Przedsiębiorcy, działacze społeczni	Operacja własna	Liczba infrastruktury turystycznej	szt.	0	6	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.2.1	Edukacja najmłodszych mieszkańców obszaru LGD, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu	Mieszkańcy	Konkurs	Liczba wydarzeń integrujących branże mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru	szt.	0	5	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
1.2.2	Wydarzenie podsumowujące i nagradzające najaktywniejszych mieszkańców	Mieszkańcy	Operacja własna	Liczba godzin warsztatowych skierowanych do najmłodszych mieszkańców obszaru LGD, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu (min. 30 godzin)	szt.	0	350 ¹	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
				Liczba wydarzeń podsumowujących i nagradzających najaktywniejszych	szt.	0	7 ¹	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD

					żywnościowych			
1.2.11	Integracja i aktywizacja mieszkańców	Mieszkańcy	Aktywizacja	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	szt.	0	15	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
SUMIA				2 888 500,00 EURO				

Źródło: Opracowanie własne LGD na podstawie szablonu z Załącznika nr 3 Regulaminu konkursu na LSR

* – **Podmioty z branży turystycznej i okołoturystycznej** rozumiane jako – usługi związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R – dział 90,93), przetwórstwem przemysłowym (sekcja C – dział 10,11,16) według sekcji PKD. Aby operacja wpisywała się w/w branżę kod podstawowy wg PKD wskazany w biznesplanie musi wpisywać się w w/w sekcje/działy PKD dotyczące turystyki i okołoturystyki.

** - w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje – poprzez realizację wskaźnika rozumie się spełnienie danego warunku zgodnie z definicją działań mających wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub

*** - Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) – w tym wliczane samozatrudnienie w przypadku operacji z zakresu podjęcia działalności gospodarczej.

**** - osoba która do dnia złożenia wniosku nie ukończyła 29 roku życia.

***** - podmioty gospodarcze z branży innej niż turystyczna i okołoturystyczna

1. – Wnioskodawcy w ramach jednej operacji mogą realizować większą wartość wskaźnika produktu niż 1.

Tabela 13 Przedsięwzięcia oraz typy operacji możliwe do realizacji w ramach Celu ogólnego 1

Przedsięwzięcie		Zakres tematyczny – zgodnie z Rozporządzeniem ⁶			Sposób realizacji	Środki przeznaczone na realizację Przedsięwzięcia (w euro)
Nr	Nazwa	Opis/przykładowe zakresy tematyczne	Beneficjent/ grantobiorca	Wartość min. i maks. dofinansowania oraz poziom % ⁷		
1.1.1	Dobre praktyki w zakresie przedsiębiorczości – przykłady działań	<ul style="list-style-type: none">• Wzmocnienie kapitału społecznego.• Promowanie obszaru, produktów, usług lokalnych.	LGD	100%	Aktywizacja	5 000
1.1.2	Rozwój infrastruktury niekomercyjnej	<ul style="list-style-type: none">• Budowa niekomercyjnej, ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej.	Osoby fizyczne, osoby prawne, JSFP ⁸	do 200 000 (NGO do 100%,	Konkurs – inne	404 500

⁶Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

⁷ [...] wartość każdego zadania służącego osiągnięciu celu projektu grantowego, jakie ma być zrealizowane przez grantobiorcę, o którym mowa w art. 14 ust. 5 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności, [...], nie będzie wyższa niż 50 tys. złotych oraz niższa niż 5 tys. złotych;

⁸ Jednostki Sektora Finansów Publicznych.

	wspierającej atrakcyjność turystyczną obszaru LGD			osoby fizyczne i prawne prowadzące działalność gospodarczą do 70%, JSFP63,63%)		
1.1.3	Rozwój podmiotów gospodarczych ważnych dla rozwoju regionu *****	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój przedsiębiorczości poprzez rozwijanie działalności gospodarczej. Rozwój przedsiębiorczości poprzez rozwijanie działalności gospodarczej i podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje. 	Osoby fizyczne, osoby prawne – prowadzące działalność gospodarczą	od 25 001 do 300 000 do 70%	Konkurs – rozwój działalności gospodarczej	337 500
1.1.4	Rozwój działalności turystycznych i okołoturystycznych Beskidu Wyspowego* w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lubdziałania ukierunkowane na innowacje **	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój przedsiębiorczości poprzez rozwijanie działalności gospodarczej w branży turystycznej i okołoturystycznej. Rozwój przedsiębiorczości poprzez rozwijanie działalności gospodarczej i podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje. 	Osoby fizyczne, osoby prawne – prowadzące działalność gospodarczą	od 25 001 do 300 000 do 70%	Konkurs – rozwój działalności gospodarczej	430 000
1.1.5	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych z branży innej niż turystyczna i okołoturystyczna	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój przedsiębiorczości poprzez podejmowanie działalności gospodarczej. Rozwój przedsiębiorczości poprzez podejmowanie działalności gospodarczej i podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje. 	Osoby fizyczne	70 000 (premia 100%)	Konkurs – podejmowanie działalności gospodarczej	70 000
1.1.6	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych przez osoby do 29. roku życia***	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój przedsiębiorczości poprzez podejmowanie działalności gospodarczej przez osoby do 29. roku życia. Rozwój przedsiębiorczości poprzez podejmowanie działalności gospodarczej i podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje. 	Osoby fizyczne – osoby do 29. roku życia (grupa defaworyzowana)	100 000 (premia 100%)	Konkurs – podejmowanie działalności gospodarczej	75 000
1.1.7	Tworzenie nowych podmiotów	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój przedsiębiorczości poprzez rozwijanie działalności podmiotów branży turystycznej 	Osoby fizyczne	100 000 (premia 100%)	Konkurs – podejmowanie	400 000

	gospodarczych branży turystycznej i okoturystycznej* w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje**	i okoturystycznej. • Rozwój przedsiębiorczości poprzez rozwijanie działalności gospodarczej i podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje.			działalności gospodarczej	
1.1.8	Publikacje dotyczące obszaru LGD	<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie obszaru, produktów, usług lokalnych. • Nakład minimum 1 000 egzemplarzy 	osoby fizyczne, osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą	do 100%	Konkurs - inne	71 000
1.1.9	Rozwój niekomercyjnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa, przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej. 	osoby fizyczne, osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą	do 100%	Konkurs - inne	260 250
1.1.10	Szlaki tematyczne Beskidu Wyspowego	<ul style="list-style-type: none"> • Odnawianie/odtworzenie szlaków turystycznych. • Tworzenie wiosek tematycznych. • Promowanie obszaru, produktów, usług lokalnych. • Budowa, przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej. 	osoby fizyczne, osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą	do 100%	Konkurs - inne	75 000
1.1.11	Promocja i udostępnianie produktów lokalnych	<ul style="list-style-type: none"> • Konferencje, szkolenia, warsztaty, festyny, akcje społeczne itp. • Wzmocnienie kapitału społecznego. • Promowanie obszaru, produktów, usług lokalnych. • Zachowanie dziedzictwa lokalnego. 	osoby fizyczne, osoby prawne	do 100%	Konkurs - inne	58 250

1.1.12	Inkubator dotacji – udzielanie informacji i wsparcie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> • Doradztwo indywidualne. • Wzmocnienie kapitału społecznego. 	LGD, osoby prawne	od 40 000 do 50 000 do 95%	Operacja własna	12 500
1.1.13	Turystyczny Beskid Wyspowy i Gorce	<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenie, warsztat, spotkanie. • Wytyczenie szlaku turystyczno-kulinarne. • Wykonanie infrastruktury turystycznej • Promowanie obszaru, produktów, usług lokalnych. • Zachowanie dziedzictwa lokalnego. • Wzmocnienie kapitału społecznego. 	LGD	100%	Projekt współpracy	245 000
1.1.14	Integracja branż mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru: zakwaterowanie i usługi gastronomiczne, kultura, rozrywka i rekreacja, przetwórstwo przemysłowe ⁹	<ul style="list-style-type: none"> • Wyjazd studyjny – dobre praktyki. • Warsztaty integrujące branże mające kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru • Zachowanie dziedzictwa lokalnego • Wzmocnienie kapitału społecznego. 	LGD, osoby prawne	od 40 000 do 50 000 do 95%	Operacja własna	12 500
1.2.1	Edukacja najmłodszych mieszkańców obszaru LGD w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu	<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenie, warsztat, spotkanie, wyjazd studyjny. • Wzmocnienie kapitału społecznego. • Zachowanie dziedzictwa lokalnego. 	osoby fizyczne, osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą	od 10 000 do 50 000 do 100%	Konkurs - inne	44 000

⁹ Według sekcji PKD 2007 – usługi związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R – dział 90,93), przetwórstwem przemysłowym (sekcja C – dział 10,11,16) według sekcji PKD. Aby operacja wpisywał się w/w branże kod podstawowy wg PKD wskazany w biznesplanie musi wpisywać się w w/w sekcje/działy PKD dotyczące turystyki i okołoturystyki.

1.2.2	Wydarzenie podsumowujące i nagradzające najaktywniejszych mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Promowanie obszaru, produktów, usług lokalnych. Wzmocnienie kapitału społecznego. 	LGD, osoba prawna	od 40 000 do 50 000 do 95%	Operacja własna	12 500
1.2.3	Kultywowanie dziedzictwa kulinarnego regionu	<ul style="list-style-type: none"> Promowanie obszaru, produktów, usług lokalnych. Wzmocnienie kapitału społecznego. Zachowanie dziedzictwa lokalnego. 	osoby fizyczne, osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą	do 100%	Konkurs - inne	58 250
1.2.4	Edukacja i promocja w zakresie dziedzictwa rękodzielniczego	<ul style="list-style-type: none"> Szkolenie, warsztat, spotkanie, festyn, akcja społeczna itp. Promowanie obszaru, produktów, usług lokalnych. Wzmocnienie kapitału społecznego. Zachowanie dziedzictwa lokalnego. 	osoby fizyczne, osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą	do 100%	Konkurs - inne	27 500
1.2.5	Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych	<ul style="list-style-type: none"> Zachowanie dziedzictwa lokalnego zakup instrumentów muzycznych, sprzęt nagłośnieniowy oraz inne akcesoria muzyczne niezbędne do prowadzenia prób i występów. 	LGD/osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą oraz JSFP	do 20 000 (włącznie) do 100%	Projekt grantowy	75 000
1.2.6	Tworzenie infrastruktury niezbędnej do propagowania zdrowego stylu życia	<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej. Wzmocnienie kapitału społecznego. 	osoby fizyczne, osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą	do 100%	Konkurs - inne	75 000
1.2.7	Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańcom	<ul style="list-style-type: none"> Szkolenie, warsztat, spotkanie, festyn, akcja społeczna itp. Wzmocnienie kapitału społecznego. Zachowanie dziedzictwa lokalnego. 	osoby fizyczne, osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą	do 100%	Konkurs - inne	43 750
1.2.8	Zachowanie i promocja muzycznego dziedzictwa	<ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie kapitału społecznego. Zachowanie dziedzictwa lokalnego. 	osoby fizyczne, osoby prawne – z wyłączeniem prowadzących działalność gospodarczą	do 100%	Konkurs - inne	57 500

		w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	wdrażania LSR.	mieszkańców.
W1.1	Rezultatu	Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne podzielona na liczbę osób w wieku produkcyjnym, pomnożona przez 100 (wskaźnik podawany %), jednokrotnie po zakończeniu wdrażania LSR.	
		Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych podzielona przez liczbę mieszkańców obszaru, pomnożona przez 10 000, jednokrotnie po zakończeniu wdrażania LSR.	
		Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Suma osób, które skorzystały z obiektów infrastruktury w ciągu pierwszego roku od zakończenia realizacji operacji. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdania beneficjentów działania oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	
		Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	Suma osób zatrudnionych. Monitorowanie wskaźnika na podstawie sprawozdań beneficjentów oraz ankiety monitorującej realizację operacji, wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	Osiągnięcie wskaźników przyczyni się do poprawy jakości świadczonych usług turystycznych, a także wzrostu rozpoznawalności obszaru LGD. Pobudzi w mieszkańcach świadomość z zakresu przedsiębiorczości, pozyskiwania środków na rozwój oraz ochrony środowiska. Spowoduje również zwiększenie liczby ofert pracy.
		Liczba uczestników wydarzeń	Suma osób biorących udział w wydarzeniach. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdania beneficjentów działania oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców (co najmniej 2 razy od momentu wyboru operacji)	
		Liczba osób, które skorzystały z doradztwa	Suma osób, które skorzystały z doradztwa. Monitoring wskaźnika na podstawie prowadzonych list obecności (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	
		Liczba odbiorców działań promocyjnych	Suma osób, do których dotarły działania promocyjne. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdania beneficjentów działania, liczby wydanych materiałów promocyjnych oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	
		Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami z zakresu przedsiębiorczości	Suma działań na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej z zakresu przedsiębiorczości. Monitoring wskaźnika prowadzony za pomocą rejestru spotkań oraz list obecności z prowadzonych przez LGD spotkań (raz na kwartał)	
1.1.1	Produktu			Osiągnięcie wskaźnika spowoduje wzrost świadomości mieszkańców co do możliwości korzystania z działań zaplanowanych w LSR.

1.1.2	Produktu	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Suma nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Określona na podstawie sprawozdań i ankiety monitorującej wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej 2 razy od momentu wyboru operacji).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje podniesienie jakości świadczonych usług przez obiekty niekomercyjnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, a także przyczyni się do wzrostu jej dostępności.
1.1.3	Produktu	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Suma działalności gospodarczych, które otrzymały wsparcie finansowe w ramach przedsięwzięcia. Monitorowanie na podstawie sprawozdań i ankiety monitorującej wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej 2 razy od momentu wyboru operacji)	Osiągnięcie wskaźnika przyczyni się do wzrostu liczby miejsc pracy, co spowoduje poprawę sytuacji gospodarczej obszaru LGD.
1.1.4	Produktu	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa z branży turystycznej i okołoturystycznej, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje	Suma działalności gospodarczych, które otrzymały wsparcie finansowe w ramach przedsięwzięcia. Monitorowanie na podstawie sprawozdań i ankiety monitorującej wysyłanej do wnioskodawców Suma projektów mających charakter innowacyjny. Monitoring wskaźnika w odniesieniu do działalności gospodarczych na podstawie sprawozdania beneficjentów działania oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców Suma zrealizowanych działań mających wpływ na ochronę środowiska. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdania beneficjentów działania oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców. Poprzez działania pro środowiskowe należy rozumieć: instalację, modernizację urządzeń przyczyniających się do zmniejszania emisji, oszczędzania energii czy instalacji odnawialnych źródeł energii, (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji)	
1.1.5	Produktu	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa z branży innej niż turystyczna i okołoturystyczna	Suma działalności gospodarczych, które otrzymały wsparcie finansowe w ramach przedsięwzięcia. Monitorowanie na podstawie sprawozdań i ankiety monitorującej wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	
1.1.6	Produktu	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby do 29. roku życia	Suma działalności gospodarczych, które otrzymały wsparcie finansowe w ramach przedsięwzięcia. Monitorowanie na podstawie sprawozdań i ankiety monitorującej wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	

		Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa z branży turystycznej i okotourystycznej, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje	Suma działalności gospodarczych, które otrzymały wsparcie finansowe w ramach przedsięwzięcia. Monitorowanie na podstawie sprawozdań i ankiety monitorującej wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji). Suma projektów mających charakter innowacyjny. Monitoring wskaźnika w odniesieniu do działalności gospodarczych na podstawie sprawozdania beneficjentów działania oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców Suma zrealizowanych działań mających wpływ na ochronę środowiska. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdania beneficjentów działania oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców. Poprzez działania pro środowiskowe należy rozumieć: instalację, modernizację urządzeń przyłączających się do zmniejszania emisji, oszczędzania energii czy instalacji odnawialnych źródeł energii, (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji)	
1.1.7	Produktu			
1.1.8	Produktu	Liczba wydanych publikacji dotyczących obszaru LGD	Suma wydanych publikacji dotyczących obszaru LGD na podstawie sprawozdań beneficjentów oraz ankiety monitorującej realizację operacji, wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje wzrost rozpoznawalności obszaru LGD, co przełoży się na zwiększenie liczby turystów. Spowoduje również zwiększenie wiedzy na temat zasobów obszaru.
1.1.9	Produktu	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Suma nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej określona na podstawie sprawozdań i ankiety monitorującej wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje podniesienie jakości świadczonych usług przez obiekty niekomercyjnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, a także przyczyni się do wzrostu jej dostępności.
1.1.10	Produktu	Liczba utworzonych szlaków Beskidu Wyspowego	Suma nowo utworzonych szlaków. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdania beneficjentów działania oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje zwiększenie liczby turystów.
1.1.11	Produktu	Liczba wydarzeń z zakresu promocji i udostępniania produktów lokalnych	Suma wydarzeń podana na podstawie sprawozdań beneficjentów oraz ankiety monitorującej realizację operacji, wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje wzrost rozpoznawalności obszaru LGD, co przełoży się na zwiększenie liczby turystów. Spowoduje również zwiększenie wiedzy na temat zasobów obszaru.

1.1.12	Produktu	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Suma podmiotów korzystających z indywidualnego doradztwa. Monitoring na podstawie prowadzonych list obecności, (jednokrotnie po zakończeniu realizacji operacji).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje wzrost świadomości mieszkańców co do możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych.
1.1.13	Produktu	Liczba zrealizowanych projektów współpracy z zakresu turystyki Liczba infrastruktury turystycznej	Suma projektów współpracy podana na podstawie podpisanych umów o współpracy z inną LGD, (jednokrotnie po zakończeniu realizacji operacji). Suma powstałej infrastruktury turystycznej określona na podstawie sprawozdań i ankiety monitorującej.	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje wzrost rozpoznawalności obszaru LGD, co przełoży się na zwiększenie liczby turystów. Spowoduje również zwiększenie wiedzy na temat zasobów obszaru.
1.1.14	Produktu	Liczba wydarzeń integrujących branże mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru	Suma wydarzeń podana na podstawie sprawozdań beneficjentów oraz ankiety monitorującej realizację operacji, wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje wzrost jakości usług świadczonych przez branże mające kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru. Podniesienie jakości świadczonych usług wpłynie na wzrost liczby turystów.
W1.2	Rezultatu	Liczba odbiorców działań promocyjnych	Suma osób, do których dotarły działania promocyjne. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdania beneficjentów działań, liczby wydanych materiałów promocyjnych oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców (co najmniej 2 razy od momentu wyboru operacji).	Realizacja wskaźników przyczyni się do wzrostu rozpoznawalności obszaru LGD oraz do wzrostu aktywności i zwiększenia poziomu integracji lokalnej społeczności. Osiągnięcie wskaźnika wpłynie na rozwój gospodarczy obszaru oraz jego atrakcyjność pod względem rynku pracy.
		Liczba uczestników wydarzeń i zajęć warsztatowych	Suma osób biorących udział w wydarzeniach i zajęciach warsztatowych. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdania beneficjentów działań, prowadzonych list obecności oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców (co najmniej 2 razy od momentu wyboru operacji)	
		Liczba osób, które skorzystały z doradztwa	Suma osób, które skorzystały z doradztwa. Monitoring wskaźnika na podstawie prowadzonych list obecności (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	
		Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne	Suma zrealizowanych projektów wykorzystujących lokalne zasoby. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdań beneficjentów działań oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców. (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	
		Liczba odbiorców projektu wykorzystującego lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne,	Suma odbiorców projektu wykorzystującego lokalne zasoby. Monitoring wskaźnika na podstawie prowadzonych rejestrów przez LGD, (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	

	produkty lokalne	
	Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty	Suma osób, które skorzystały z obiektów sfery kultury, objętych wsparciem w ramach działania 1.2.8. Wskaźnik mierzony na podstawie sprawozdań wnioskodawców i ankiety monitorującej wysyłanej do wnioskodawców. Monitoring wskaźnika co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji.
1.2.1	Produktu Liczba godzin warsztatowych skierowanych do najmłodszych mieszkańców obszaru LGD, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu	Suma godzin przeprowadzonych warsztatów podana na podstawie prowadzonego przez LGD rejestru, (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji). Suma zrealizowanych działań mających wpływ na ochronę środowiska. Monitoring wskaźnika na podstawie sprawozdania beneficjentów działania oraz poprzez ankietę monitorującą wysyłaną do wnioskodawców. Poprzez działania pro środowiskowe należy rozumieć: w przypadku działań „miękkich” – operacje przyczyniające się do podnoszenia wiedzy z zakresu ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu. Szkolenia z zakresu istoty segregowania odpadów, recyklingu, źródeł zanieczyszczeń itp. (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji)
1.2.2	Produktu Liczba wydarzeń podsumowujących i nagradzających najaktywniejszych mieszkańców	Suma wydarzeń podana na podstawie sprawozdań beneficjentów oraz ankiety monitorującej realizację operacji, wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).
1.2.3	Produktu Liczba wydarzeń kultywujących dziedzictwo kulinarne regionu	Suma wydarzeń kultywujących dziedzictwo kulinarne podana na podstawie sprawozdań beneficjentów oraz ankiety monitorującej realizację operacji, wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej 2 razy od momentu wyboru operacji)
1.2.4	Produktu Liczba wydarzeń edukacyjno-promocyjnych w zakresie dziedzictwa rękodzielniczego	Suma wydarzeń edukacyjno-promocyjnych podana na podstawie sprawozdań beneficjentów oraz ankiety monitorującej realizację operacji, wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).
1.2.5	Produktu Liczba wspartych organizacji pozarządowych	Suma wydarzeń podana na podstawie sprawozdań beneficjentów oraz ankiety monitorującej realizację operacji, wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).
		Osiągnięcie wskaźnika przyczyni się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców, a także do wzrostu aktywności i zwiększenia poziomu integracji lokalnej społeczności.
		Osiągnięcie wskaźnika przyczyni się do wzrostu aktywności i zwiększenia poziomu integracji lokalnej społeczności. Zwiększy wśród mieszkańców chęć angażowania się w inicjatywy oddolne.
		Osiągnięcie wskaźnika spowoduje podniesienie aktywności społecznej oraz integracji mieszkańców.
		Osiągnięcie wskaźnika spowoduje podniesienie aktywności społecznej oraz integracji mieszkańców.
		Osiągnięcie wskaźnika przyczyni się do wzrostu znaczenia oddolnych inicjatyw społecznych, aktywności i zwiększenia poziomu integracji lokalnej społeczności.

1.2.6	Produktu	Liczba powstałej infrastruktury niezbędnej do propagowania zdrowego stylu życia	Suma nowo powstałej infrastruktury niezbędnej do propagowania zdrowego stylu życia. Określona na podstawie sprawozdań i ankiety monitorującej wysyłanej do wnioskodawców (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje wzrost aktywności i prowadzenia zdrowego stylu życia wśród mieszkańców LGD.
1.2.7	Produktu	Liczba godzin zajęć	Suma godzin przeprowadzonych zajęć podana na podstawie prowadzonego przez LGD rejestru. (co najmniej dwa razy od momentu wyboru operacji).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje podniesienie aktywności społecznej oraz integracji mieszkańców.
1.2.8	Produktu	Liczba podmiotów promujących muzyczne dziedzictwo obszaru LGD, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	Suma podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie, na podstawie podpisanych umów i złożonych wniosków o płatność. (dwukrotnie: po podpisaniu umowy oraz po przedstawieniu wniosku o płatność końcową).	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje podniesienie aktywności społecznej oraz integracji mieszkańców.
1.2.9	Produktu	Liczba Organizacji Pozarządowych, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Suma podmiotów korzystających z indywidualnego doradztwa. Monitoring na podstawie prowadzonych list obecności (jednokrotnie po zakończeniu realizacji operacji)	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje wzrost świadomości co do znaczenia oddolnych inicjatyw społecznych.
1.2.10	Produktu	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej dotyczących produktów żywnościowych	Suma projektów współpracy podana na podstawie podpisanych umów o współpracy z inną LGD. (jednokrotnie po zakończeniu realizacji operacji)	Projekty współpracy przyczynią się do rozwoju całego obszaru LGD. Realizacja projektów wpłynie na wzrost rozpoznawalności obszaru oraz wzrost ruchu turystycznego.
1.2.11	Produktu	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	Suma działań na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej z zakresu przedsiębiorczości. Monitoring wskaźnika prowadzony za pomocą rejestru spotkań oraz list obecności z prowadzonych przez LGD spotkań. (raz na kwartał)	Osiągnięcie wskaźnika spowoduje wzrost aktywności i integracji lokalnej społeczności.

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli 15 zaprezentowane zostały **wskaźniki produktu i rezultatu w odniesieniu do kosztów bieżących** przewidzianych na realizację LSR. W tabeli uwzględniono podział na 3 okresy czasowe.

Tabela 15 Realizacja wskaźników produktu i rezultatu w ramach kosztów bieżących LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”

KOSZTY BIEŻĄCE			
Wdrożenie Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność			
WSKAŹNIKI REZULTATU			
Nr	Nazwa	jednostka	Okres osiągania wskaźnika
			sposób pomiaru

		miary	2016-2018	2019-2021	2022-2023	
1.	Liczba osób/podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	szt.	55	40	0	Mierzony na podstawie rejestru udzielonego doradztwa prowadzonego przez LGD
2.	Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach	szt.	300	300	100	Mierzony na podstawie list obecności z poszczególnych szkoleń
3.	Liczba osób, którym udzielono informacji ¹	szt.	2000	2000	500	Mierzony na podstawie danych LGD

WSKAŹNIKI PRODUKTU

WSKAZNIKI PRODUKTU										
Nr	Przedsięwzięcie	Nazwa	jednostka miary	Okres osiągania wskaźnika i środki przeznaczone na jego realizację						SUMA
				2016-2018		2019-2021		2022-2023		
				wskaźnik	koszty	wskaźnik	koszty	wskaźnik	koszty	
1.	Szkolenia dla pracowników biura LGD	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	szt.	35	5 700	14	3 625	2	100	9 425
2.	Szkolenia dla organów LGD (Rady i Zarządu)	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	szt.	40	1 750	26	1 425	10	400	3 575
3.	Doradztwo w biurze LGD	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	450	11 250	450	13 500	150	4 500	29 250
4.	Funkcjonowanie biura	Liczba miesięcy funkcjonowania biura	szt.	31	214 537,5	36	14 537,5	15	94 300	523 375
RAZEM koszty bieżące					233 237,5		233 087,5		99 300	565 625
Źródło: Opracowanie własne										

Źródło: Opracowanie własne

Liczba osób, którym udzielono informacji¹ – liczone łącznie wszystkie formy przekazywania informacji (telefonicznie, e-mail, portale społecznościowe, szkolenia, konsultację, podczas festynów/imprez/konferencji/spotkań).

²Kwota obejmuje część wynagrodzenia dla pracowników biura LGD udzielających doradztwa w ramach zakresu obowiązków

Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Wybór oraz ocena operacji są jednym z najważniejszych elementów wdrażania LSR. Od decyzji dokonywanych przez Radę LGD, z zastosowaniem kryteriów wyboru operacji, zależy sprawne i efektywne zrealizowanie założeń LSR oraz osiągnięcie zaplanowanych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania.

6.1 Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych

Ustalenie przejrzystych, obiektywnych i niedyskryminujących reguł i zasad funkcjonowania LGD, w tym procedur dotyczących zasad oceny i wyboru operacji w ramach wdrażania LSR było jednym z ważniejszych elementów prac nad LSR. Właściwie sformułowane procedury są bowiem jak pokazała dotychczasowa praktyka LGD jednym z podstawowych warunków sprawnego i efektywnego wdrażania strategii. Jako, że w funkcjonowanie wewnętrznych mechanizmów LGD są zaangażowane z jednej strony poszczególne organy statutowe LGD, tj. w szczególności Zarząd i Rada (do której wyłącznej kompetencji należy dokonywanie wyboru zgodnie z art. 21. ust 4 ustawy o RLKS), a także Biuro LGD, a z drugiej – wnioskodawcy, istotną kwestią przy ich projektowaniu było uwzględnienie różnych punktów widzenia na cały ww. proces. Poszczególne procedury wyboru operacji zostały wstępnie wypracowane z uwzględnieniem doświadczeń z realizacji poprzedniej LSR, skonsultowane ze społecznością lokalną, a następnie zatwierdzone przez Zarząd.

Dokonywanie oceny przez Radę przebiegać będzie zgodnie z **przyjętą Procedurą wyboru i oceny operacji w ramach LSR oraz Procedurą wyboru i oceny grantobiorców stanowiących załącznik nr 9 i 10 do wniosku o wybór LSR**. Procedury te określają zasady wyboru oraz oceny operacji. W procedurze wyboru i oceny określone zostały zasady postępowania w przypadku realizacji przez LGD operacji własnych oraz konkursów przeprowadzanych w ramach wdrażania LSR. Osobno, ze względu na specyfikę, została wypracowana procedura dotycząca wyboru operacji w ramach realizowanych przez LGD projektów grantowych. Wszystkie wypracowane procedury są **mieralne, przejrzyste i pozwalające uniknąć ryzyka konfliktu interesów**. Głównym założeniem jest przestrzeganie zachowania parytetów niezbędnych do niedyskryminującej oraz obiektywnej oceny oraz sposób udostępniania procedur i protokołów z posiedzeń do wiadomości publicznej, wyłączenia z oceny wniosków osób powiązanych z wnioskodawcami poprzez więzi rodzinne, sektorowe czy też biznesowe, przeprowadzane będzie każdorazowo poprzez wypełnienie deklaracji bezstronności przez członków organu decyzyjnego.

Wykluczenie z oceny i wyboru operacji osób stronniczych, zagwarantuje obiektywność oceny poprzez wypełnianie członków Rady oświadczenia na podstawie którego tworzony jest rejestr interesów. Zarówno oświadczenie jak i rejestr stanowią załączniki do Procedur wyboru operacji. Zachowanie parytetów, o których mowa w Procedurach przyczyni się do zapewnienia bezstronności w trakcie oceny operacji. Ocena operacji przez Radę dokonywana będzie w dwóch etapach, poprzedzonych przygotowaniem przez uprzednio wybrany Zespół konkursowy analizy złożonych w ramach konkursu wniosków pod względem formalnym, jak i zawartości merytorycznej. Pierwszy etap wyboru pozwoli określić, czy operacja wpisuje się w cele LSR oraz czy spełnia kryteria dostępu, a więc główne założenia konkursu poprzez wpisanie się w zakres tematyczny operacji (przedstawiony w tabeli 12, w rozdziale V Cele i wskaźniki), oraz czy przyczyni się do realizacji założonych wskaźników produktu, rezultatu oraz oddziaływania. Ocena dokonywana będzie na Karcie 1 – Karta oceny wstępnej w ramach prowadzonego Konkursu, stanowiąca załącznik nr 1 do Procedur. W drugim etapie, wnioskowi złożonemu na realizację operacji przyznane zostaną punkty. W celu przejrzystości oceny opracowana została Karta 2 – Karta oceny operacji według lokalnych kryteriów wyboru stanowiąca załącznik nr 2 do Procedur.

6.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami.

Kryteria wyboru operacji oraz grantobiorców zostały przygotowane przez zespół ds. LSR z założeniem: obiektywizmu, niedyskryminacji, przejrzystości i powiązania z diagnozą obszaru. Kryteria wyboru zostały opracowane w oparciu o materiały uzyskane w trakcie konsultacji społecznych, opracowanej diagnozy i analizy SWOT z uwzględnieniem zdiagnozowanych problemów i potrzeb społeczności lokalnej. Aby poznać i sprostać oczekiwaniom mieszkańców na etapie III – wypracowywania kryteriów, zastosowane zostały 4 metody partycypacji. Ich zasadniczym celem jest zwiększenie prawdopodobieństwa wyboru tych operacji spośród złożonych w danym naborze, które w największym zakresie bezpośrednio przyczyniają się do osiągania określonych w LSR celów poprzez osiąganie wskaźników produktu i rezultatu. Kryteria sformułowano z założeniem możliwej ich mierzalności i czytelnej metodologii lub w przypadku kryteriów jakościowych - szczegółowego opisu podejścia do ich oceny, niebudzącego wątpliwości co do sposobu przyznawania punktów co zapewni sprawne i efektywne zrealizowanie założeń LSR oraz osiągnięcie zaplanowanych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania.

Kryteria wyboru operacji i kryteria wyboru grantobiorców są ściśle powiązane z diagnozą obszaru LGD i przeprowadzoną analizą SWOT. Skierowane są na wzmacnianie silnych stron i niwelowanie słabych. Premiuje m.in.

operacje oparte na wykorzystaniu lokalnych produktów; wspierają w szczególności projekty innowacyjne, dbające o środowisko, ukierunkowane na zaspokajanie potrzeb grupy defaworyzowanej.

LGD ustaliła również, iż bezwzględnym warunkiem wyboru danej operacji jest osiągnięcie przez nią minimum 60% maksymalnej liczby punktów. W celu zapewnienia maksymalnej przejrzystości procesu wyboru operacji LGD zobowiązała się m.in. do publikowania protokołów z posiedzeń organu decyzyjnego – Rady, zawierających jasną informację o włączeniach z procesu decyzyjnego ze wskazaniem których wniosków te wyłączenia dotyczą. Na ww. potrzeby LGD prowadziła będzie rejestr interesów członków rady LGD - na bieżąco aktualizowany, a także zakres ewentualnych działań dyscyplinujących członków Rady.

Liczba punktów, która przyznawana będzie za spełnienie danego kryterium została określona m.in. na podstawie wagi kryterium, którą określono poprzez udostępnienie na stronie www.lgdlimanowa.eu proponowanych kryteriów, z możliwością wskazania przez mieszkańców najważniejszego wg nich kryterium. W ramach kryteriów, które otrzymały najwyższą wagę w skali od 1 do 5, gdzie 5 – najważniejsza, przyznawana będzie najwyższa liczba punktów podczas oceny operacji. Ponadto kryteria były wypracowywane w trakcie otwartych spotkań oraz spotkań Zespołu ds. LSR.

W sytuacji pojawienia się konieczności ustanowienia nowych lub dokonania zmian bądź modyfikacji kryteriów wyboru, w szczególności w przypadku stwierdzenia (podczas monitoringu/ewaluacji własnej) złego lub innego od zamierzonego funkcjonowania tych kryteriów w procesie dokonywania oceny i wyboru operacji, grożącego w skrajnych przypadkach np. niezrealizowaniem zakładanych celów LSR, Rada/10% członków LGD lub Zarząd z własnej inicjatywy może wystąpić o dokonanie zmian w kryteriach, w trybie opisanym w procedurze ustalania lub zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji (zmiany dotyczące kryteriów będą podlegały konsultacjom ze społecznością lokalną). Zmiany nie mogą polegać jednak na całkowitym usunięciu kryteriów weryfikujących: stopnia innowacyjności, a także kryteriów bezpośrednio powiązanych z diagnozą obszaru (np. wpływ na rozwiązanie problemów obszaru wskazanych w diagnozie).

6.3 Wskazanie w jaki sposób w kryteriach wyboru operacji została uwzględniona innowacyjność, jej definicja i zasady oceny

Innowacyjność jest jedną z 7. kluczowych cech podejścia LEADER, w związku z czym, jak największa część realizowanych przy wsparciu LGD operacji powinna być w jakimś stopniu innowacyjna. **Stopień innowacyjności** jest jednym z podstawowych kryteriów wyboru operacji i rozpatrywany będzie przez Radę przez pryzmat obszaru objętego LSR (innowacyjność w ramach operacji będzie oceniana wyłącznie w skali obszaru LSR na podstawie szczegółowego opisu inwestycji w dokumentacji aplikacyjnej). Definicja innowacyjności stosowana będzie przy ocenie wniosków w ramach przedsięwzięć od 1.1.3-1.1.7. Za **innowacyjność** przyjmuje się wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów: gospodarczych, technologicznych, przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych, tj. w formule innowacji produktowej, technologicznej lub operacji. Za **innowacyjność produktową** uznaje się: kreowanie nowych produktów lub usług lub procesów, w tym w szczególności wykorzystujących zasoby lokalne obszaru bądź kreowanie nowych sieci współpracy dot. produktów i usług lokalnych. Za **innowacyjność technologiczną/operacji** uznaje się: zastosowanie nowatorskich rozwiązań, w tym służących ochronie środowiska, przeciwdziałaniu zmianom klimatu lub ograniczającym zanieczyszczenie środowiska, powietrza lub wody bądź wykorzystanie technologii do wytwarzania nowego produktu lub usługi lub procesu lub organizacji. Kryterium innowacyjności zastosowano dla przedsięwzięć dotyczących wsparcia na rozpoczęcie oraz rozwój działalności gospodarczej czyli będzie dotyczyć 50% budżetu LSR.

6.4 Informacja o realizacji projektów grantowych i operacji własnych.

LGD planuje zarówno realizację projektów grantowych jak i operacji własnych. **Projekt grantowy** to zbiorcza operacja, w ramach której LGD (jako beneficjent) udziela innym podmiotom wybranym przez LGD w trybie konkursowym, zwanych dalej „grantobiorcami”, grantów na realizację zadań służących osiągnięciu celu i wskaźników projektu grantowego. LGD planuje realizację 7 projektów grantowych.

Zaplanowane w LSR **projekty grantowe** dedykowane są głównie organizacjom pozarządowym, które bardzo często nie posiadają środków na realizację celów statutowych. Fakt ten był wielokrotnie podkreślany w trakcie spotkań gminnych, w których uczestniczyły organizacje pozarządowe. Chcąc sprostać potrzebom społeczności lokalnej przyjęty został w LSR poziom finansowania w wysokości 100%, natomiast wartość dofinansowanie będzie wynosić w zależności od przedsięwzięcia: 10–50 tys. zł, 20–50 tys. zł i 30–50 tys. zł. **Wysokość kwot wsparcia** w ramach poszczególnych projektów grantowych została określona na podstawie rozeznania przeprowadzonego wśród mieszkańców obszaru za pomocą fiszki projektowej oraz prowadzonych wywiadów grupowych. W ramach grantów punktowane będzie przede wszystkim **doświadczenie i kompetencje podmiotów** niezbędne do realizacji

zadań, wykorzystanie w realizacji operacji dostępnych zasobów obszaru oraz liczba odbiorców działań prowadzonych w ramach udzielonego grantu.

W ramach przedsięwzięcia konkursowego **Rozwój infrastruktury niekomercyjnej wspierającej atrakcyjność turystyczną obszaru LGD** najwięcej punktów uzyskają te operacje, które będą realizowane przez podmioty posiadające doświadczenie, kwalifikacje i zasoby, a także realizowane na obszarach miejscowości zamieszkałych przez mniej niż 5 000 mieszkańców, realizujące wskaźnik produktu jak najmniejszym kosztem oraz uwzględniające aspekty środowiskowe. W trybie konkursowym maksymalna wartość dofinansowania została obniżona do 200 000 zł, a poziom ten został określony na podstawie przedstawionych fiszek projektowych oraz konsultacji społecznych zarówno z przedstawicielami sektora publicznego, jak i pozostałych sektorów mogących również ubiegać się o wsparcie w ramach tego przedsięwzięcia (społecznego i gospodarczego). W przypadku podmiotów gospodarczych mają oni możliwość otrzymać wsparcie na działalność turystyczną komercyjną, natomiast organizacje pozarządowe mają dedykowany w tym zakresie projekt grantowy. Sektor publiczny nie zgłaszał natomiast większego zapotrzebowania na budowę niekomercyjnej infrastruktury przekraczającej poziom wsparcia wskazany w LSR. Przy czym w przypadku operacji polegających na **budowie/przebudowie infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej** za takie uznaje się operacje, w których w budżecie przewidziano środki na instalację, modernizację urządzeń przyczyniających się do zmniejszania emisji, oszczędzania energii czy instalacji odnawialnych źródeł energii, a w przypadku działań „miękkich” – operacje przyczyniające się do **podnoszenia wiedzy z zakresu ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu**. Podnoszeniu wiedzy i świadomości mieszkańców służyły będą operacje związane z uświadamianiem lokalnej społeczności z zakresu istoty segregowania odpadów, recyklingu, źródeł zanieczyszczeń.

Operacja własna – to operacja kluczowa dla osiągnięcia celów LSR, służąca dobru ogółu społeczności, która może być realizowana samodzielnie przez LGD, o ile wcześniej nie spotkała się z zainteresowaniem innych uprawnionych podmiotów. LSR zakłada realizację 4. operacji własnych o wartości dofinansowania maksymalnie 50 tys. zł dla każdej i intensywności pomocy nie większej niż 95 % wartości projektu. Intensywność pomocy oraz wysokość wsparcia określona została na podstawie konsultacji z członkami LGD oraz społecznością lokalną. Ze względu na specyfikę projektów – realizacja ma dotyczyć całego obszaru, konieczna jest odpowiednia jego znajomość, w związku z czym w kryteriach oceny uwzględniono dodatkowe punkty za doświadczenie oraz partnerstwo trójsektorowe.

6.5 Podstawowe zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR

Z uwagi na charakter obszaru i problemy na nim występujące (bardzo wysokie bezrobocie i niska przedsiębiorczość mieszkańców) przyjęto w przypadku przedsięwzięć dotyczących **rozwoju działalności gospodarczych** maksymalny poziom dofinansowania (70%) przewidziany w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014–2020. W LSR określono kwotę dofinansowania na poziomie od 25 001 zł do 300 000 zł (zgodnie z ww. rozporządzeniem wsparcie powyżej 25 000 zł wiąże się ze stworzeniem co najmniej 1 miejsca pracy).

W ramach jednego przedsięwzięcia wskazana została **kwota dedykowana grupie defaworyzowanej**. **Przeznaczenie dla osób poniżej 29. roku** kwoty maksymalnej (premia 100% – 100 000 zł) wynika ze specyfiki obszaru. Osoby do 29. roku życia są najbardziej mobilną grupą wiekową, która po otrzymaniu wsparcia może skutecznie stworzyć miejsca pracy nie tylko dla siebie, ale również dla innych mieszkańców obszaru LGD. Stworzenie warunków do samozatrudnienia wpłynie na zatrzymanie młodych osób na obszarze oraz przyczyni się do powstawania miejsc pracy. Z założenia osoby młode są grupą najszybciej dostosowującą się do nowych warunków i rozwiązań, co pomoże w osiągnięciu założonych celów.

Ze względu na ważną rolę turystyki w rozwoju oraz sytuację społeczno – gospodarczą obszaru (bardzo wysokie bezrobocie i niska przedsiębiorczość mieszkańców), podobnie jak w przypadku grupy defaworyzowanej, na podejmowanie działalności gospodarczej w branżach kluczowych dla rozwoju obszaru (sekcja „I” i „R” PKD) premia będzie przyznawana w wysokości 100 000 zł. Rozpoczęcie działalności w tym zakresie wiązać się będzie w głównej mierze z koniecznością ponoszenia wydatków inwestycyjnych, związanych z przygotowaniem budynków, w których będzie można taką działalność prowadzić. Koszty związane z pracami budowlanymi i zakupem wyposażenia stanowiąc będą duże obciążenie dla osób podejmujących działalność gospodarczą, dlatego też kwota dofinansowania została zatwierdzona na tym poziomie. Dodatkowo potencjalni beneficjenci najczęściej wskazywali w „fiskach projektowych” kwotę na rozpoczęcie działalności gospodarczej (w branżach kluczowych) w wysokości 100 000 zł. **W pozostałych przypadkach kwota ta została zmniejszona do poziomu 70 000 zł** - poziom ten został określony na podstawie przedstawionych „fiszek projektowych” oraz konsultacji społecznych z sektorem gospodarczym.

W związku z tym, iż **głównym celem jest tworzenie i utrzymanie miejsc pracy**, wartość minimalnego dofinansowania określona została na poziomie gwarantującym utworzenie co najmniej jednego pełnego etatu. Ponadto w kryteriach wyboru operacji przewidziano **premiowanie operacji z zatrudnieniem wyższym niż wymagane** (odpowiedź na małą liczbę miejsc pracy). Dodatkowo przewidziano **premiowanie działalności w zakresie zdefiniowanych w diagnozie branż kluczowych dla rozwoju obszaru, przyjaznych środowisku i wpływających na jego ochronę oraz działań ukierunkowanych na innowacje**. Innowacyjność określona została jako wdrażanie rozwiązań dotychczas niestosowanych lub znacząco udoskonalonych na obszarze LGD w zakresie produktów, usług, technologii bądź operacji.

W ramach zakresu „**podejmowanie działalności gospodarczej**” wnioskodawca w ramach naboru/ów prowadzonych w tym samym terminie może złożyć wyłącznie jeden wniosek o przyznanie pomocy. Kwota kosztów kwalifikowanych określona w biznesplanie dotyczącym podejmowania działalności gospodarczej jest nie mniejsza niż kwota premii określona w LSR. W ramach zakresu „**rozwijanie działalności gospodarczej**” wnioskodawca w ramach naboru/ów prowadzonych w tym samym terminie może złożyć wyłącznie jeden wniosek o przyznanie pomocy.

Rozdział VII Plan działania

Proces wdrażania LSR obejmować będzie **21 naborów** o dofinansowanie przedsięwzięć, które przeprowadzane będą w 3 okresach czasowych. W Rozdziale V zawarto matrycę zawierającą cele i przedsięwzięcia, w której szerzej omówiono planowane operacje. **Pierwsze nabory** zostaną ogłoszone w II połowie 2016 r. (7 naborów). Na rok **2017** zaplanowano 5 naborów. W latach **2019–2021** planuje się 9 naborów (3 – 2019 r., 4 – 2020 r., 2 – 2021 r.). Tworząc Plan działania zadbano, aby poprzez realizowane przedsięwzięcia osiągnąć cel ogólny LSR *Aktywny Beskid Wyspowy* oraz dwa cele szczegółowe. W **pierwszym okresie** przypadającym na lata **2016–2018** zaplanowano realizację operacji polegających na rozwoju istniejących oraz utworzenia nowych przedsiębiorstw. Przeprowadzenie tych naborów pozwoli na rozwój rynku pracy w regionie – utworzenie nowych miejsc pracy. Operacje te będą realizowane m.in. poprzez przedsięwzięcia polegające na rozwoju podmiotów gospodarczych w branżach kluczowych dla rozwoju regionu, a także tworzeniu nowych podmiotów gospodarczych przez osoby do 29. roku życia. W pierwszym okresie zaplanowano również nabór wniosków o dofinansowanie utworzenia nowej lub zmodernizowania istniejącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, które będzie wspierać atrakcyjność turystyczną obszaru LGD, a także infrastruktury niezbędnej do propagowania zdrowego stylu życia wśród mieszkańców. Ponadto w pierwszym okresie zrealizowane zostaną projekty grantowe oraz operacje własne, polegające na organizacji wydarzeń kultywujących dziedzictwo kulinarne, aktywizujących, integrujących oraz nagradzających najaktywniejszych mieszkańców. Na tym etapie wdrażania LSR przewiduje się ponadto wydanie publikacji dotyczących obszaru, które będą promować gminy tworzące LGD. W okresie 2016–2018 realizowane będą dwa projekty współpracy, w tym jeden projekt współpracy międzynarodowej. Efektem realizacji pierwszego projektu współpracy (międzynarodowego), który został zaplanowany do realizacji w 2017 roku na terenie województwa małopolskiego i Finlandii, będzie wzrost rozpoznawalności produktów oraz wiedzy na temat żywnościowych produktów lokalnych. Efektem działań podjętych w ramach projektu współpracy *Turystyczny Beskid Wyspowy* będzie zwiększenie atrakcyjności oraz rozpoznawalności obszaru co spowoduje wygenerowanie większego ruchu turystycznego. Realizacja odbywać się będzie w okresie 2017r. – 2018r. na terenie województwa małopolskiego. Na **drugim okresie**, obejmujący lata **2019–2021**, również zaplanowano przeprowadzenie naboru na realizację operacji polegających wsparciu turystycznego charakteru obszaru. Zaplanowano bowiem operacje, których realizacja przyczyni się do utworzenia nowych szlaków, organizacji wydarzeń promujących i udostępniających produkty lokalne oraz rozwoju nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Strategia w głównej mierze ma również bezpośrednio wspierać i rozwijać lokalną społeczność. W drugim okresie wdrażania LSR zaplanowano zatem przedsięwzięcia edukacyjne dla najmłodszych mieszkańców obszaru oraz warsztaty w zakresie dziedzictwa rękodzielniczego, a także polegające na zagospodarowaniu czasu wolnego mieszkańców poprzez organizację różnego rodzaju zajęć. Na tym etapie odbędą się również wydarzenia mające na celu integrację branż, które mają kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru: zakwaterowanie i usługi gastronomiczne, kultura, rozrywka i rekreacja oraz przetwórstwo przemysłowe. Ponadto podczas całego okresu wdrażania LSR realizowane będą poddziałania z zakresu aktywizacji, polegające na integracji i aktywizacji mieszkańców. Natomiast w pierwszym i drugim okresie przeprowadzone zostaną **spotkania informacyjno-konsultacyjne LGD z mieszkańcami**, których zagadnieniem będą *dobre praktyki w zakresie przedsiębiorczości*.

Harmonogram realizowanych celów wraz ze wskaźnikami, a także kwotami wsparcia dla konkretnych przedsięwzięć został przedstawiony w załączniku 3 do LSR – Plan działania. Osiągnięcie założonych wskaźników opracowano w sposób racjonalny, aby możliwe było kompleksowe podejście do rozwiązywania problemów,

zdefiniowanych na podstawie diagnozy i wynikającej z niej analizy SWOT, wśród lokalnej społeczności jak i występujących na obszarze. Pozwoli to również na jak najlepiej wykorzystać czasu na wdrażanie LSR.

Rozdział VIII Budżet

8.1 Ogólna charakterystyka budżetu

W ramach dostępnego budżetu LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” dysponuje środkami na *działanie „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER”*, w tym: poddziałanie 19.2 *„Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”*, poddziałanie 19.3 *„Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania”*, poddziałanie 19.4 *„Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji”*. LSR jest współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach PROW na lata 2014–2020, przy czym jednolita wielkość wkładu EFRROW to 63,63%, a wymagany wkład krajowy środków publicznych, pochodzący z budżetu państwa, wynosi 36,37%.

Kwota na realizację działania 19.2 wynosi **2 612 500,00 mln euro, w tym wkład EFFROW to 1 662 333,75 euro**. Wielkość dostępnego budżetu wynika z liczby mieszkańców obszaru objętego LSR, ustalonej na dzień 31 grudnia 2013 roku według danych statystycznych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Kwota środków przeznaczonych na poddziałanie 19.3 dotyczące współpracy wynosi 9,94 % kwoty przewidzianej na poddziałanie 19.2, co stanowi **259 750,00 euro**. Maksymalna kwota środków na poddziałanie 19.4 to z kolei **2,45 mln zł** (562,5 tys. euro), w tym koszty bieżące 596 250,00 euro, aktywizacja 16 250 euro. Są to kwoty maksymalne, które w konsekwencji warunkowego wyboru Stowarzyszenia LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” do realizacji LSR podlegają zmniejszeniu o 5 %. Budżet jest bezpośrednio powiązany i wynika z celów, które wyznaczono w LSR.

8.2 Krótki opis powiązania budżetu z celami LSR

Przy udziale dostępnych środków Lokalna Grupa Działania przewidziała realizację szeregu przedsięwzięć, które przyczynią się do osiągnięcia celu głównego oraz celów szczegółowych wskazanych w dokumencie. Wpłynie to na zniwelowanie słabych stron oraz wykorzystanie potencjałów, które określono dzięki diagnozie i analizie SWOT obszaru. Budżet LSR skonstruowano w taki sposób, aby zgodnie z zapisami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy przeznaczone zostało co najmniej 50% środków dostępnych w ramach poddziałania 19.2. W związku z powyższym w ramach pierwszego celu szczegółowego – **Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszaru przewidziano 1 312 50,00 euro** na przedsięwzięcia związane z podejmowaniem i rozwijaniem działalności gospodarczej. W ramach tej kwoty wydzielono natomiast **75 000,00 euro na wsparcie dla grupy defaworyzowanej**, za którą uznano osoby do 29. roku życia. Działania podjęte w ramach zaplanowanych przedsięwzięć pozwolą na poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy. Wpływ będą miały na to kryteria wyboru, według których dofinansowanie uzyskają operacje zakładające utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy, a dodatkową premię otrzymają ci, którzy przewidują większe niż minimalne wymagane zatrudnienie.

Kryteria wyboru będą premiować operacje o wkładzie własnym przekraczającym intensywność pomocy określoną w konkursie zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”*. Przyjęcie takiego kryterium przyczyni się do osiągnięcia celów wskazanych w LSR. Dodatkowo założono wniesienie co najmniej 5% wkładu finansowego w ramach projektów własnych przewidzianych do realizacji w LSR.

Rozdział IX Plan komunikacji

W skutecznym budowaniu aktywnego udziału lokalnej społeczności w realizacji LSR kluczową rolę odgrywa **obustronna komunikacja**. Zaproponowane działania komunikacyjne, skierowane do określonych grup docelowych, mają za zadanie zwiększyć zaangażowanie mieszkańców w działania prowadzone przez LGD. Aktywność **grupy defaworyzowanej- osoby do 29 roku życia oraz grup docelowych, którymi są: mieszkańcy, turyści, przedsiębiorcy i działacze społeczni** (grupy ustalone na podstawie wniosków z konsultacji społecznych i wynikają z analizy SWOT), w bieżącym wdrażaniu oraz tworzeniu LSR zwiększa szansę osiągnięcia założonych celów, a co za tym idzie – przyczynia się do rozwoju całego obszaru. **Partycypacyjny charakter strategii** zobowiązuje do szeroko rozumianego udziału mieszkańców nie tylko podczas opracowania LSR, ale również w trakcie jej realizacji. **W celu stworzenia Planu komunikacji zostały przeprowadzone liczne konsultacje społeczne**. Opinie na temat sposobu komunikacji z Biurem LGD oraz możliwości przekazywania informacji zwrotnej zbierano podczas wywiadu grupowego, dyżuru pracownika LGD w każdej gminie i online, a także poprzez badanie ankietowe oraz formularz zgłaszania uwag.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż z punktu widzenia mieszkańców najbardziej oczekiwaną formą otrzymywania informacji o naborze wniosków byłyby bezpośrednie spotkania informacyjne. Część badanych preferuje także uzyskiwanie informacji poprzez strony internetowe Urzędów Gmin oraz LGD. Komunikaty zwrotne, zdaniem mieszkańców powinno uzyskiwać się w każdej gminie u przedstawicieli LGD, pełniących stałe dyżury w placówkach. Wskazywano również na kontakt za pośrednictwem strony internetowej oraz mediów społecznościowych.

Sporządzony na podstawie aktualnych potrzeb mieszkańców **Plan komunikacji**, stanowiący załącznik do LSR, zawiera ilość oraz rodzaj planowanych do realizacji działań komunikacyjnych, sposób mierzenia oraz środki przekazu wraz z określeniem grup docelowych, w tym grup defaworyzowanych. W Planie komunikacyjnym ponadto zostały wskazane docelowe efekty planowanych działań. W zależności od sposobu komunikacji, koszt i ilość pojedynczych sposobów komunikacji jest zróżnicowana.

Jak zostało to zaprezentowane w planie komunikacji celami wybranych działań komunikacyjnych są:

- informowanie o rozpoczęciu realizacji, planowanych działaniach i możliwościach dofinansowania,
- informowanie o planowanych konkursach oraz o wynikach tych konkursów,
- informowanie o planowanych zmianach – konsultacje zmian oraz informowanie o dokonanych zmianach,
- podsumowywanie zrealizowanych działań oraz informowanie o działaniach planowanych do realizacji,
- podsumowywanie realizacji LSR.

W okresie realizacji projektu prowadzone będą regularne badania. Odbywać się będzie **monitorowanie skuteczności i efektywności przeprowadzonych działań**. Proces monitorowania obejmować będzie ciągłą i systematyczną kontrolę nad postępami, ich weryfikację oraz jeśli to będzie wymagane – zmodyfikowanie i dostosowanie do potrzeb. Wyniki i aktualne informacje będą publikowane za pomocą internetowych środków przekazu, m.in. na stronie internetowej LGD.

W Planie komunikacji zostały ujęte również działania mające na celu pozyskanie informacji od przedstawicieli poszczególnych grup docelowych o funkcjonowaniu LGD oraz realizacji LSR. Będą one zbierane w postaci informacji zwrotnej dotyczącej oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD, pod kątem wprowadzania ewentualnych środków naprawczych np. szkolenia osób udzielających doradztwa w ramach działań LGD w zakresie komunikacji interpersonalnej czy pomocy w pisaniu wniosków aplikacyjnych. Wszystkie zebrane wnioski dotyczące zarówno działań LGD, jak i wdrażania LSR, a także przygotowywane w tym zakresie raporty, będą archiwizowane i analizowane, a na ich podstawie podejmowane będą decyzje w zakresie zmiany sposobu wdrażania LSR. Przeprowadzona dogłębna analiza pozwoli na usprawnienie działań nad procesem wdrażania LSR. Zapewni stały nadzór nad realizacją działań i porównanie zgodności z planem pracy. Szczegółowy wykaz osiąganych wskaźników wraz z metodami komunikacji, których dotyczą przedstawiono w tabeli poniżej (tabela 16), natomiast wartości poszczególnych wskaźników w zależności od celu planu działania zostały zaprezentowane w tabeli 2 załącznika 5 do LSR.

Tabela 16 Wskaźniki przypisane do poszczególnych metod komunikacji

Metody komunikacji	Wskaźnik
Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w siedzibach instytucji użyteczności publicznej.	Liczba instytucji, w których umieszczono ogłoszenie
Artykuły na stronie internetowej LGD.	Liczba artykułów na stronie www.lgdlimanowa.eu
Artykuły na stronach internetowych urzędów gmin z linkiem do www.lgd .	Liczba stron internetowych na których zamieszczono artykuł
Artykuły na profilu LGD na portalu społecznościowym.	Liczba artykułów na profilu społecznościowym
Newsletter – wysłanie informacji pocztą elektroniczną.	Ilość osób zapisanych do newslettera, do których została wysłana informacja
Spotkanie informacyjne otwarte w każdej gminie LGD.	Liczba osób, które wzięły udział w spotkaniach
Dyżur pracownika LGD w poszczególnych gminach w wyznaczonych terminach.	Liczba osób korzystających z doradztwa podczas dyżuru
Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej i elektronicznej dystrybuowany na obszarze LGD.	Liczba wydanych biuletynów
Ankiety oceniające poziom zadowolenia z działań informacyjnych i doradczych.	Ilość wypełnionych ankiet
Informacja i doradztwo w siedzibie LGD (osobiste, telefoniczne, e-mailowe) oraz na obszarze LSR	Liczba udzielonego doradztwa
Kontakt poprzez profil LGD na portalu społecznościowym	Liczba osób

Dostępność pracownika online na stronie internetowej LGD/ portalu społecznościowym.	Liczba osób
Ankieta elektroniczna rozsyłana na adresy e-mail wnioskodawców.	Liczba wypełnionych i zwróconych ankiet
Materiał informacyjny w portalach internetowych związanych z obszarem objętym LSR.	Liczba portali internetowych na których zamieszczono artykuł
Materiał informacyjny w prasie obejmującej obszar LSR.	Liczba gazet/biuletynów/informatorów w których zamieszczono materiał informacyjny
Spotkanie dla grup defaworyzowanych określonych w LSR.	Liczba spotkań

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział X Zintegrowanie

Zgodnie ze specyfiką podejścia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) LSR ma charakter **zintegrowany**. Zintegrowane podejście dla przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach jej wdrażania dotyczy dwóch aspektów:

1. Zintegrowania celów i przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LSR zapewniających spójne i kompleksowe rozwiązanie zidentyfikowanych w analizie SWOT problemów, zachowując przy tym odpowiednią kolejność realizacji przedsięwzięć oraz współpracę różnych podmiotów.
2. Zgodności celów głównych i szczegółowych LSR z dokumentami strategicznymi/ planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym oraz zgodności co do celów przekrojowych (ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu, innowacyjność) PROW na lata 2014–2020.

10.1 Opis zgodności i komplementarności z innymi dokumentami planistycznymi/strategiami

Poszczególne cele LSR oraz planowane w ramach ich realizacji konkretne przedsięwzięcia są spójne, powiązane ze sobą i wzajemnie się uzupełniają. Tworzą logiczne związki i wzajemnie na siebie oddziałują, dając efekt synergii. W ramach zaplanowanych w LSR celów kompleksowe podejście do rozwiązania problemu zawarto m.in. w celu szczegółowym 1.1 Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszaru, który jest odpowiedzią na niewystarczającą liczbę miejsc pracy, niską przedsiębiorczość mieszkańców oraz nieatrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu. Cel ten realizowany będzie przez 14 przedsięwzięć, w ramach których zintegrowane zostaną 3 branże gospodarcze klasyfikowane według sekcji PKD (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R), przetwórstwo przemysłowe (C). Realizacja celu szczegółowego 1.1 spowoduje spadek liczby osób bezrobotnych na obszarze LGD oraz wzrost przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców. Operacje będą polegać na rozwijaniu działalności gospodarczych oraz ich zakładaniu w preferowanych branżach, jak również wzmacnianiu kapitału społecznego w oparciu o przeprowadzoną analizę SWOT obszaru oraz konsultacje społeczne. Aby przygotować potencjalnych beneficjentów do realizacji projektów prowadzone będą działania poprzez inkubator dotacji mający na celu udzielanie informacji i wsparcie w pozyskiwaniu zewnętrznych środków.

Cel szczegółowy 1.2 Kapitał społeczny podstawą rozwoju obszaru rozwiązuje wskazane przez społeczność problemy dotyczące niewystarczającego wykorzystania potencjału turystycznego i kulturowego oraz promocji obszaru LGD, jak również niskiej aktywności organizacji pozarządowych. Cel ten angażuje różne podmioty do rozwiązania wymienionych problemów poprzez wskazane przedsięwzięcia w macierzy logicznej.

Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w LSR będą wpływać na osiągnięcie wskaźników przypisanych do 3 celów przekrojowych PROW. Zapewnienie ich realizacji będzie się odbywać poprzez kryteria dostępu oraz kryteria punktowe przyznawane wnioskodawcom w trakcie oceny operacji. W przypadku ochrony środowiska oraz przeciwdziałania zmianom klimatu będzie mieć to miejsce w przedsięwzięciach dedykowanych przedsiębiorcom wykorzystującym działalność, sposób organizacji lub stosowaną technologię, która ma bezpośredni wpływ na ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu, jak również w projektach grantowych podnoszących świadomość społeczeństwa i promowanie postaw prośrodowiskowych i proklimatycznych. Osiągnięcie wskaźników zaplanowanych w ramach innowacyjności będzie osiągane poprzez realizację przedsięwzięć skierowanych do chcących założyć działalność gospodarczą bądź już ją prowadzących.

10.2 Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej

Do realizacji operacji/zadań zaangażowani zostaną przedstawiciele sektorów publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają, co wpłynie na zintegrowanie wymienionych sektorów. Działania z zakresu infrastruktury (przedsięwzięcia 1.1.2, 1.1.9) realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego podniosą atrakcyjność turystyczną obszaru, co z kolei wygeneruje popyt na usługi gospodarcze – wpływ na sektor gospodarczy. Ruch turystyczny wygeneruje zapotrzebowanie na działania związane

z zagospodarowaniem czasu wolnego oraz działania „miękkie” polegające na uatrakcyjnieniu pobytu na obszarze turystom oraz aktywizujące mieszkańców np. kultywujące tradycje i pielęgnujące tożsamość kulturową (przedsięwzięcia 1.1.11, 1.2.1, 1.2.3, 1.2.4, 1.2.7, 1.2.8) – wpływ na sektor społeczny. Na rozwój przedsiębiorczości wpływ będą miały również przedsięwzięcia realizowane poprzez projekty grantowe, takie jak promowanie obszaru (przedsięwzięcia 1.1.8, 1.1.11) oraz związane bezpośrednio z podejmowaniem lub rozwojem działalności gospodarczych. Rozwój przedsiębiorczości wpłynie na podniesienie dochodów mieszkańców oraz przedsiębiorstw, co przełoży się na dochody budżetów gmin – wpływ na sektor społeczny. Widać zatem, wzajemny wpływ oraz zależność podmiotów różnych sektorów w ramach realizacji LSR.

W ramach wdrażania LSR zintegrowane zostaną również trzy branże gospodarcze związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, związane z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz przetwórstwem przemysłowym, które określone zostały jako kluczowe dla rozwoju obszaru. Planuje się dla nich realizację przedsięwzięcia (w ramach operacji własnej), które ma na celu uświadomienie wagi oraz wpływu wymienionych branż na pozostałe obszary rozwoju.

Zgodność celów LSR w odniesieniu do dokumentów strategicznych przedstawia tabela 17.

Tabela 17 Zgodność celów LSR z innymi dokumentami strategicznymi¹⁰

Cel ogólny 1 Aktywny Beskid Wyspowy	
Cel szczegółowy 1.1 Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszaru	
Cel szczegółowy 1.2 Kapitał społeczny podstawą rozwoju obszaru	
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011–2020:	
Obszar 1 Gospodarka wiedzy i aktywności.	
Cel strategiczny – Silna pozycja Małopolski jako regionu atrakcyjnego dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców.	
Kierunek polityki rozwoju 1.1 Rozwój kapitału intelektualnego.	
Kierunek polityki rozwoju 1.4 Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia.	
Kierunek polityki rozwoju 1.5 Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości.	
Obszar 2 Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego.	
Cel strategiczny – Wysoka atrakcyjność Małopolski w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury.	
Kierunek polityki rozwoju 2.1 Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej.	
Kierunek polityki rozwoju 2.2 Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego.	
Kierunek polityki rozwoju 2.3 Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego.	
Kierunek polityki rozwoju 2.4 Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego.	
Obszar 4 Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony.	
Cel strategiczny – Silna pozycja konkurencyjna Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w przestrzeni europejskiej oraz wzrost potencjału ekonomicznego subregionów w wymiarze regionalnym i krajowym.	
Kierunek polityki rozwoju 4.3 Rozwój subregionu sądeckiego.	
Obszar 5 Rozwój miast i terenów wiejskich.	
Cel strategiczny – Aktywne ośrodki usług publicznych i gospodarczych zapewniające szanse na rozwój mieszkańców małych i średnich miast oraz terenów wiejskich.	
Kierunek polityki rozwoju 5.1 Rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych.	
Kierunek polityki rozwoju 5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich.	
Obszar 6 Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne.	
Cel strategiczny – wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Małopolski w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym.	
Kierunek polityki rozwoju 6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski.	
Kierunek polityki rozwoju 6.2 Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia.	
Plan zadań Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego:	
Obszar strategiczny I Rolnictwo.	
Cel 2 – Na bazie surowców własnych rozwija się drobne przetwórstwo rolno-spożywcze.	
Obszar strategiczny II Turystyka i Kultura.	

¹⁰ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

Cel 1 – Istnieją regionalne produkty turystyczne wykreowane w oparciu o wzmocnienie walorów naturalnych, ożywienie tradycji i folkloru, rozszerzenie wachlarza usług i podniesienie ich jakości.

Cel 2 – Dział system informacji i promocji turystycznej powiatu oraz marketingu produktów turystycznych.

Obszar strategiczny III Promocja zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Cel 1 – Istnieją warunki do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości i pozyskiwania inwestorów.

Cel 2 – Stymulowanie powstawania mikroprzedsiębiorstw – zbudowanie systemu pomocy osobom zamierzającym rozpocząć własną działalność gospodarczą.

Cel 3 – Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy.

Cel 4 – Aktywizacja osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (młodzież w wieku do 25 lat, osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, osoby w wieku powyżej 50 lat, kobiety).

Cel 6 – Rozwój dialogu społecznego i partnerstwa na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Obszar strategiczny IV Ochrona środowiska.

Cel 1 – Czyste środowisko - dzięki właściwej gospodarce odpadami, poprawie jakości powietrza i ochronie przed hałasem.

Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego:

Priorytet 1 Wzmocnienie źródeł tożsamości poprzez ochronę zasobów dziedzictwa, jego rewaloryzację, kształtowanie krajobrazu kulturowego, rewitalizację przestrzeni oraz odczytywanie i interpretację znaczeń kulturowych.

Działanie 1.2 Dla dziedzictwa – Opis i interpretacja dziedzictwa oraz podnoszenie kompetencji kulturowych.

Działanie 1.3 Kompleksowe programy rewitalizacji społecznej i ekonomicznej oraz kształtowanie przestrzeni.

Priorytet 2. Pobudzanie kreatywności oraz wzrost dostępu do oferty czasu wolnego.

Działanie 2.2 Wzmacnianie potencjału kreatywnego w regionie.

Priorytet 3. Kreowanie innowacyjnej i atrakcyjnej oferty czasu wolnego dla wzmocnienia przewagi konkurencyjnej regionu.

Działanie 3.1 Podnoszenie atrakcyjności turystycznej regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa regionu.

Działanie 3.2 Rozwój infrastruktury turystycznej i okoturystycznej.

Działanie 3.3 Innowacyjna promocja oferty turystycznej z wykorzystaniem nowych technologii.

Priorytet 4. Od zdrowego stylu życia do mistrzostwa sportowego.

Działanie 4.2 Kuźnia talentów sportowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów podanych w tabeli

Ponadto cel ogólny 1 Aktywny Beskid Wyspowy poprzez swoje przedsięwzięcia wpisuje się w kluczowe dziedziny dla specjalizacji regionalnej województwa małopolskiego, co przedstawia tabela 18.

Tabela 18 Matryca zależności między celami LSR, a inteligentnymi specjalizacjami woj. małopolskiego

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Kluczowe dziedziny dla specjalizacji regionalnej						
		Nauki o życiu (life sciences)	Energia zrównoważona	Technologie informacyjne i komunikacyjne	Chemia	Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców	Elektrotechnika i przemysł maszynowy	Przemysł kreatywny i czasu wolnego
Aktywny Beskid Wyspowy	Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszaru	X	–	–	–	–	–	X
	Kapitał społeczny podstawą rozwoju obszaru	X	–	–	–	–	–	X

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Programu Strategicznego Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2014–2020 (czerwiec 2014)

Rozdział XI Monitoring i ewaluacja

Funkcjonowanie LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” oraz realizacja LSR powinny być badane w zakresie prawidłowości ich pracy/wykonania oraz zadowolenia lokalnej społeczności z realizacji jej założeń. W związku z tym należy prowadzić działania mające na celu monitoring oraz ewaluację. Umożliwią one bieżącą

(monitoring) weryfikację oraz okresową (ewaluacja) ocenę. Podjęte działania stworzą podstawę do dokonywania ewentualnej aktualizacji dokumentu oraz warunki do weryfikacji poprawności i efektywności wdrażania przyjętych założeń. **Monitoring** to proces, który polega na zbieraniu informacji ilościowych i jakościowych, które w następnej kolejności są analizowane. Informacje poddane analizie dotyczą funkcjonowania LGD oraz etapu realizacji Strategii w kwestii finansowej i rzeczowej. Wynikiem prowadzonych działań są informacje na temat skuteczności i wydajności wdrażanej Strategii oraz weryfikacja tempa i kierunku, w którym zmierza realizacja LSR. Uzyskane rezultaty umożliwiają dokonywanie zmian w LSR, a także wykorzystywane będą na potrzeby ewaluacji.

W tabeli 19 zaprezentowano zestawienie elementów, które będą poddawane monitoringowi w trakcie wdrażania LSR z wyszczególnieniem podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie badania, metod i źródeł pozyskiwania informacji, a także czasu wykonywania badań oraz ich celu.

Tabela 19 Elementy podlegające monitorowaniu

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Wskaźniki realizacji LSR	Zarząd LGD	Sprawozdania beneficjentów, ankiety beneficjentów, rejestr danych LGD	Na bieżąco	Stopień realizacji wskaźnika.
Harmonogram ogłaszanych konkursów	Zarząd LGD	Rejestr ogłoszonych konkursów	Na bieżąco	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem konkursów LSR, ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR.
Budżet LGD	Zarząd LGD	Rejestr danych	Na bieżąco	Stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do środków zakontraktowanych.
Zainteresowanie stroną internetową LGD	Zarząd LGD	Licznik odwiedzin strony internetowej, dane od administratora strony internetowej	Na bieżąco	Skuteczność przekazywania/uzyskiwania informacji na temat działalności LGD.
Pracownicy Biura LGD, funkcjonowanie Biura Zarządu	Zarząd LGD	Anonimowe ankiety	Na bieżąco	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów, efektywność świadczonego doradztwa.

Źródło: Opracowanie własne

Ewaluacja jest to systematyczna i obiektywna ocena procesu realizacji LSR dotycząca osiągnięcia określonych w niej celów. Ewaluację przeprowadza się pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych działań. Powinna ona dostarczać rzetelnych i przydatnych informacji o badanym obszarze wspierając w ten sposób proces decyzyjny oraz współdziałanie wszystkich partnerów zaangażowanych w realizację założeń.

Podmiotem odpowiedzialnym za monitoring i ewaluację LSR będzie **Zarząd LGD**. Jednym z zadań Zarządu będzie aprobata sporządzanych Raportów. W Strategii mogą zostać nanoszone zmiany, wynikające z prowadzonych działań monitoringu i ewaluacji. Walne Zebranie Członków będzie akceptować wprowadzanie zmian w LSR.

Ewaluacja będzie prowadzona zgodnie z 5 kryteriami ewaluacyjnymi¹¹:

1. **Trafności** – będzie określać, w jakim stopniu przyjęte do realizacji zadania odpowiadają na określone przez beneficjentów problemy na obszarze LGD.
2. **Efektywności i wydajności** – będzie określać jak duże są nakłady: finansowe, czasu, kapitału ludzkiego na uzyskane wyniki i osiągnięte rezultaty zrealizowanego przedsięwzięcia.
3. **Skuteczności** – będzie oceniać stopień osiągniętych celów w odniesieniu do założeń.

¹¹ M. Łotys, *Ewaluacja i rozliczanie projektów*, Fundacja Wspomagania Wsi.

4. **Trwałości** – będzie dostarczać informacji czy osiągnięte efekty realizacji projektu będą wpływać w dłuższym okresie niż do zakończenia finansowania na rozwój danego sektora, regionu.
5. **Użyteczności** – będzie dostarczać informacji o tym czy realizowana LSR odpowiada na faktyczne potrzeby mieszkańców.

W tabeli 20 wyszczególniono elementy LSR, które zostaną poddane ewaluacji, z uwzględnieniem podmiotów odpowiedzialnych za jej wykonanie, metod i źródeł pozyskiwania informacji oraz czasu i częstotliwości ich wykonania wraz z celem jej przeprowadzenia.

Tabela 20 Elementy podlegające ewaluacji

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Działalność LGD, pracownicy i funkcjonowanie Biura	Zarząd LGD	Badania ankietowe, opinie beneficjentów, rozmowy z mieszkańcami na otwartych spotkaniach, wywiady z wnioskodawcami, opinie dyrektora i członków LGD.	Ocena roczna za lata 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego.	Ocena poprawności działalności prowadzonej przez Stowarzyszenie, określająca skuteczność realizowanych zadań w odniesieniu do założeń LSR.
Skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej	Zarząd LGD	Badania ankietowe wśród mieszkańców, prowadzone bezpośrednio oraz za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia.	Ocena roczna za lata 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego.	Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR, mierzona jako liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD oraz skuteczność animacji społeczności.
Stopień realizacji celów LSR – stopień realizacji wskaźników	Zarząd LGD	Ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów, rejestr danych LGD.	Ocena dwuletnia, dokonywana w 1 kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku 2023, gdy wykonywana na dzień 31 marca.	Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR; określenie stopnia realizacji poszczególnych celów.
Harmonogram rzeczowo-finansowy LSR	Zarząd LGD	Rejestr danych.	Raz na kwartał.	Ocena zgodności ogłaszanych i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR.
Budżet LSR	Zarząd LGD	Rejestr danych.	Raz na miesiąc.	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków z przyznanego budżetu na zadania.

Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

12.1 Informacja o przeprowadzeniu analizy LSR i o wynikach tej analizy

Aktem prawnym regulującym konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest art. 46 oraz art. 47 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie,

udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.). *Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność* nie jest dokumentem o charakterze gminnym. Dodatkowo zakres działania LSR dotyczy kilku dziedzin obejmujących turystykę, rozwój społeczności lokalnej oraz wsparcie przedsiębiorczości. **Realizacja założeń LSR nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.** Dokument LSR nie wpisuje się zatem w art. 46 ww. ustawy.

W świetle zapisów art. 47 LGD wystąpiła z wnioskiem do właściwego organu, którym zgodnie z art. 57 ww. ustawy jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Do złożonego pisma dołączono charakterystykę działań przewidzianych w dokumencie oraz uwarunkowania według wymagań zawartych w art. 49. W odpowiedzi z dnia 11 grudnia 2015 r., znak ST.II.410.3.48.2015.GK Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie zajął stanowisko w omawianej sprawie, które przedstawiono poniżej.

Przedłożony dokument charakteryzuje się dużym stopniem ogólności, nie przesądza o lokalizacji poszczególnych operacji i nie określa konkretnych rozwiązań technologicznych. Na podstawie informacji zawartych we wniosku i jego załącznikach należy zauważyć, że cel ogólny zawarty w *Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność* realizowany będzie poprzez dwa cele szczegółowe, w ramach których określono poszczególne zadania. Z analizy planowanych operacji wynika, iż w większości nie spełniają one kryteriów określonych w art. 3 ust. 1 pkt 13 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Wśród wymienionych operacji tylko jedno przedsięwzięcie – 1.1.2, będzie miało charakter inwestycyjny. Jego wielkość i skala zależą będzie od wyłonionego, w drodze konkursu, wniosku. Stwierdzono zatem, że Strategia nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym na obszary Natura 2000. Przy wdrażaniu założeń LSR należy mieć na uwadze obszary objęte ochroną zgodnie z *Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651) oraz planach zadań ochronnych, planach ochrony oraz aktów prawa miejscowego dotyczącego obszarów chronionych podczas planowania i realizacji inwestycji zlokalizowanych na terenach objętych ochroną.

12.2 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Po dokonaniu analizy informacji zawartych w przedłożonym wniosku pod kątem uwarunkowań określonych w art. 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie uznał, iż *Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność* nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Spis rysunków	
Rysunek 1 Mapa obszaru objętego LSR LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”	5
Rysunek 2 Cele LSR	25

Spis tabel

Tabela 1 Podstawowe dane na temat gmin tworzących LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”	4
Tabela 2 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”	8
Tabela 3 Zastosowane metody partycypacji w zależności od etapu opracowywania LSR	10
Tabela 4 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Polsce, województwie małopolskim, powiecie limanowskim oraz średnia dla LGD w latach 2009–2014	14
Tabela 5 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Polsce, województwie małopolskim, powiecie limanowskim oraz średnia dla LGD w latach 2009–2014	14
Tabela 6 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 000 ludności w Polsce, województwie małopolskim, powiecie limanowskim oraz średnia dla LGD w latach 2009–2014	14
Tabela 7 Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 ludności w Polsce, województwie małopolskim, powiecie limanowskim oraz średnia dla LGD w latach 2009–2014	14
Tabela 8 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym w latach 2009–2014 – porównanie średniej dla Polski, województwa małopolskiego, powiatu limanowskiego oraz obszaru LGD	16
Tabela 9 Analiza SWOT	21
Tabela 10 Opis planowanych do realizacji projektów współpracy	26
Tabela 11 Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników	28
Tabela 12 Cele i wskaźniki LSR	34
Tabela 13 Przedsięwzięcia oraz typy operacji możliwe do realizacji w ramach Celu ogólnego 1	39
Tabela 14 Opis wskaźników przypisanych do celu ogólnego, celów szczegółowych oraz przedsięwzięć	44
Tabela 15 Realizacja wskaźników produktu i rezultatu w ramach kosztów bieżących LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”	50
Tabela 16 Wskaźniki przypisane do poszczególnych metod komunikacji	57
Tabela 17 Zgodność celów LSR z innymi dokumentami strategicznymi	59
Tabela 18 Matryca zależności między celami LSR, a inteligentnymi specjalizacjami woj. małopolskiego	60
Tabela 19 Elementy podlegające monitorowaniu	61
Tabela 20 Elementy podlegające ewaluacji	62

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba fiszek projektowych złożonych przez potencjalnych beneficjentów z podziałem na zakres tematyczny w ramach przedsiębiorczości	11
Wykres 2 Liczba fiszek projektowych złożonych przez potencjalnych beneficjentów z podziałem na zakres tematyczny w ramach pozostałych projektów (innych niż z zakresu przedsiębiorczości)	12
Wykres 3 Dochód podatkowy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Polsce, województwie małopolskim oraz na obszarze LGD w 2013 r.	16

Spis Załączników do LSR:

1. Procedura aktualizacji LSR
2. Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu
3. Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu
4. Budżet
5. Plan komunikacji

Bibliografia

1. *e-administracja w oczach internautów 2014*, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Listopad 2014.
2. Kondracki, J. (1998). *Geografia regionalna Polski*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. *Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji crfop.gdos.gov.pl.
4. *Strona Internetowa Głównego Urzędu Statystycznego*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.stat.gov.pl.
5. *Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.stat.gov.pl.
6. *Strona Internetowa Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.mac.gov.pl.
7. *Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.nid.pl.
8. *Strona internetowa Natura 2000*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji natura2000.gdos.gov.pl.
9. *Strona Internetowa Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.oke.krakow.pl.
10. *Strona Internetowa Portal Innowacji*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.pi.gov.pl.
11. *Strona internetowa powiatu limanowskiego*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.powiat.limanowa.pl.
12. *Strona Internetowa powiatu limanowskiego*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji limanowa.idn.org.pl.
13. *Strona Internetowa powiatu limanowskiego*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.powiat.limanowa.pl.
14. *Strona Internetowa Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.projekty.poig.gov.pl.
15. *Strona Internetowa Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.poig.2007-2013.gov.pl.
16. *Strona internetowa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.malopolskie.pl.
17. *Strona Internetowa Województwa Małopolskiego*. (brak daty). Pobrano z lokalizacji www.malopolskie.pl.

Załącznik nr 1 do LSR

Procedura aktualizacji LSR

§1

Aktualizacja Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność zwanej dalej LSR, może nastąpić w związku z:

1. zmianą danych dotyczących obszaru LSR;
2. zmianą przepisów dotyczących LSR;
3. potrzebą zastosowania zaleceń z kontroli, oceny, monitoringu i/lub ewaluacji LSR/LGD.

§2

Aktualizacja LSR może nastąpić na wniosek:

1. Rady LGD,
2. Komisji Rewizyjnej LGD,
3. Zarządu LGD,
4. grupy liczącej powyżej 10% wszystkich członków LGD.

§3

Organem LGD uprawnionym do aktualizacji LSR jest Walne Zebranie Członków, chyba że dokonało delegowania tych uprawnień na inny organ LGD.

§4

Wniosek o aktualizację LSR składa się do Zarządu LGD.

§5

W terminie 30 dni Zarząd LGD przyjmuje stanowisko w sprawie zgłoszonego wniosku o aktualizację LSR oraz określa zakres i harmonogram dalszych działań.

§6

Projekt zmiany LSR musi zostać poddany konsultacjom społecznym poprzez zamieszczenie zmienianych części LSR wraz z uzasadnieniem na stronie internetowej LGD na co najmniej 10 dni.

Załącznik 2 do LSR

Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

§1 Wprowadzenie

Warunkiem efektywnego wdrażania Strategii jest stworzenie procedur, które umożliwią obserwację efektów realizacji Strategii oraz pozwolą na ich ewentualną korektę. Prowadzenie takich działań umożliwi efektywne planowanie, okresową ocenę i aktualizację zapisów dokumentu zgodnie ze zmieniającymi się warunkami społeczno-gospodarczymi i zdiagnozowanymi potrzebami społeczności lokalnej. Dokument obejmuje działania związane z bieżącym monitorowaniem realizacji Strategii oraz jej okresowej ewaluacji.

§2 Definicje i skróty

W celu określenia zakresu prowadzonych badań przyjęto następujące skróty i definicje:

- a. **Ewaluacja** – to obiektywna ocena działań na wszystkich etapach prac. Powinna dostarczać rzetelnych i przydatnych informacji pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym. Ewaluacja to działanie prowadzone okresowo. Ewaluacja ma służyć do weryfikacji sposobu wdrażania LSR.
- b. **Monitoring** – to regularne, jakościowe i ilościowe pomiary lub obserwacje zjawisk. Zgromadzone dane umożliwiają podjęcie działań w kierunku osiągnięcia założonych celów. Monitoring to działanie bieżące, uwzględnione w zapisach Strategii, pozwalające ją realizować.
- c. **Procedura** – określona reguła postępowania.
- d. **Raport z ewaluacji Strategii** – Raport z ewaluacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.
- e. **Raport z monitoringu Strategii** – Raport z monitoringu Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.
- f. **Strategia** – Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.
- g. **Strona internetowa** – strona internetowa Lokalnej Grupy Działania.

§3 Opis procedury monitoringu

1. Monitoring LSR prowadzony jest na bieżąco.
2. Organem uprawnionym do realizacji procedury monitoringu jest Zarząd LGD, chyba że dokonano delegowania tych zadań na inny organ LGD/pracowników Biura LGD.
3. Monitoring przeprowadza się na podstawie: sprawozdań beneficjentów, ankiet beneficjentów, anonimowych badań ankietowych, rejestrów danych prowadzonych przez LGD, w tym rejestrów ogłoszonych konkursów oraz licznika odwiedzin strony internetowej na podstawie danych uzyskanych od jej administratora.
4. Monitoring obejmuje:
 - a. Zebranie danych na temat: wskaźników realizacji LSR, harmonogramu ogłaszanych konkursów, budżetu LGD, liczby osób odwiedzających stronę internetową, pracowników Biura LGD oraz funkcjonowania Biura LGD.
 - b. Ocenę zebranych informacji w stosunku do założonych wartości.
 - c. Opracowanie Raportów z monitoringu Strategii w okresie kwartalnym, zawierających podsumowanie danych wraz z wygenerowanymi wnioskami dotyczącymi wpływu podejmowanych działań na realizację założeń Strategii.
5. Monitoring prowadzony będzie w oparciu o następujące zasady: cykliczność obserwacji, ujednolicenie metod pomiaru i obserwacji, unifikacja interpretacji wyników.

§4 Opis procedury ewaluacji

1. Organem uprawnionym do realizacji procedury ewaluacji jest Zarząd LGD, chyba że dokonano delegowania tych zadań na inny organ LGD/pracowników Biura LGD.
2. Do skoordynowania i wykonania prac związanych z ewaluacją Strategii powołuje się Zespół ds. Ewaluacji Strategii, liczący co najmniej 3 osoby. Zarząd wskaże Przewodniczącego Zespołu, który kierować będzie jego pracami.
3. Zarząd LGD może zlecić wykonanie ewaluacji podmiotom zewnętrznym.
4. Ewaluacja będzie prowadzona:
 - a. Corocznie w latach 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego i dotyczyć ona będzie: oceny działalności LGD, pracowników i funkcjonowania Biura; skuteczności promocji i aktywizacji społeczności lokalnej; harmonogramu rzeczowo-finansowego LSR.
 - b. W okresie dwuletnim w zakresie stopnia realizacji celów LSR – stopnia realizacji wskaźników.

- c. W roku 2019 – ewaluacja *interim*, w roku 2023 – ewaluacja *ex-post* (wykonana na dzień 31 marca) w zakresie oceny działalności LGD, pracowników i funkcjonowania Biura; skuteczności promocji i aktywizacji społeczności lokalnej; stopnia realizacji celów LSR (stopienia realizacji wskaźników); harmonogramu rzeczowo-finansowego LSR oraz budżetu LSR.
 - 5. Ewaluacje przeprowadza się w oparciu o: badania ankietowe, opinie mieszkańców, wywiady grupowe/indywidualne, w tym wywiady IT, badania ankietowe, rejestry danych LGD, dane własne LGD.
 - 6. Raport z ewaluacji Strategii obejmuje przede wszystkim:
 - a. Ocenę funkcjonowania LGD, w tym: działalność Zarządu, działalność Komisji Rewizyjnej, sprawność przeprowadzania naborów, wizerunek LGD wśród mieszkańców obszaru, działalność informacyjną, promocyjną oraz edukacyjną, procedury związane z wyborem przedsięwzięć oraz kompetencje pracowników.
 - b. Ocenę stopnia wdrażania celów LSR, w tym stopnia osiągnięcia wskaźników.
 - c. Podsumowanie działalności LGD w badanym okresie, wnioski i rekomendacje.
 - 7. Ewaluacja będzie prowadzona zgodnie z 5 kryteriami ewaluacyjnymi:
 - Trafności* – będzie określać, w jakim stopniu przyjęte do realizacji zadania odpowiadają na określone przez beneficjentów problemy na obszarze LGD.
 - Efektywności i wydajności* – będzie określać jak duże są nakłady: finansowe, czasu, kapitału ludzkiego na uzyskane wyniki i osiągnięte rezultaty zrealizowanego przedsięwzięcia.
 - Skuteczności* – będzie oceniać stopień osiągniętych celów w odniesieniu do założeń.
 - Trwałości* – będzie dostarczać informacji czy osiągnięte efekty realizacji projektu będą wpływać w dłuższym okresie niż do zakończenia finansowania na rozwój danego sektora, regionu.
 - Użyteczności* – będzie dostarczać informacji o tym czy realizowana LSR odpowiada na faktyczne potrzeby mieszkańców.
- Zatwierdzenia Raportu z ewaluacji Strategii dokonuje się uchwałą Walnego Zebrania Członków.

Załącznik nr 3 do LSR

Plan działania wskazujący harmonogram osiągania poszczególnych skaźników produktu

Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych skazników produktu													
Poddziała ie/ zakres Programu	Progr am	RAZEM 2016–2023		2022–2023			2019–2021			2016–2018			Lata
		Razem planowane wsparcie (euro)	Razem wartość wskaźników	Planowane wsparcie (euro)	% realizacji wskaźnika nastataco	Wartość z jednostką miary	Planowane wsparcie (euro)	% realizacji wskaźnika nastataco	Wartość z jednostka miary	Planowane wsparcie (euro)	% realizacji wskaźnika nastataco	Wartość z jednostką miary	
CEL OGÓLNY 1 Aktywny Beskid Wypowy													
		PRO W											
Cel szczegółowy 1.1 Przedsiębiorczy i turystyczny rozwój obszar													
1.1.1 Dobre praktyki w zakresie przedsiębiorczości – przykłady działań	19.4 Aktywizacja	–	5 5 000	–	–	–	2 100	2 000	3 szt.	60	3 000	3 szt.	Liczba spotkań informacyjno- konsultacyjnych LGD z mieszkańcami z zakresu przedsiębiorczości
1.1.2 Rozwój infrastruktury niekomercyjnej wspierającej atrakcyjność turys- tyczną obszaru LGD	19.2 Realizacja LSR	PRO W	11 404 500	–	–	–	–	–	–	100	404 500	11 szt.	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
1.1.3 Rozwój podmiotów gospodar- stw ważnych dla rozwoju regionu*****	19.2 Realizacja LSR	PRO W	7 337 500	–	–	–	–	–	–	100	337 500	7 szt.	Liczba operacji polegających na rozwój istniejącego przedsiębiorstwa

1.1.4 Rozwój działalności turystycznych i okotourystycznych Beskidu Wyspowego* w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje**	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa z branży turystycznej i okotourystycznej, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje	7 szt.	100	430 000	-	-	-	-	-	-	-	7	430 000	PRO W	19.2 Realizacja LSR
1.1.5 Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych z branży innej niż turystyczna i okotourystyczna	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa z branży innej niż turystyczna i okotourystyczna	4 szt.	100	70 000	-	-	-	-	-	-	-	4	70 000	PRO W	19.2 Realizacja LSR
1.1.6 Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych przez osoby do 29. roku życia***	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby do 29. roku życia	3 szt.	100	75 000	-	-	-	-	-	-	-	3	75 000	PRO W	19.2 Realizacja LSR
1.1.7 Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych branży turystycznej i okotourystycznej* w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa z branży turystycznej i okotourystycznej, w tym: Działania mające wpływ na ochronę	16 szt.	100	400 000	-	-	-	-	-	-	-	16	400 000	PRO W	19.2 Realizacja LSR

przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje**	środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje																	
1.1.8 Publikacje dotyczące obszaru LGD	Liczba wydanych publikacji dotyczących obszaru LGD	6 szt.	100	71 000	–	–	–	–	–	–	–	–	6	71 000	PRO W	19.2 Realizacja LSR		
1.1.9 Rozwój niekomercyjnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	–	–	–	–	–	–	–	–	–	12 szt.	260 250	12	260 250	PRO W	19.2 Realizacja LSR		
1.1.10 Szlaki tematyczne Beskidu Wyspowego	Liczba utworzonych szlaków Beskidu Wyspowego	–	–	–	–	–	–	–	–	–	6 szt.	75 000	6	75 000	PRO W	19.2 Realizacja LSR		
1.1.11 Promocja i udostępnianie produktów lokalnych	Liczba wydarzeń z zakresu promocji i udostępniania produktów lokalnych	–	–	–	–	–	–	–	–	–	7 szt.	58 250	7	58 250	PRO W	19.2 Realizacja LSR		
1.1.12 Inkubator dotacji – udzielanie informacji i wsparcie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	–	–	–	–	–	–	–	–	–	200 szt.	12 500	200	12 500	PRO W	19.2 Realizacja LSR		
→ 1.1.13 Turystyczny Beskid Wyspowy i Gorce	Liczba zrealizowanych projektów współpracy z zakresu turystyki	1 szt.	50	150 000	1 szt.	50	95 000	–	–	–	2	245 000	6	245 000	PRO W	19.2 Współpraca		
	Liczba infrastruktury turystycznej	5 szt.			1 szt.													

1.1.14 Integracja branż mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru: zakwaterowanie i usługi gastronomiczne kultura, rozrywka i rekreacja, przetwórstwo przemysłowe ¹²	Liczba wydarzeń integrujących branże mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru	–	–	–	–	5 szt.	100	12 500	–	–	–	5	12 500	PRO W	19.2 Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1.1								515 500			0		2 456 500		
Cel szczegółowy 1.2 Kapitał społeczny podstawą rozwoju obszaru															
1.2.1 Edukacja najmłodszych mieszkańców obszaru LGD w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu	Liczba godzin warsztatowych skierowanych do najmłodszych mieszkańców obszaru LGD, w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu	–	–	–	–	350 szt.	100	44 000	–	–	–	350	44 000	PRO W	19.2 Realizacja LSR
1.2.2 Wydarzenie podsumowujące i nagradzające najsukcesywniejszych	Liczba wydarzeń podsumowujących i nagradzających najsukcesywniejszych	7 szt.	100	12 500	–	–	–	–	–	–	–	7	12 500	PRO W	19.2 Realizacja LSR

¹² Według sekcji PKD 2007 – **Podmioty z branży turystycznej i okołoturystycznej** rozumiane jako – usługi związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R – dział 90,93), przetwórstwem przemysłowym (sekcja C – dział 10,11,16). Aby operacja wpisywał się w/w branże kod podstawowy wg PKD wskazany w biznesplanie musi wpisywać się w w/w sekcje/działy PKD dotyczące turystyki i okołoturystyki.

[illegible]

działania promocyjne lokalnych produktów żywnościowych są rozwijane lokalnych producentów		projektów współpracy w tym projektów współpracy międzyrodowej dotyczących produktów żywnościowych		szt.												W	Współpraca
1.2.11 Integracja i aktywizacja mieszkańców		Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami		5 szt.	33	3 750	6 szt.	73	4 500	4	100	3 000	15	11 250		PRO W	19.4 Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 1.2						234 250			194 750			3 000		432 000			
Razem cel ogólny 1						2 175 250			710 250			3 000		2 888 500			
Koszty Bieżące	Szkolenia dla pracowników biura LGD	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD		35	69	5 712,5	14	96	3 625	2	100	100	51	9 425		PRO W	19.4 koszty bieżące
	Szkolenia dla organów LGD (Rady i Zarządu)	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD		40	53	1 750	26	87	1 425	10	100	400	76	3 325		PRO W	19.4 koszty bieżące
	Doradztwo w biurze LGD	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa		450	43	11 250	450	86	13 500	150	100	4 500	1050	29 250		PRO W	19.4 koszty bieżące
	Funkcjonowanie biura	Liczba miesięcy funkcjonowania biura		31	38	214 537,5	36	82	214 537,5	15	100	94 300	82	523 375		PRO W	19.4 koszty bieżące
Razem koszty bieżące						233 237,5			233 087,5			99 300		565 625			
Razem LSR						2 408 487,5			943 337,5			102 300		3 454 125			
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW														% budżetu poddziałania Realizacja LSR		50,24	
														1 312 500			

Źródło: Opracowanie własne

* – Podmioty z branży turystycznej i okołoturystycznej rozumianej jako – usługi związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R – dział 90,93), przetwórstwem przemysłowym (sekcja C – dział 10,11,16) według sekcji PKD 2007. Aby operacja wpisywał się w/w branże kod podstawowy wg PKD wskazany w biznesplanie musi wpisywać się w w/w sekcje/działy PKD dotyczące turystyki i okołoturystyki.

** - w tym: Działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje – poprzez realizację wskaźnika rozumie się spełnienie danego warunku zgodnie z definicją działań mających wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu i/lub działania ukierunkowane na innowacje określonej w LSR oraz kryteriach wyboru operacji.

**** - osoba która do dnia złożenia wniosku nie ukończyła 29 roku życia.

***** - podmioty gospodarcze z branży innej niż turystyczna i okołoturystyczna

Załącznik nr 4 do LSR
Budżet

Tabela 1 Budżet LSR

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)					
	PROW	RPO		PO RYBY	Fundusz wiodący	Razem EFSI
		EFS	EFRR			
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	2 612 500					2 612 500
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	259 750					259 750
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	565 625					565 625
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	16 250					16 250
Razem	3 454 125					3 454 125

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2 Plan finansowy w zakresie podziałania 19.2 PROW 2014–2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	1 379 180,25	788 319,75		2 167 500
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	283 153,5		161 846,5	445 000
Razem	1 662 333,75	788 319,75	161 846,5	2 612 500

Źródło: Opracowanie własne

Załącznik nr 5 do LSR

Plan komunikacji

Plan komunikacji opracowany został w oparciu o dane zebrane w ramach konsultacji społecznych w celu określenia najskuteczniejszych metod komunikacji z lokalną społecznością podczas wdrażania LSR.

Głównym celem Planu jest obustronna komunikacja, polegająca na wymianie informacji pomiędzy LGD oraz mieszkańcami/beneficjentami.

Celami wybranych działań komunikacyjnych są:

- informowanie o rozpoczęciu realizacji, planowanych działaniach i możliwościach dofinansowania,
- informowanie o planowanych konkursach oraz wynikach konkursów,
- informowanie o planowanych zmianach – konsultacje zmian oraz informowanie o dokonanych zmianach,
- podsumowywanie zrealizowanych działań oraz informowanie o planowanych do realizacji,
- podsumowywanie realizacji LSR.

Grupy docelowe, środki przekazu oraz efekty planowanych działań przedstawiono w tabeli 1.

W okresie realizacji projektu prowadzone będą regularne badania, odbywać się będzie monitorowanie skuteczności i efektywności przeprowadzonych działań. W przypadku, gdy stwierdzone zostanie, iż wykorzystywane metody komunikacyjne nie przynoszą oczekiwanych efektów tj. widoczny będzie brak zainteresowania działaniami, dostępnymi dofinansowaniami, wystąpią problemy z realizacją operacji/zadań wybranych do realizacji podjęte zostaną działania mające na celu zwiększenie efektywności komunikacji oraz doradztwa świadczonego przez LGD.

Wskaźniki przypisane do poszczególnych zadań oraz ich wartość docelowa na poszczególnych etapach wdrażania LSR przedstawiona została w tabeli 2.

Działania komunikacyjne podlegać będą analizie efektywności. Proces monitorowania obejmować będzie ciągłą i systematyczną kontrolę nad postępami, ich weryfikację oraz jeśli to będzie wymagane – zmodyfikowanie i dostosowanie do potrzeb. Wyniki i aktualne informacje będą publikowane za pomocą internetowych środków przekazu, m.in. na stronie internetowej LGD. W przypadku wystąpienia problemów, Plan komunikacji zostanie skorygowany zgodnie z Procedurą aktualizacji LSR.

Wnioski oraz opinie zebrane dzięki realizowanym działaniom komunikacyjnym wykorzystane zostaną do ewentualnych modyfikacji/korekt LSR, procedur, kryteriów wyboru.

Budżet działań komunikacyjnych wynosi 55 000,00 euro

Tabela 1 Metody komunikacji w zależności od grupy docelowej, w tym grupy defaworyzowanej wraz z efektami działań

Cel działań komunikacyjnych	Działania i środki przekazu Sposób dotarcia do grupy docelowej/defaworyzowanej	Grupa docelowa/ defaworyzowana działań komunikacyjnych	Efekty działań komunikacyjnych
Poinformowanie o rozpoczęciu realizacji LSR, planowanych działaniach i możliwościach dofinansowania	<ul style="list-style-type: none"> - Ogłoszenia na tablicach informacyjnych i/lub w siedzibach instytucji użyteczności publicznej. - Artykuły na stronie internetowej LGD, stronach internetowych urzędów gmin i miejsc użyteczności publicznej z linkiem do www LGD, profilu LGD na portalu społecznościowym. - Newsletter – wysłanie informacji pocztą elektroniczną. - Spotkanie informacyjne otwarte w każdej gminie LGD. - Dyżury pracownika LGD w poszczególnych gminach w wyznaczonych terminach. - Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej i elektronicznej. - Ankiety oceniające poziom zadowolenia z działań informacyjnych i doradczych. - Informacja i doradztwo w siedzibie LGD oraz na obszarze LSR - Kontakt z grupami docelowymi za pośrednictwem profilu LGD na portalu społecznościowym, dyżur pracownika online na stronie internetowej - Materiał informacyjny w portalach internetowych i prasie obejmującej obszar LSR. - Przekazywanie informacji do głównych i regionalnych Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich. - Spotkanie dla grupy defaworyzowanej. 	<p>Mieszkańcy, przedsiębiorcy, członkowie organizacji pozarządowych (działacze społeczni), osoby do 29. roku życia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie poziomu świadomości i wiedzy grup docelowych na temat założeń LSR, - podniesienie wiedzy grup docelowych w zakresie pozyskiwania środków na realizację projektów równocześnie dając możliwość przygotowania się do ogłaszanych konkursów.
Podsumowanie dotychczas zrealizowanych działań oraz przedstawienie działań planowanych	<ul style="list-style-type: none"> - Ogłoszenia na tablicach informacyjnych i/lub w siedzibach instytucji użyteczności publicznej. - Artykuły na stronie internetowej LGD, stronach internetowych urzędów gmin i miejsc użyteczności publicznej z linkiem do www LGD, profilu LGD na portalu społecznościowym. - Newsletter – wysłanie informacji pocztą elektroniczną. - Spotkanie informacyjne otwarte w każdej gminie LGD. - Dyżury pracownika LGD w poszczególnych gminach w wyznaczonych terminach. 	<p>Mieszkańcy, przedsiębiorcy, członkowie organizacji pozarządowych (działacze społeczni), osoby do 29. roku życia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poszerzenie wiedzy grup docelowych w zakresie realizacji projektów oraz planowanych dalszych działań, - polepszenie funkcjonowania LGD poprzez uzyskiwanie informacji zwrotnych, - sprawniejsze

	<ul style="list-style-type: none"> - Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej i elektronicznej. - Ankiety oceniające poziom zadowolenia z działań informacyjnych i doradczych. - Informacja i doradztwo w siedzibie LGD oraz na obszarze LSR - Kontakt z grupami docelowymi za pośrednictwem profilu LGD na portalu społecznościowym, dyżur pracownika online na stronie internetowej, rozmów telefonicznych, wiadomości e-mail. - Ankieta elektroniczna rozsyłana na adresy e-mail wnioskodawców. - Materiał informacyjny w portalach internetowych i prasie obejmującej obszar LSR. - Spotkanie dla grupy defaworyzowanej. 		<p>i efektywniejsze, dostosowane do potrzeb grup docelowych, wdrażanie LSR dzięki informacjom zwrotnym, - przystosowanie do potrzeb prowadzenia działań informacyjnych.</p>
Podsumowanie realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> - Ogłoszenia na tablicach informacyjnych i/lub w siedzibach instytucji użyteczności publicznej. - Artykuły na stronie internetowej LGD, stronach internetowych urzędów gmin i miejsc użyteczności publicznej z linkiem do www LGD, profilu LGD na portalu społecznościowym. - Spotkanie informacyjne otwarte w każdej gminie LGD. - Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej i elektronicznej. - Ankiety oceniające poziom zadowolenia z działań informacyjnych i doradczych. - Ankieta elektroniczna rozsyłana na adresy e-mail wnioskodawców. - Materiał informacyjny w portalach internetowych i prasie obejmującej obszar LSR. 	<p>Mieszkańcy, przedsiębiorcy, członkowie organizacji pozarządowych (działacze społeczni), osoby do 29. roku życia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie wiedzy grup docelowych na temat wdrożonej LSR, - zapoznanie się z opinią wszystkich grup w zakresie prawidłowej realizacji LSR oraz działalności LGD.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2 Metody komunikacji planowane do wykonania na różnych etapach wdrażania LSR

Lp.	Metody komunikacji	Wskaźnik	ETAP/cel/wartość wskaźnika		
			2016 – Rozpoczęcie realizacji LSR	W latach 2017–2021	2022–2023 Zakończenie realizacji LSR
1.	Ogłoszenia na tablicach informacyjnych i/lub w siedzibach instytucji użyteczności publicznej.	Liczba instytucji, w których umieszczono ogłoszenie	18	18	18
2.	Artykuły na stronie internetowej LGD.	Liczba artykułów na stronie www.lgdlimanowa.eu	10	10	10
3.	Artykuły na stronach internetowych urzędów gmin i miejsc użyteczności publicznej z linkiem do www LGD.	Liczba stron internetowych na których zamieszczono artykuły	9	9	9
4.	Artykuły na profilu LGD na portalu społecznościowym.	Liczba artykułów na profilu społecznościowym	10	10	10
5.	Newsletter – wysłanie informacji pocztą elektroniczną.	Ilość osób zapisanych do newslettera, do których została wysłana informacja	96	(2017r.-2018r.) -96 (2019r.-2021r.) - Brak	-
6.	Spotkanie informacyjne otwarte w każdej gminie LGD.	Liczba spotkań	9	9 2020r. - Brak	-
7.	Dyżur pracownika LGD w poszczególnych gminach w wyznaczonych terminach.	Liczba dyżurów pracowników LGD	9	9 2020r. - Brak	-
8.	Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej i elektronicznej dystrybuowany na obszarze LGD.	Liczba wydanych biuletynów	5 000	5 000	5 000
9.	Ankiety oceniające poziom zadowolenia z działań informacyjnych i	Ilość wypełnionych ankiet	200	200 2020r. - 100	200

	doradczych.				
10	Informacja i doradztwo w siedzibie LGD (osobiste, telefoniczne, e-mailowe) oraz na obszarze LSR	Liczba udzielonego doradztwa	300	(2017r.) -300 (2018r.) – 150 (2019r.-2021r.) -100	-
11.	Dostępność pracownika online na stronie internetowej LGD/ portalu społecznościowym	Liczba godzin dostępności pracownika/dzień	2	2	-
12.	Ankieta elektroniczna rozsyłana na adresy e-mail wnioskodawców.	Liczba wypełnionych i zwróconych ankiet	-	50% wnioskodawców	50% wnioskodawców
13.	Materiał informacyjny w portalach internetowych związanych z obszarem objętym LSR.	Liczba portali internetowych na których zamieszczono artykuły	1	1	1
14.	Materiał informacyjny w prasie obejmującej obszar LSR.	Liczba gazet/biuletynów/informatorów w których zamieszczono materiał informacyjny	5	5	-
15.	Spotkanie dla grup defaworyzowanych określonych w LSR	Liczba spotkań	1	(2017-2018) – 1 (2019-2021) - Brak	-

Źródło: Opracowanie własne

Uzasadnień zmian: Zmiany w budżecie LSR mają na celu przyspieszenie procesu wdrażania LSR w ramach realizacji II kamienia milowego (realizację zadań które nie zostały wykonane przez Beneficjentów w ramach I kamienia milowego).